

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

Народна банка Србије

2007

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

2007

Уводна реч

И у 2007, другој години заредом, Народна банка Србије је остварила планирани циљ: базна инфлација је износила 5,4 одсто и налазила се унутар распона од 4 до 8 одсто, који је утврђен Меморандумом о новом оквиру монетарне политике у августу 2006. године. Циљ је остварен без обзира на то што је у другој половини године, услед суше, дошло до знатног раста цена индустријско-прехрамбених производа и базне инфлације, чиме је Народна банка Србије потврдила свој кредибилитет и кредибилитет монетарне политике коју спроводи. Укупан раст цена на мало у 2007, мерено децембар на децембар, достигао је 10,1 одсто. Допринос регулисаних цена укупном расту цена је био 6,5 процентних поена, а цена које се формирају слободно, на тржишту, и на које утиче Народна банка, 2,7 процентних поена.

Основни инструмент монетарне политике била је каматна стопа на двонедељне репо операције, док су остали инструменти имали помоћну улогу. Степен рестриктивности монетарне политике у 2007. години Народна банка је одређивала изменама референтне каматне стопе у складу с кретањем инфлације и инфлаторних очекивања. У првој половини године, када је инфлација била испод доње границе пројектованог распона, референтна каматна стопа је постепено смањивана, са 14 одсто крајем јануара на 9,5 одсто почетком јуна. У последњим месецима 2007, међутим, инфлаторни притисци су почели да расту, тј. да се практично материјализују сви ризици (експанзивна фискална политика, раст премије ризика, наставак раста светских цена нафте, ефекат пољопривредног „шока“), па је референтна каматна стопа повећана за 0,50 процентних поена и на крају године је износила 10 одсто.

Операције на отвореном тржишту, којима је деловала на понуду ликвидних средстава банака, као и на кретање краткорочних каматних стопа на новчаном тржишту, Народна банка је спроводила сопственим хартијама од вредности, кроз репо и трајне продаје. Иако је током првог полугодишта референтна каматна стопа стално смањивана, остварени обим продаје хартија од вредности Народне банке у 2007. години био је три и по пута већи од продаје у 2006, што је историјски максимум. На тај начин Народна банка је у 2007. додатно стерилисала 67,7 милијарди динара примарног новца, а стање хартија од вредности Народне банке у портфељу банака на крају године је повећано на 216,5 милијарди динара. Обавезну резерву Народна банка је користила као класичан инструмент за регулисање кредитне активности банака, али и као инструмент у функцији јачања

динарског потенцијала банака, између осталог, смањењем стопе обавезне резерве која се примењује на динарску основицу и њеним повећањем на девизну основицу.

Током 2007. године Народна банка Србије је учинила кључни корак ка јачању улоге тржишта при формирању курса динара. Девизни курс се, у складу с Програмом монетарне политике и режимом руковођено пливајућег девизног курса, формирао на основу усклађивања понуде и тражње на домаћем девизном тржишту, с тим што је Народна банка интервенисала повремено ради стабилизације тржишта и ублажавања претераних дневних осцилација до којих је долазило под дејством неекономских фактора и из спекулативних разлога. У том погледу, током године су извршене значајне промене: а) од марта се званични средњи курс динара израчунава на основу укупне трговине на међубанкарском девизном тржишту, а не само на основу састанка Међубанкарског девизног тржишта (МДТ), и б) почетком јуна Народна банка је укинула обавезу свакодневног организовања састанка МДТ-а. Обим директне трговине девизама између банака у 2007. износио је 22.302,8 милиона евра и био је чак 3,7 пута већи од обима оствареног у претходној години. Од увођења тих измена до краја године Народна банка је састанак МДТ-а организовала само два пута, 29. јуна и 29. новембра, када је дошло до краткотрајног поремећаја на девизном тржишту. Народна банка је на тржиште враћала и део девиза откупљених од мењача, без утицаја на ниво девизног курса с обзиром на то да је продају девиза вршила по курсевима које су котирали банке, а она је износила 3 одсто промета који је укупно износио 23 милијарде евра.

Либерализација је допринела стабилности девизног тржишта: уз слободније флукутирање девизног курса, под утицајем понуде и тражње девиза, динар је у току 2007. према евру номинално ојачао за 5,2 одсто – просек прошле у односу на просек 2006. Таква политика је при том знатно допринела ефикасности главног инструмента монетарне политике – референтне каматне стопе.

Девизне резерве Народне банке Србије су на крају 2007. достигле 14.218,2 милиона долара, што значи да су у тој години повећане за 2.330,7 милиона долара, или 19,6 одсто. Такав ниво девизних резерви постигнут је уз измирење обавеза према инокредиторима у укупном износу од 598,8 милиона долара, укључујући и превремену отплату дела дуга према Међународном монетарном фонду у износу од 231,9 милиона долара. Остатак се односи на исплату доспелих обавеза према осталим инокредиторима, Међународној банци за обнову и развој, Европској инвестиционој банци, Париском и Лондонском клубу итд. За стару девизну штедњу из девизних резерви је исплаћено 297,1 милион долара, а за обавезе по Зајму за привредни препород 29,3 милиона долара.

У борби против инфлације Народна банка је била приморана да утиче на успоравање пораста кредита, посебно према становништву. Због тога је у другој половини године донела и низ мера пруденцијалног карактера. И поред тога, укупни кредити домаћим секторима, осим банака, повећани су 225,1 милијарду динара, или 36,9 одсто. Највећи раст су имали кредити привреди, у износу од 126,7 милијарди динара, и становништву, у износу од 102,3 милијарде динара.

Својим мерама Народна банка Србије је у 2007. обезбедила стабилност финансијског сектора, знатну докапитализацију банкарског сектора, појачану конкуренцију и ширење тржишта, посебно осигурања и добровољних пензијских фондова. Капитал банкарског сектора је на дан 31. децембра износио 328 милијарди динара, што представља повећање од 112 милијарди динара, или 51,8 одсто. Пораст капитала резултат је, с једне стране, успешног пословања банака, а, с друге, повећања акцијског капитала услед нових емисија, првенствено код највећих банака. Уз три нова, број друштава за осигурање се у 2007. попео на 20, а на крају године на тржишту је већ пословало седам добровољних пензијских фондова с нето имовином од преко три милијарде динара.

Ревизију финансијског извештаја Народне банке Србије за 2007. годину извршила је угледна светска ревизорска кућа KPMG, дајући позитивно мишљење без икаквих ограничења. Трошкови које је Народна банка имала по основу стерилизације вишка ликвидности с циљем обуздавања инфлације достигли су 20,5 милијарди динара. И поред тога, Народна банка у 2007. години не би остварила губитак да, због валутних промена, тј. курса долара према динару, нису регистроване нето негативне курсне разлике од 14 милијарди динара. Нето губитак од 8,2 милијарде динара је смањио капитал Народне банке Србије, тако да је он на дан 31. децембра 2007. износио 1,9 милијарди динара.

У 2007. години Монетарни одбор Народне банке Србије је усвојио Меморандум о утврђивању циљане стопе инфлације за 2008. годину, којим је коридор за базну инфлацију утврђен у распону од 3 до 6 одсто. Све мере које је Народна банка до сада предузимала усмерене су на то да се до краја и 2008. године базна инфлација нађе у пројектованом оквиру и, у напорима да се постигне и одржи стабилност цена, Народна банка очекује да ће добити неопходну помоћ пре свега фискалне политике.

Гувернер

Радован Јелашић

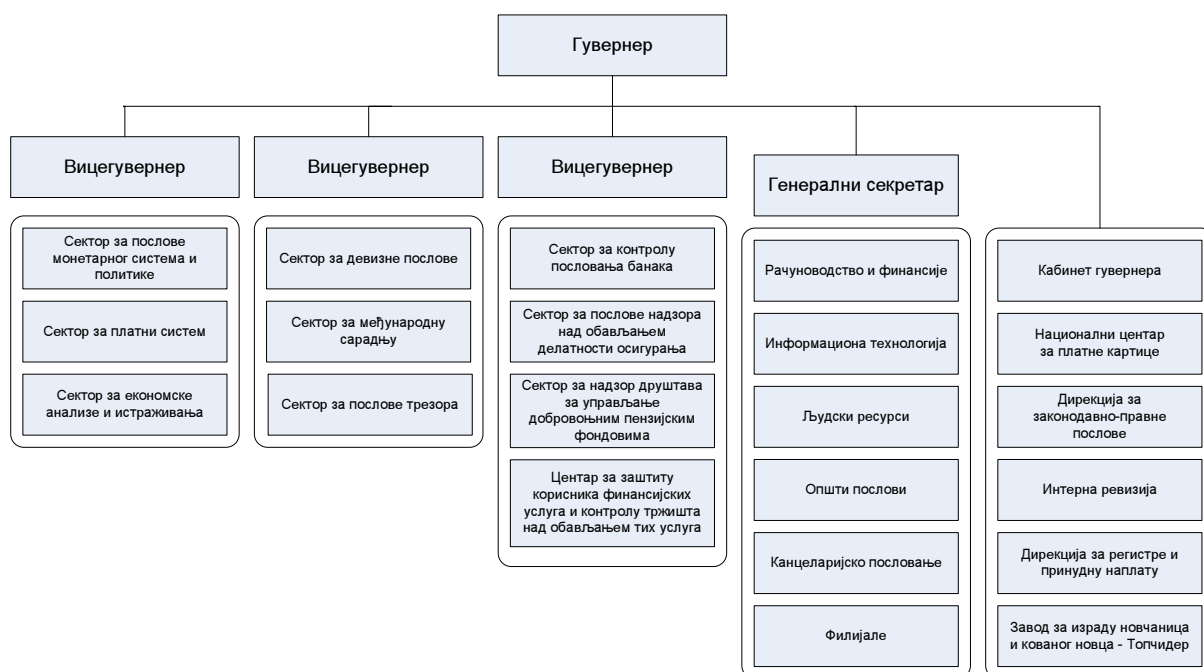

САДРЖАЈ

ОРГАНИЗАЦИОНЕ ШЕМЕ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	9
А. МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА	15
1. Монетарна стратегија и циљеви монетарне политике	17
2. Реализација и остварење циљева монетарне политике	21
3. Фактори инфлације	35
4. Монетарна политика у 2008. години	49
Б. СУПЕРВИЗИЈА И НАДЗОР ФИНАНСИЈСКОГ СЕКТОРА	53
1. Банкарски сектор и супервизија банака	55
2. Послови надзора над обављањем делатности осигурања	67
3. Надзор друштава за управљање добровољним пензијским фондовима	72
4. Надзор пословања давалаца финансијског лизинга	75
В. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	81
1. Управљање девизним резервама	83
2. Девизна регулатива	89
3. Односи са иностранством	91
4. Емисија новчаница и кованог новца	98
5. Законодавна делатност Народне банке Србије	101
6. Платни промет	103
7. Послови Дирекције за регистре и принудну наплату	105
8. Развој картичарства у Србији	108
9. Заштита корисника финансијских услуга и контрола тржишта	112
10. Интерна ревизија	114
11. Развој Људских ресурса и организационе промене у Народној банци Србије	116
12. Информациона технологија	119
13. Сектор за економске анализе и истраживања	121
14. Послови трезора	123
15. Информисање јавности	123
Г. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ ЗА 2007. ГОДИНУ	125

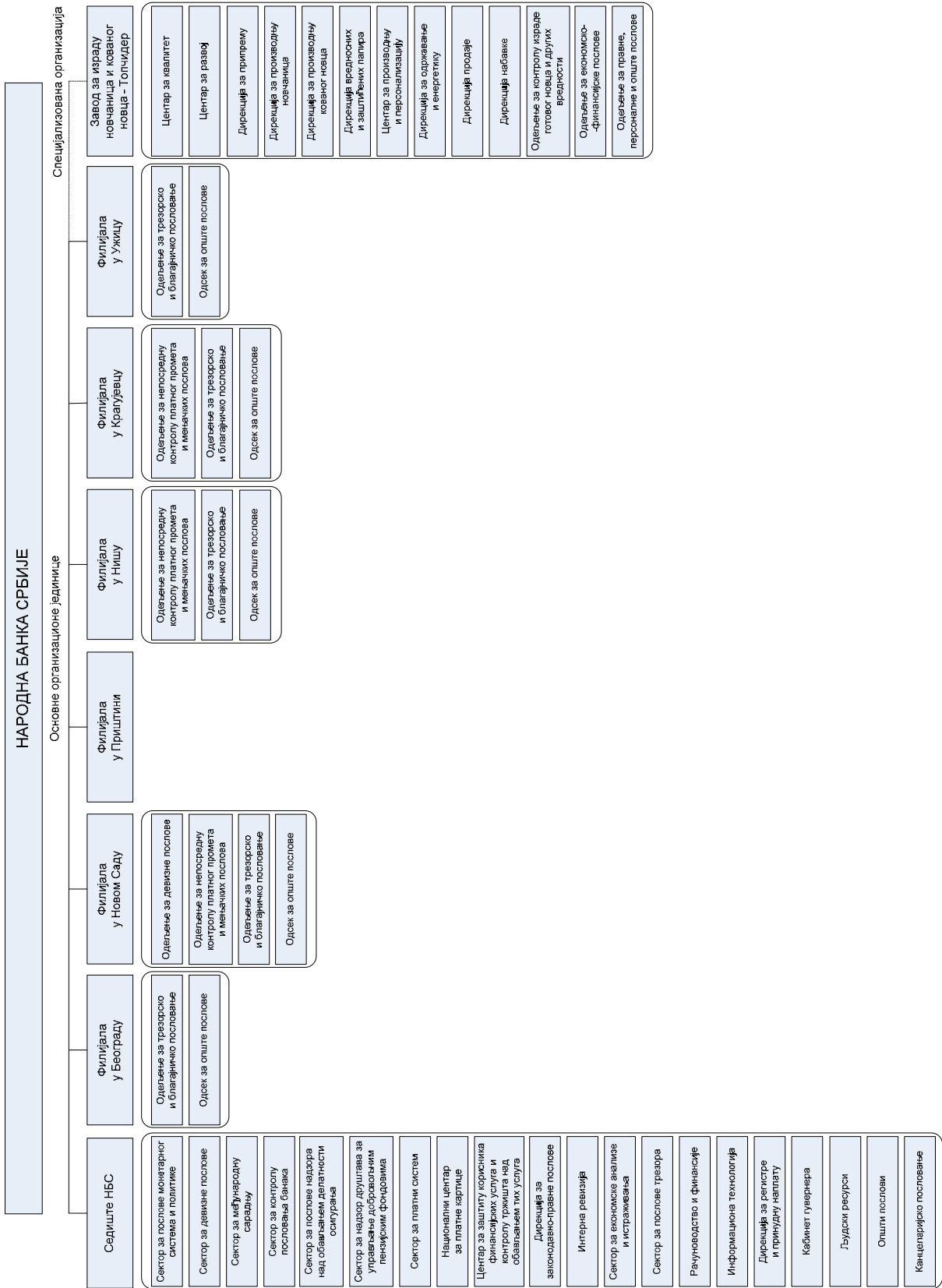
РУКОВОДСТВО НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ (на дан 31. 12. 2007)

<table><tr><th colspan="2">ГУВЕРНЕР</th></tr><tr><td colspan="2">Радован Јелашић</td></tr></table>				ГУВЕРНЕР		Радован Јелашић					
ГУВЕРНЕР											
Радован Јелашић											
<table><tr><th>ВИЦЕГУВЕРНЕР</th></tr><tr><td>Диана Драгутиновић</td></tr></table>	ВИЦЕГУВЕРНЕР	Диана Драгутиновић	<table><tr><th>ВИЦЕГУВЕРНЕР</th></tr><tr><td>Ана Глигоријевић</td></tr></table>	ВИЦЕГУВЕРНЕР	Ана Глигоријевић	<table><tr><th>ВИЦЕГУВЕРНЕР</th></tr><tr><td>Мира Ерић-Јовић</td></tr></table>	ВИЦЕГУВЕРНЕР	Мира Ерић-Јовић	<table><tr><th>ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР</th></tr><tr><td>Гордана Петковић</td></tr></table>	ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР	Гордана Петковић
ВИЦЕГУВЕРНЕР											
Диана Драгутиновић											
ВИЦЕГУВЕРНЕР											
Ана Глигоријевић											
ВИЦЕГУВЕРНЕР											
Мира Ерић-Јовић											
ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР											
Гордана Петковић											

ОРГАНИЗАЦИОНА ШЕМА НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ (на дан 31. 12. 2007)

ОРГАНИЗАЦИОНА ШЕМА НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ (на дан 31. 12. 2007)

А. МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА

1. Монетарна стратегија и циљеви монетарне политике	17
Меморандум о новом оквиру монетарне политике	17
Програм монетарне политике Народне банке Србије у 2007. години	18
2. Реализација и остварење циљева монетарне политике	21
2.1. Остварење циљева у 2007. години	21
2.2. Инструменти монетарне политике	24
Каматне стопе Народне банке Србије	24
Депозитне и кредитне олакшице	25
Операције на отвореном тржишту хартија од вредности	26
Операције на међубанкарском тржишту девиза	29
Операције на састанку МДТ-а	30
Операције путем Reuters Dealing System-а	31
Међубанкарска трговина изван састанка МДТ-а	31
Обавезна резерва (динарска и девизна основица)	32
Усклађивање бруто пласмана одобрених становништву са основним капиталом банака	33
Минимални услови кредитне способности банака	34
Штедни записи	35
3. Фактори инфлације	35
3.1. Монетарни услови	35
3.2. Платнобилансна кретања и спољни дуг	37
Увозне цене и кретања на светским тржиштима	37
Платнобилансна кретања и спољни дуг	39
3.3. Монетарна кретања	44
Кретање монетарних агрегата и кредитне активности	44
3.4. Кретање понуде и тражње	48
4. Монетарна политика у 2008. години	49
Програм монетарне политике Народне банке Србије у 2008. години	50
Мере монетарне политике у 2008. години	51

1. Монетарна стратегија и циљеви монетарне политике

Монетарна политика у току 2007. године заснивала се на Меморандуму Народне банке Србије о принципима новог оквира монетарне политике на путу ка остварењу циљева ниске инфлације (у даљем тексту: Меморандум о новом оквиру монетарне политике), који је Монетарни одбор Народне банке Србије усвојио 30. августа 2006. године. Тим документом дефинисани су принципи монетарне политике до преласка на експлицитни режим циљане инфлације.

У Меморандуму о новом оквиру монетарне политике је предвиђено да се инфлација одржава „у оквирима дефинисаног инфлационог коридора уз коришћење референтне каматне стопе као основног инструмента и осталих мера монетарне политике као помоћног инструментаријума“. Инфлациони коридор за 2007. за базну инфлацију утврђен је у распону од 4 до 8%. Циљ за 2007. годину је остварен – базна инфлација је на крају године износила 5,4%.

Монетарни одбор је у априлу 2007. године усвојио Меморандум о утврђивању циљане стопе инфлације за 2008. годину. Тим документом коридор за базну инфлацију за крај 2008. године је утврђен у распону од 3 до 6%.

У наредном периоду монетарна политика Народне банке Србије заснивала се на Меморандуму Народне банке Србије о утврђивању циљане стопе инфлације за 2009. и 2010. годину, који је Монетарни одбор усвојио 15. маја 2008. Коридор за циљану стопу базне инфлације утврђен овим документом на почетку 2009. године износи 3,0 до 6,0%, с централном вредношћу од 4,5%, а за крај године 2,5 до 5,5%, са централном вредношћу од 4,0%. Коридор за циљану стопу базне инфлације за крај 2010. године износи 2,0 до 5,0%, с централном вредношћу од 3,5%.

Меморандум о новом оквиру монетарне политике

Према Меморандуму о новом оквиру монетарне политике, нови монетарни оквир има за циљ:

- ниску и стабилну стопу инфлације, усклађену с критеријумима предвиђеним за процес приступања Европској унији,
- допринос дугорочном и одрживом економском расту,
- јачање поверења у домаћу валуту, и
- повећање флексибилности монетарне политике ради ефикасног реаговања на привремене домаће и екстерне шокове.

Овај документ предвиђа да нумерички циљ за базну инфлацију утврђује и објављује Народна банка Србије. Циљана стопа базне инфлације представља нумеричку смерницу за монетарну политику. Предвиђено је да се у наредном периоду, у консултацији с Владом Републике Србије, утврђује и циљ за укупну инфлацију, коју детерминишу и регулисане цене.

Такође предвиђа да се циљана стопа инфлације постиже корекцијама каматне стопе на двонедељне репо операције као кључног инструмента монетарне политике, а да остали инструменти имају помоћну улогу.

Одлуке о корекцији референтне стопе доноси Монетарни одбор на седницама, чији је распоред одржавања унапред утврђен. Одлуке се заснивају на оцени текуће макроекономске ситуације, али и на краткорочном кретању инфлације и њеној средњорочној пројекцији. Уколико се оцени да ће остварена инфлација бити виша од циљане, референтна каматна стопа се коригује навише и обрнуто. Размере и време тих корекција узимају у обзир одложено деловање монетарне трансмисије, као и садашњу доминантну улогу канала девизног курса.

Меморандум о новом оквиру монетарне политике предвиђа спровођење режима руковођено флексибилног девизног курса. Народна банка Србије задржава право интервенције у случају знатних дневних осцилација девизног курса на девизном тржишту, угрожености финансијске и ценовне стабилности, као и потребе да се заштити адекватан ниво девизних резерви.

Један од основних принципа новог оквира монетарне политике јесте и редовна комуникација с јавношћу, како би се повећала транспарентност монетарне политике. То укључује да се, након одржавања седница Монетарног одбора, јавност обавештава о доношењу одлука Монетарног одбора објављивањем саопштења истог дана када је седница одржана. Уколико за то постоји потреба, предвиђено је и одржавање конференције за штампу гувернера ради образложења разлога због којих је Монетарни одбор донео одређену одлуку.

Ради повећања транспарентности монетарне политике и ефикасније комуникације с јавношћу, Народна банка Србије тромесечно објављује Извештај о инфлацији. Извештај садржи све анализе и оцене који Монетарни одбор опредељују за одређене одлуке и активности централне банке.

Програм монетарне политике Народне банке Србије у 2007. години¹

1. У складу с чланом 3. став 1. Закона о Народној банци Србије, „основни циљ Народне банке Србије јесте постизање и одржавање стабилности цена“. Истим чланом предвиђено је да ће „Народна банка Србије, не доводећи у питање остваривање свог основног циља, подржати спровођење економске политике Владе Републике Србије“.

Под стабилношћу цена подразумева се инфлација која је довољно ниска да не утиче негативно на инвестиције, штедњу и друге одлуке које доносе

¹ Одлука о утврђивању програма монетарне политике Народне банке Србије у 2007. години („Службени гласник РС“, бр. 116/2006).

учесници у економском животу. Обезбеђење тако схваћене стабилности је основни начин на који Народна банка својим одлукама доприноси постизању одрживог економског раста.

2. Као што смо навели, монетарна политика Народне банке Србије заснива се на Меморандуму о новом оквиру монетарне политике. Тим документом дефинисани су принципи монетарне политике у прелазном периоду, односно до преласка на режим циљане инфлације.

У Меморандуму који је Монетарни одбор усвојио 30. августа 2006. предвиђено је да се инфлација одржава „у оквирима дефинисаног инфлационог коридора уз коришћење референтне каматне стопе као основног инструмента и осталих мера монетарне политике као помоћног инструментаријума“.

У Меморандуму је представљен нови оквир монетарне политике и начин његове имплементације:

- Коридор за базну инфлацију се утврђује као нумерички распон за календарску годину (децембар текуће у односу на децембар претходне године). У сарадњи с Владом Републике Србије, тј. на бази планираних корекција регулисаних цена, пројектује се годишњи раст цена на мало;

- Републички завод за статистику прикупља и објављује информације о кретању цена. Кретање цена по месецима текуће у односу на исти период претходне године је веома важна референтна тачка за одлуке Монетарног одбора, будући да омогућава сагледавање могућих одступања инфлације од пројектованог коридора. Применом годишњих индекса елиминишу се краткорочна, случајна и сезонска одступања инфлације од коридора;

- Одржавањем стопе инфлације у оквиру коридора повећава се кредибилитет монетарне политике и омогућава усидравање инфлационих очекивања;

- Пројектовање коридора обезбеђује да се инфлациони циљ постигне и у условима шокова и промена економског амбијента. Претпоставља се неутралан утицај шокова, што не захтева промену монетарне политике;

- На неочекиване и јаке шокове Народна банка ће реаговати, јер могу да доведу инфлацију ван пројектованог распона. Одговор монетарне политике на неочекиване шокове зависиће од њихове јачине и карактера, као и од инерције инфлационих очекивања. Реакција на шокове тражње је мањи проблем, јер се промене инфлације и економске активности крећу у истом правцу. Повећање каматних стопа и инерција инфлационих очекивања слаби економску активност и инфлационе притиске. Реакција на шокове понуде је знатно сложенија. У том случају, економска активност и инфлација се крећу у супротним правцима. Покушај да се монетарном политиком у целини неутралише утицај шока понуде на инфлацију може водити непотребном смањењу економске активности. С друге стране, покушај да се ефекти шока понуде потпуно амортизују повећањем цена узрокује убрзање инфлације. То у наредном периоду захтева примену рестриктивније монетарне политике, а тиме и успоравање економског раста;

- Монетарна политика у случају шокова на страни понуде има за циљ да спречи појаву секундарних ефеката. Ризик појаве ових ефеката је нарочито висок у земљама с релативно кратком историјом ниске инфлације. Разграничење укупне и базне инфлације Народна банка Србије користи у

анализи ефеката шокова понуде, јер се тиме делимично олакшава разграничење привремених од трајних ефеката;

– Због кашњења ефеката мера монетарне политике, монетарна политика има релативно мали утицај на текуће кретање инфлације. Време кашњења није фиксно и зависи од структурних и институционалних промена. Промене у трансмисионом механизму захтевају пажљиву процену времена у коме донете одлуке имају значајнији утицај на инфлацију;

– Монетарна политика се примењује у условима високе неизвесности. Висока неизвесност значи, поред осталог, да модел за пројекцију инфлације који користи Народна банка може престати да одражава кретања у економији на адекватан начин услед структурних промена које се дешавају у економији. То значи да ће Народна банка, при одлучивању, узети у обзир све релевантне доступне информације, а не само моделске резултате пројекције инфлације. Поред тога, монетарна политика ће бити саопштена јавности као покушај да се балансирају фактори ризика повезани са имплементацијом инфлационог коридора;

– При оцењивању рестриктивности монетарне политике, треба узети у обзир не само реалне каматне стопе већ и реални девизни курс.

3. Монетарна политика Народне банке Србије је оријентисана ка будућности. При одлучивању о монетарној политици, разматрају се пројекције инфлације. Ако је пројектована стопа инфлације испод (изнад) циља, преиспитује се ниво каматних стопа, тј. степен рестриктивности монетарне политике.

Базна инфлација (тј. раст цена на мало које су под утицајем инструмената Народне банке Србије) за 2007. дефинисана је у распону 4%–8% (децембар текуће према децембру претходне године). Народна банка ће настојати да оствари и друге циљеве под условом да то не угрожава остварење циљане стопе инфлације.

4. Народна банка Србије ће ради реализације постављених циљева користити све доступне информације и применити одговарајућу комбинацију инструмената монетарне политике, при чему ће референтна каматна стопа Народне банке Србије – двонедељна каматна стопа на репо операције – бити основни инструмент монетарне политике.

5. У зависности од монетарних кретања и пројекција кретања инфлације, Народна банка Србије ће мењати референтну каматну стопу и прилагођавати је нивоу који доприноси одржавању базне инфлације у пројектованом оквиру.

6. Курс динара формираће се слободно, на основу понуде и тражње на девизном тржишту, а Народна банка Србије ће интервенисати на девизном тржишту само у случајевима када су дневне осцилације девизног курса превелике.

7. Народна банка Србије ће настојати да политиком каматних стопа детерминише понуду и тражњу девиза на девизном тржишту тако да се курс динара индиректно усмерава ка остваривању постављених циљева, уз задржавање права интервенција у случају осцилација на девизном тржишту које могу да угрозе средњорочно одрживу платнобилансну позицију земље. Према новом оквиру, Народна банка Србије интервенише на девизном тржишту само из три разлога: (1) да ограничи дневне осцилације, али не и кумулативни притисак у дужем временском периоду, (2) да смањи евентуално

угрожавање финансијске и ценовне стабилности (уколико је исцрпљен утицај промена референтне каматне стопе) или да спречи остварење ниже инфлације од планиране, и (3) да заштити адекватан ниво девизних резерви. Додатно, у прелазном периоду, који укључује 2007. (када ће се окончати процес преношења мењачког посла на пословне банке), Народна банка Србије интервенише у процесу интеракције с мењачницама.

8. Народна банка Србије ће у 2007. години наставити да развија и јача тржишне инструменте монетарног регулисања и да подстиче даљи развој међубанкарског тржишта новца, ради бољег управљања ликвидношћу банкарског сектора.

9. Ради регулисања ликвидности банкарског система, Народна банка Србије ће у 2007. години омогућити банкама ефикасније коришћење кредитних и депозитних олакшица, уз истовремено коришћење коридора каматних стопа као механизма за управљање каматним стопама на новчаном тржишту.

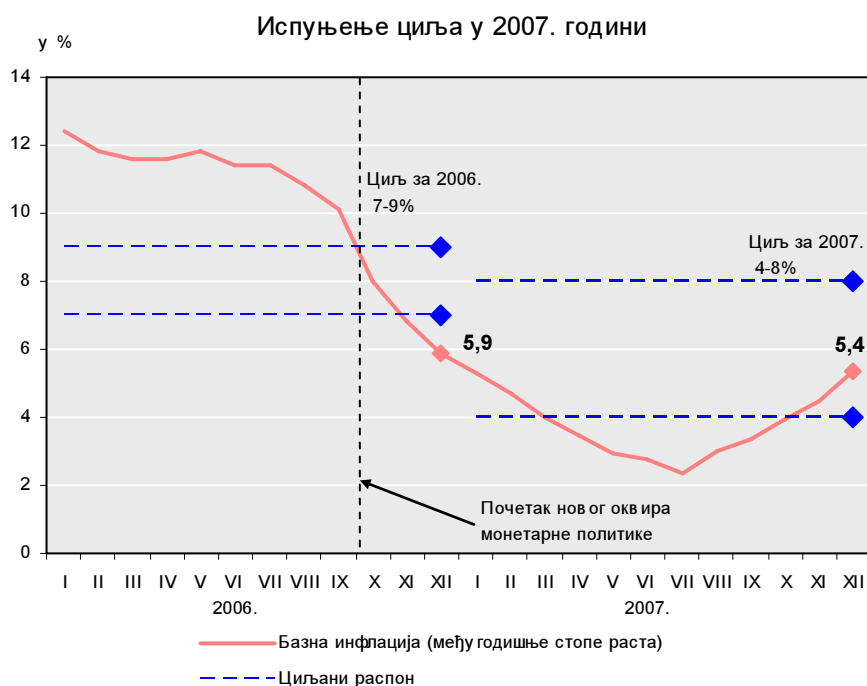
10. Народна банка Србије ће стопу обавезне резерве банака код Народне банке Србије као инструмент користити у зависности од ефеката осталих, тржишних инструмената монетарног регулисања.

11. Народна банка Србије пратиће кретање кредитне активности банака и уколико оцени да је та активност претња за остваривање основног циља монетарне политике, у оквиру својих надлежности предузеће пруденцијалне и додатне мере монетарног регулисања.

2. Реализација и остварење циљева монетарне политике

2.1. Остварење циљева у 2007. години

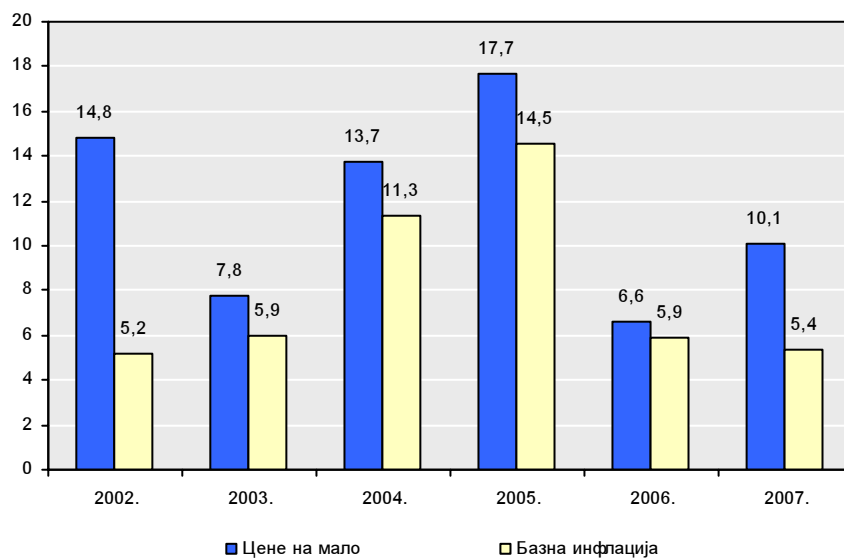
Народна банка Србије је основни циљ за 2007. годину остварила – базна инфлација је на крају године износила 5,4% и била је у границама циљаног распона (4–8%). У првој половини 2007. године настављен је опадајући тренд из претходне године и базна инфлација је са 12,5% у јануару 2006. смањена у другом тромесечју 2007. испод доње границе циљаног распона, тако да је у јулу остварила међугодишњи раст од само 2,3%. Међутим, у другој половини године велика суша је за последицу имала знатнији пораст цена индустријско-прехрамбених производа и убрзање базне инфлације.

У намери да базну инфлацију до краја године доведе у оквиру циљаног распона, Народна банка Србије је у току првог полугођа у неколико наврата снижавала референтну каматну стопу. Будући да је „пољопривредни шок“, уз раст цена нафте на светском тржишту, надјачао дезинфлаторне ефекте номиналне и реалне апресијације динара и утицао да се базна инфлација крајем године врати у границе циљаног распона, у току четвртог тромесечја није било потребе за додатним ублажавањем монетарне политике. Ефекат „пољопривредног шока“ на базну инфлацију у другој половини године је износио око 2,0 п.п. Услед тога, базна инфлација је у другом полугођу достигла ниво од 4,5% (наспрам 0,8% у првом полугођу). Цене индустријско-прехранбених производа у оквиру базне инфлације у другој половини године порасле су за 9,7% (допринос 3,1 п.п.) и имале су пресудан утицај на њено кретање у посматраном периоду.

Иако је базна инфлација у 2007. години била нижа него у 2006, укупан раст цена на мало је био виши (износио је 10,1% мерено децембар на децембар). На таква кретања утицало је више фактора, а пре свега повећање цена сирове нафте и пољопривредних производа. Стога је повећање укупне инфлације било доминантно одређено кретањем регулисаних цена (допринос 6,5 п.п.). Укупном ценовном расту цене које се формирају слободно, на тржишту, допринеле су са 2,7 п.п., а цене пољопривредних производа са 0,9 п.п.

Роба и услуге чије се цене регулишу поскупели су за 14,3%, што је знатно више од раста оствареног у 2006. години (7,4%). Раст цена енергије и хране чини више од половине укупног раста регулисаних цена. Цене енергената (нафтни деривати и електрична енергија) допринеле су расту цена на мало са 2,6 п.п., а цене прехранбених производа (хлеб, брашно и млеко) са 1,2 п.п. Од осталих регулисаних цена значајнији допринос дале су цене цигарета (1,0 п.п.), комуналних услуга (0,8 п.п.) и услуга друштвене заштите (0,5 п.п.).

Годишње стопе инфлације
(децембар на децембар)

Извор: Републички завод за статистику и Народна банка Србије.

Цене пољопривредних производа су порасле за 23,7% (допринос 0,8 п.п.), што је знатно више у односу на 2006, када је забележен раст од 6,2%.

Мерено индексом потрошачких цена, међугодишња укупна инфлација је била на вишем нивоу него мерено ценама на мало и на крају године је износила 11,0%. Све три компоненте ценовног раста, мерено на тај начин, имале су виши ниво: цене регулисаних производа за 14,6%, цене које се формирају слободно, на тржишту, за 6,2% и цене пољопривредних производа за 36,0%.

Раст и доприноси цена на мало по компонентама у 2007. години

	Стопе раста (у %)	Доприноси (проц. поени)
Укупно	10,1	10,1
Базна инфлација	5,4	2,7
Пољопривредни производи	23,7	0,8
Регулисане цене	14,3	6,5
Електрична енергија	15,0	1,1
Нафтни деривати	17,3	1,5
Комунално-стамбене услуге	10,1	0,8
Услуге друштвене заштите	26,4	0,5
Саобраћајне услуге (регулисане)	5,2	0,2
Хлеб и брашно	31,5	0,7
Цигарете	27,9	1,0
Млеко	40,1	0,5
Лекови	6,5	0,2
Остало	1,1	0,1

Извор: Републички завод за статистику и Народна банка Србије.

Од осталих значајнијих показатеља раста цена, трошкови живота су порасли за 11,9%, цене произвођача у индустрији за 9,8%, цене произвођача у пољопривреди за 27,2%, а цене угоститељских услуга за 6,8%.

2.2. Инструменти монетарне политике

У спровођењу монетарне политике у 2007. години Народна банка Србије је користила претежно индиректне инструменте. У оквиру њих, доминантну улогу имали су тржишни инструменти монетарног регулисања. Главни тржишни инструмент монетарне политике је референтна каматна стопа. Операцијама на отвореном тржишту, Народна банка је деловала на понуду ликвидних средстава банака, као и на кретање краткорочних каматних стопа на новчаном тржишту. У правцу регулисања ликвидности банака, тј. ради бољег управљања ликвидношћу, банкама је омогућено да користе кредитне и депозитне олакшице. Каматни коридор Народне банке је ограничавао осцилације каматних стопа на новчаном тржишту.

Политиком каматних стопа Народна банка је настојала да утиче и на курс динара. Свакодневно је пратила кретања на девизном тржишту и, по потреби, интервенисала ради стабилизације девизног тржишта и ублажавања претераних дневних осцилација девизног курса. Поред тржишних инструмената, у вођењу монетарне политике користила је и обавезну резерву, преко које је деловала како на укупна монетарна кретања, тако и селективно с циљем афирмације и подстицања употребе домаће валуте, стимулисања штедње и прикупљања орочених депозита.

Да би повећала ефикасност у спровођењу програма монетарне политике, Народна банка је предузимала и друге мере. У ограничавању кредитне активности банака, посебно према становништву, у другој половини године је донела низ мера пруденцијалног карактера.

Каматне стопе Народне банке Србије

У току 2007. године, Народна банка Србије је референтну каматну стопу више пута мењала у складу с кретањем инфлације и инфлаторних очекивања. До краја августа референтна каматна стопа је постепено смањивана, и то: крајем јануара са 14,0% на 13,0%, почетком марта на 11,5%, крајем марта на 10,5%, почетком маја на 10,0% и почетком јуна на 9,5% годишње. Снижавање референтне каматне стопе директно се одражавало и на смањивање осталих каматних стопа Народне банке Србије.

С циљем сузбијања инфлаторних притисака и одржавања базне инфлације у утврђеном распону, референтна каматна стопа је у августу коригована навише за 0,25 процентних поена. Потом је крајем октобра смањена за 0,25 процентних поена. Пораст инфлаторних притисака у последњим месецима 2007. узроковао је повећање референтне каматне стопе за 0,50 процентних поена, тако да је 27. децембра та стопа достигла 10,00%.

Ради ефикаснијег спровођења монетарне политике, Народна банка је донела одлуку да се почев од 1. јуна референтна каматна стопа објављује на њеном веб-сајту истог дана када је Монетарни одбор утврди, од када почиње и њена примена.

Одлуком о изменама и допуни Одлуке о каматним стопама које Народна банка Србије примењује у поступку спровођења монетарне политике, од 30. марта сузјен је коридор каматних стопа са 3,00 на 2,50 процентних поена у односу на референтну каматну стопу, тако да су утврђени нови релативни односи, и то: каматна стопа на кредитне олакшице, као горња граница коридора каматних стопа, утврђена је у висини референтне каматне стопе увећане за 2,50 процентних поена, а каматна стопа на депозитне олакшице, као доња граница коридора каматних стопа, у висини референтне каматне стопе умањене за 2,50 процентних поена. Основни циљ сужавања каматног коридора јесте смањење осцилација каматних стопа на међубанкарском новчаном тржишту.

Због измене и допуне Одлуке којом се уређује усклађивање бруто стања пласмана одобрених становништву са основним капиталом банака, допуњена је Одлука о каматним стопама које Народна банка Србије примењује у поступку спровођења монетарне политике. Допуном Одлуке прописано је да Народна банка од пословне банке наплаћује камату на износ позитивне разлике између прописаног и депонованог износа средстава које је банка дужна да положи код Народне банке, као и на износ позитивне разлике између исправно утврђеног износа и првобитно утврђеног износа средстава за депоновање – по каматној стопи у висини референтне каматне стопе увећане за 16 процентних поена.

Есконтна стопа Народне банке Србије од јануара 2004. године утврђена је на нивоу од 8,50% годишње и до краја 2007. је остала непромењена.

Депозитне и кредитне олакшице

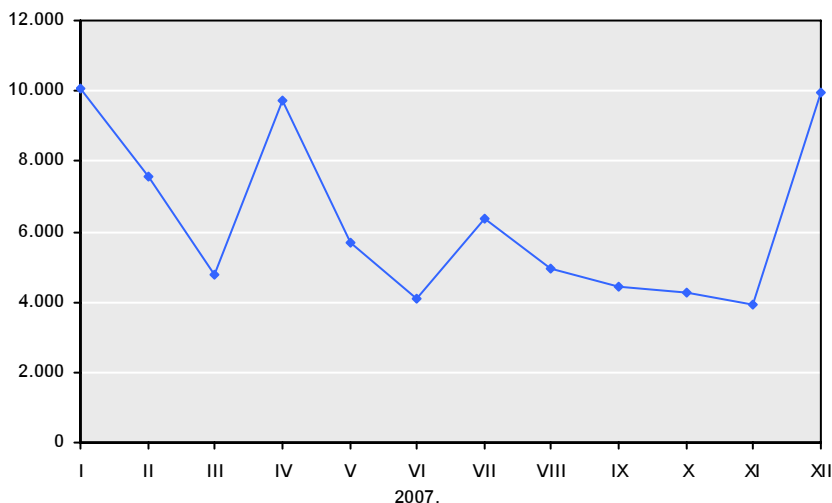
Током 2007. године банкама је омогућено да преконоћно депонују средства код Народне банке, у складу са Одлуком о условима и начину депоновања вишкова ликвидних средстава банака код Народне банке Србије.

Просечно стање средстава банака депонованих код Народне банке у 2007. години износило је 6,3 милијарде динара, што је у односу на 2006. више за 0,2 милијарде динара. Најмање просечно стање депонованих средстава банака забележено је у новембру и износило је 3,9 милијарди динара, а највеће у јануару, 10,1 милијарду динара.

Каматна стопа по којој је Народна банка плаћала камату на депозитне вишкове ликвидних средстава током 2007. кретала се у распону од 11% у јануару до 7,5% крајем децембра.

У оквиру инструмената монетарне политике за одржавање ликвидности банака, Народна банка је банкама омогућавала да, поред депозитних, користе и кредитне олакшице у складу са Одлуком о условима и начину одобравања краткорочних кредита за одржавање ликвидности банака на основу залогe хартија од вредности (ломбардни кредит) донетом 2005. године.

Депозит вишкова ликвидних средстава банака
(просечно месечно стање у милионима динара)

Извор: Народна банка Србије.

Током 2007. овај инструмент монетарног регулисања је примењиван без суштинских измена у односу на претходну годину. Једина измена односила се на висину каматне стопе која се примењује на ломбардни кредит, као последица промене каматног коридора. На ломбардни кредит који банка у току месеца користи највише седам радних дана банка плаћа Народној банци камату по стопи која је у односу на референтну каматну стопу увећана за 2,5 процентних поена. Висина каматних стопа на ломбардне кредите осталих рочности остала је непромењена.

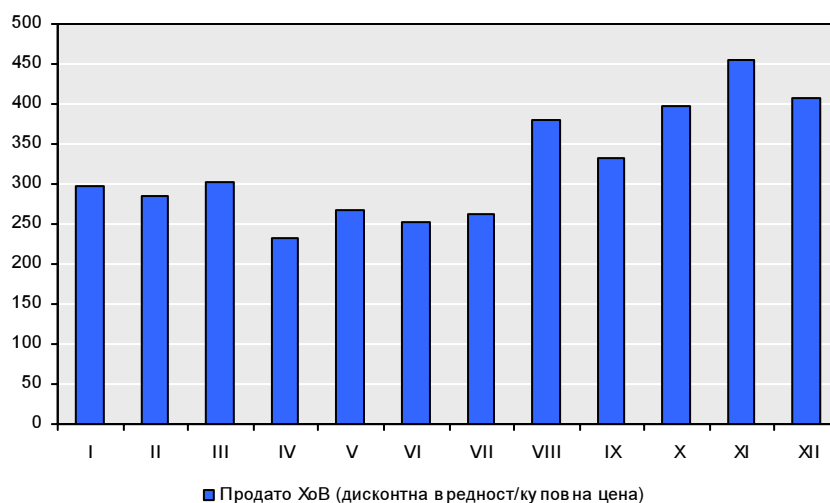
Током године банке су ломбардни кредит користиле углавном као дневни кредит, с обзиром на то да се на ломбардни кредит који је коришћен и враћен истог дана не плаћа камата. Тај облик кредитних олакшица користило је девет банака, у укупном износу од 1.505,8 милијарди динара, односно просечно месечно у износу од 125,4 милијарде динара.

Операције на отвореном тржишту хартија од вредности

Операције на отвореном тржишту у 2007. години Народна банка је спроводила сопственим хартијама од вредности, како ради репо тако и ради трајне продаје. С циљем стерилизације вишка ликвидних средстава у банкарском систему, за потребе репо продаје емитоване су две серије благајничких записа у укупној номиналној вредности од 550 милијарди динара. Друга серија емитована је у износу од 500 милијарди динара, што је банкама омогућило да адекватније располажу хартијама у оквиру исте серије, као и да једноставније управљају ликвидношћу. У сврху трајне продаје емитовано је 16 серија благајничких записа с роком доспећа од 182 дана и једна серија с рочношћу од 175 дана, у укупној номиналној вредности од 52 милијарде динара.

Током године организована је 121 аукцијска продаја хартија од вредности. Аукције за двонедељне репо операције биле су организоване по моделу фиксне каматне стопе, док су аукције на којима су се трајно продавали шестомесечни благајнички записи организоване по моделу варијабилне вишеструке каматне стопе. Укупно је продато хартија од вредности у износу од 3.873,8 милијарди динара, од чега се на репо продају односи 3.825,2 милијарде, а на трајну продају благајничких записа 48,6 милијарди динара. Остварени обим продаје хартија од вредности представљао је највећи годишњи износ продаје од када Народна банка продаје хартије од вредности и био је три и по пута већи од продаје остварене у 2006. години.

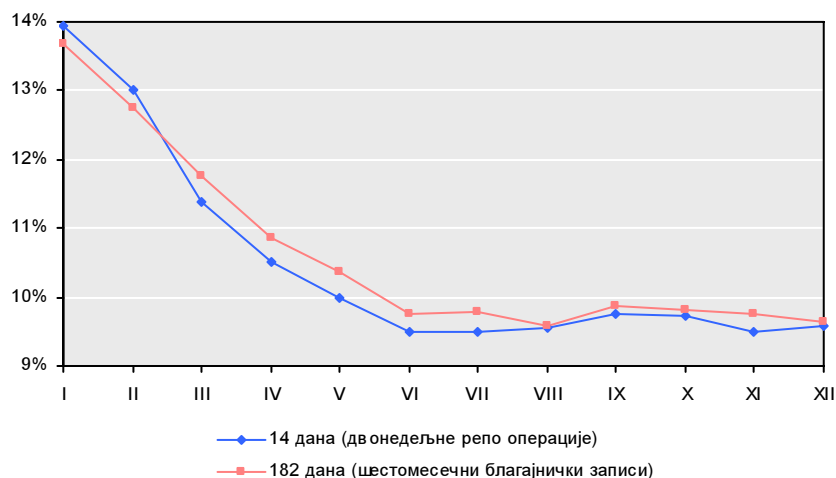
Месечни обим трајне и репо продаје хартија од вредности у 2007. години
(у милијардама динара)

Извор: Народна банка Србије.

Међу најважнијим факторима који су у првој половини године утицали на раст продаје били су повећање ликвидних средстава у банкарском систему и висина каматних стопа на ове хартије од вредности. Иако је током првог полугодишта референтна каматна стопа константно смањивана, каматне стопе на хартије од вредности су биле реално позитивне, што је мотивисало пословне банке да повећају ниво пласмана у хартије од вредности Народне банке. Просечно стање хартија од вредности у портфељу банака повећано је са 147,6 милијарди динара, колико је износило у јануару, на 159,2 милијарде динара у јуну. Посматрано по месецима, највећи обим продаје остварен је у марту 2007. (303,6 милијарди динара).

Кретање просечних пондерисаних месечних каматних стопа НБС у операцијама на отвореном тржишту у 2007. години (према рочности)

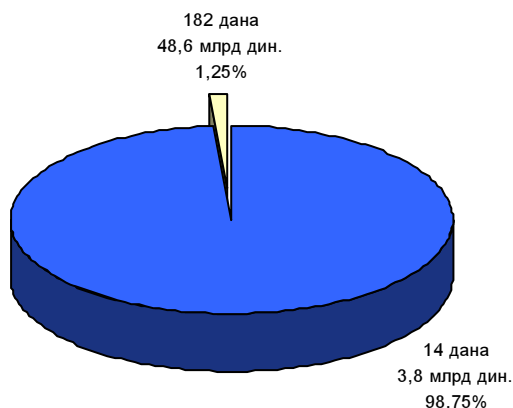
Извор: Народна банка Србије.

У другом полугодишту је настављено повећање продаје хартија од вредности, захваљујући пре свега значајном побољшању ликвидности банкарског система по основу докапитализације банака. До краја године месечна продаја је константно повећавана (осим у септембру). То је нарочито било изражено у четвртм тромесечју, када су забележени највиши месечни обими продаје (октобар – 398,3 милијарди динара, новембар – 453,8 милијарди динара, децембар – 406,4 милијарди динара). Тако је стање хартија од вредности Народне банке у портфељу банака са 148,8 милијарди динара на крају претходне године повећано на 216,5 милијарди динара на крају 2007.

Просечна пондерисана месечна стопа на двонедељне репо операције највиши ниво је имала у јануару, када је износила 13,93%, док је у јуну, јулу и новембру износила 9,50%. Сличан тренд је забележен и код шестомесечних благајничких записа: највиша стопа је била у јануару, 13,67%, према августовских 9,59%, што је представљало и најнижу просечну пондерисану месечну стопу на ову рочност у 2007.

У 2007. години банке су првенствено куповале благајничке записе у двонедељним репо операцијама и њихово учешће у укупном трговању је износило 98,75% (учешће шестомесечних благајничких записа 1,25%). Доминантно учешће двонедељних репо операција резултат је одређења Народне банке да та рочност буде референтна за обављање операција на отвореном тржишту. Шестомесечне благајничке записе је пак продавала с циљем унапређења секундарног тржишта тих хартија од вредности и као подстицај за формирање криве приноса трансакција дужих рочности на међубанкарском тржишту.

Обим продатих хартија од вредности којима НБС обавља
операције на отвореном тржишту у 2007. години
(према рочности)

Извор: Народна банка Србије.

Операције на међубанкарском тржишту девиза

У складу с Програмом монетарне политике и режимом руковођено пливајућег девизног курса, девизни курс се у 2007. формирао на основу усклађивања понуде и тражње на домаћем девизном тржишту, а Народна банка је интервенисала повремено ради стабилизације тржишта и ублажавања претераних дневних осцилација, до којих је долазило услед дејства неекономских фактора и из шпекулативних разлога. Ту годину су обележиле значајне промене у погледу начина учешћа Народне банке на том тржишту, као и у погледу начина утврђивања званичног средњег курса динара према евр. Оне су имале за циљ даљу либерализацију девизног тржишта и препуштање девизног курса доминантном дејству тржишних снага.

У току првих пет месеци 2007, Народна банка је свакодневно организовала састанак Међубанкарског девизног тржишта (МДТ). На састанку МДТ-а се, усклађивањем понуде и тражње за девизама, формирао фиксинг курс и на том нивоу се утврђивао званични средњи курс динара према евр. С обзиром на то да је састанак МДТ-а, као "место" сусретања понуде и тражње за девизама на девизном тржишту, све више губио на значају и да је обим трговине која се између банака обављала у непосредном контакту (ван састанка МДТ-а) далеко премашивао обим трговине закључене на састанку МДТ-а, Народна банка је од 5. марта изменила начин утврђивања званичног средњег курса динара према евр. Том изменом се формирање курса динара у већој мери препустило утицају тржишних фактора.

Према новом начину обрачуна, званични средњи курс динара према евр се утврђује на нивоу просечног пондерисаног курса динара из укупне међубанкарске спот трговине обављене претходног дана на девизном тржишту, укључујући и састанак МДТ-а, уколико је на њему било реализоване трговине. При обрачуну се као пондер узима учешће појединачне трансакције у укупном обиму трансакција. На тај начин је омогућено да се званични средњи курс динара формира усклађивањем понуде и тражње у целокупној трговини на међубанкарском девизном тржишту.

У децембру је Народна банка додатно изменила начин израчунавања курса динара како би га што више прилагодила актуелним кретањима на девизном тржишту и омогућила да званични средњи курс у што мањој мери одступа од тржишног. То подразумева да се у случајевима знатнијих дневних флукуација курса, уместо свих трансакција на међубанкарском девизном тржишту, при обрачуна у обзир узимају само курсеви из трансакција обављених у другој половини дана.

Развој међубанкарске трговине ван састанка МДТ-а, уз истовремено смањење обима трговине на том састанку, као и смањена потреба за свакодневним интервенцијама Народне банке, указивали су на то да се процес усклађивања понуде и тражње за девизама пренео на сегмент девизног тржишта ван састанка МДТ-а. Та чињеница је Народну банку навела да измени концепт свог учешћа на међубанкарском девизном тржишту.

Почетком јуна, Народна банка је укинула обавезу свакодневног организовања састанка МДТ-а. Оставила је ипак могућност да се он организује када се оцени да је то неопходно ради стабилизовања девизног тржишта. Време његовог одржавања се не одређује унапред. Услови које банке треба да испуне како би на састанку учествовале су знатно либерализовани. Од увођења тих измена до краја године Народна банка је састанак МДТ-а организовала само два пута, и то 29. јуна и 29. новембра.

Измена начина учешћа Народне банке на међубанкарском тржишту девиза састоји се у њеном укључивању у трговину путем Reuters Dealing System-а. Тај систем представља електронску платформу за обављање највећег дела трговине на међубанкарском тржишту девиза у Србији. Народна банка га је у 2007. години ефикасно користила за враћање на тржиште дела девиза откупљених од мењача без утицаја на ниво девизног курса (с обзиром на то да је продају девиза вршила по курсевима које су котирале банке), као и за стабилизацију девизног тржишта у новембру, када је, услед дејства спекулативних фактора, дошло до краткотрајног поремећаја на том тржишту.

Укупан промет на међубанкарском тржишту девиза у 2007. години био је три пута већи у односу на промет остварен у 2006. и износио је 23,0 милијарди евра (или дневно 90,7 милиона евра). Од тога се 96,9% односило на непосредну међубанкарску трговину, а остатак је чинила трговина између пословних банака и Народне банке Србије (дакле, око 3%).

Операције на састанку МДТ-а

У периоду од 1. јануара до 1. јуна 2007. године (када је организован последњи састанак МДТ-а у оквиру концепта његовог свакодневног организовања), укупан промет евром на састанку МДТ-а износио је 586,1 милион евра. При том је Народна банка продала банкама 571,4 милиона евра, док је трговина између банака реализована у висини од 14,7 милиона евра.

Од укупно 103 састанка МДТ-а организована у овом периоду, Народна банка је интервенисала на само 16 састанака.

Највећа продаја девиза реализована је у јануару, будући да је тражња била знатно већа од понуде. Тражња је била условљена доспелим обавезама клијената банака према иностранству (увоз нафте и гаса), као и потребом банака да испуне своје обавезе у погледу новог обрачуна девизне обавезне резерве. Да би ублажила претеране дневне депресијације динара према евра,

Народна банка је на састанку МДТ-а у јануару продала 412,4 милиона евра, што представља 74,1% продаје девиза у првих пет месеци.

У периоду од укидања свакодневног организовања састанка МДТ-а (4. јуна) до краја новембра, девизно тржиште је било стабилно, тј. банке су своје отворене позиције саме затварале, без потребе за интервенцијом Народне банке. Међутим, на крају новембра је, услед дејства политичких фактора, дошло до поремећаја, иначе веома осетљивог, девизног тржишта, па је Народна банка, у циљу његове стабилизације и ублажавања јаког притиска у правцу депресијације динара према еврџ, организовала састанак МДТ-а. На састанку је реализовано пет милиона евра, од чега је банкама продато четири милиона.

Укупан промет на састанку МДТ-а у 2007. години износио је 576,4 милиона евра (у 2006. години 1.588,1 милион). При том је Народна банка продала банкама 560,7 милиона евра, а трговина између банака је реализована у висини од 15,7 милиона евра.

Опериације нитем Reuters Dealing System-a

Народна банка Србије се почев од 4. јуна 2007. године укључила у међубанкарску трговину путем електронске платформе Reuters Dealing System-a. Укључивање у трговину путем ове платформе мотивисано је потребом за даљом либерализацијом девизног тржишта, препуштањем девизног курса доминантном дејству тржишних фактора и наставком процеса постепеног преласка режима девизног курса с меког руковођења на слободно пливајући режим. С обзиром на то да је Народна банка престала са свакодневним организовањем састанка МДТ-а, трговина путем Reuters Dealing System-a је постала доминантан начин њеног учешћа на девизном тржишту. Посредством тог система Народна банка је током 2007. године банкама укупно продала 148,0 милиона евра и на тај начин тржишту вратила део средстава откупљених од овлашћених мењача. Поред тога, у условима поремећаја девизног тржишта, продајама девиза банкама допринела је стабилизацији девизног тржишта. При том на ниво девизног курса није утицала, с обзиром на то да је продају обављала на начин уобичајен за девизно тржиште и рад електронских платформи за трговину и у складу са одабраном улогом "market taker"-а, тј. прихватањем најповољнијих курсева које су пословне банке котирале.

Међубанкарска трговина изван састанка МДТ-а

Међубанкарска трговина девизама изван састанка МДТ-а забележила је у 2007. години изузетно велико повећање. Обим директне трговине девизама између банака износио је 22.302,8 милиона евра, што је било 3,7 пута више од обима трговине у претходној години.

У првих седам месеци 2007. међубанкарску трговину девизама карактерисало је непрекидно повећање обима (изузев у фебруару, када је обим био на нешто нижем нивоу него у јануару), да би у јулу трговина остварила рекордан износ у висини од 3.248,3 милиона евра.

У наредна два месеца уследило је смањивање трговине, узроковано делимично сезонским фактором, али и затишјем на берзи. У октобру и

новембру поново је забележен тренд раста трговине. Међутим, крајем новембра, у условима политичке неизвесности у земљи, која је створила климу неповерења међу банкама, промет је смањен, што се одразило на јачање притиска ка депресијацији динара. Такво стање потрајало је и у децембру.

Обавезна резерва (динарска и девизна основица)

Народна банка Србије је у 2007. години обавезну резерву користила као класичан инструмент за регулисање кредитне активности банака, али и као инструмент у функцији јачања динарског потенцијала банака, на основу Одлуке о обавезној резерви банака донете крајем 2006. године.

Овом одлуком, која је почела да се примењује почев од обрачуна обавезне резерве на дан 10. јануара 2007, извршене су следеће измене:

- смањена је стопа обавезне резерве која се примењује на динарску основицу са 15 на 10%;
- повећана је стопа обавезне резерве која се примењује на девизну основицу и на део динарске основице коју чине динарски депозити индексирани девизном клаузулом са 40 на 45%;
- унифицирана је стопа обавезне резерве која се примењује на обавезе у динарима по основу депозита и кредита примљених из иностранства без обзира на рачност на ниво од 45%; и
- висина стопе која се примењује на део девизне основице (обавезе по основу девизне штедње положене код банака) задржана је на нивоу од 40%. Такође, задржане су висине стопа које се примењују на део девизне основице, а коју чине: субординиране обавезе (20%) и средства лизинга (100%).

Поред наведеног, новина је:

- да банке обрачунавају и издвајају девизну обавезну резерву у еврима (с тим што се издвајање може вршити и у САД доларима код оних банака код којих би, због издвајања девизне обавезне резерве у еврима, показатељ девизног ризика одступао од прописаног); и
- да се обрачун, плаћање и наплата камате по основу обавезне резерве врши у валути у којој се врши обрачун обавезне резерве.

Према обрачуну на дан 10. јануара, динарска обавезна резерва износила је 28,5 милијарди динара, а девизна обавезна резерва 269,9 милијарди динара. Квантитативни ефекат примене нове одлуке је смањење динарске обавезне резерве за 5,8 милијарди динара и повећање девизне обавезне резерве за 14,6 милијарди динара.

У складу с прописима којима се регулише међубанкарски клиринг у девизама, у марту је извршена допуна Одлуке према којој Народна банка Србије, на основу овлашћења банака, може давати налоге ради задужења и одобрења рачуна девизне обавезне резерве.

Ради даље афирмације домаће валуте и стимулисања прикупљања орочених депозита, у октобру су усвојене измене Одлуке којима се на обавезе банака по основу динарских депозита орочених преко једног месеца примењује стопа обавезне резерве од 5%.

Према обрачуну на дан 10. новембра, динарска обавезна резерва је износила 29,6 милијарди динара. Квантитативни ефекат примене стимулативне стопе на динарске депозите орочене преко једног месеца био је смањење динарске обавезне резерве за 3,0 милијарди динара.

Уважавајући досадашњу праксу подржавања Светског дана штедње, Народна банка Србије је доношењем Одлуке о измени и допуни Одлуке о обавезној резерви банака код Народне банке Србије из обрачуна обавезне резерве изузела орочене девизне штедне улоге које су грађани положили код банака у Недељи обележавања Светског дана штедње.

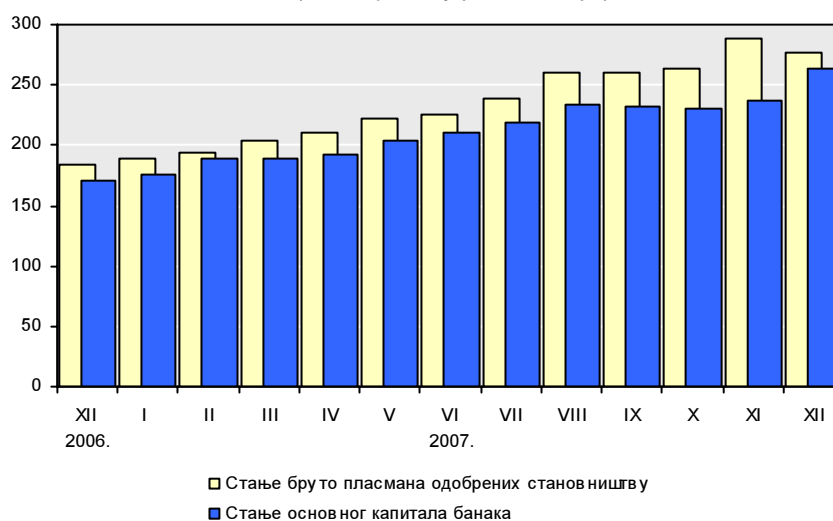
Усклађивање бруто пласмана одобрених становништву са основним капиталом банака

У току 2007. године Народна банка Србије је наставила да примењује Одлуку о усклађивању стања бруто пласмана одобрених становништву са основним капиталом банака, која је донета у 2006, јер је желела да преко смањивања понуде кредита становништву утиче на смањење агрегатне тражње. Том одлуком прописана је обавеза банака да на крају сваког календарског месеца усклађују стање бруто пласмана одобрених становништву са основним капиталом у прописаном проценту, који је током 2007. износио 200%. Почев од 30. априла, Народна банка је поштрила санкције према банкама за непоштовање одредаба Одлуке прописивањем обавезе плаћања камате у случајевима недепоновања или недовољног депоновања средстава, као и за нетачно достављање података који се одражавају на исказивање процента усклађености пласмана становништву са њиховим основним капиталом. Каматна стопа по том основу је утврђена у висини референтне каматне стопе увећане за 16 процентних поена.

Даљим изменама Одлуке које су уследиле током године прописани су још рестриктивнији услови усклађивања пласмана становништву са основним капиталом банака. Од 31. августа у бруто пласмане становништву су, поред осталог, укључени и сви кредити за стамбену изградњу, рачунајући и оне из потенцијала банака које, својим програмом, подржава Влада Републике Србије. Додатно ограничење у погледу пласирања средстава уведено је код готовинских кредита прописивањем рока отплате који не може бити дужи од 24 месеца.

Поред тога, почев од стања пласмана и основног капитала на дан 31. децембра 2007, проценат усклађености на крају сваког календарског месеца је утврђен у висини од 150% вредности основног капитала.

Стање бруто пласмана одобраних становништву и
стање основног капитала банака у 2006. и 2007. години
(стање у милијардама динара)

Извор: Народна банка Србије.

Према подацима на дан 31. децембра 2007, укупан износ пласмана становништву који се усклађују износио је 277,4 милијарде динара, што у односу на крај 2006. представља пораст од 93,8 милијарди динара.

Укупан износ основног капитала банкарског сектора на дан 31. децембра 2007. износио је 263,7 милијарди динара. У односу на стање основног капитала исказано крајем 2006. године остварен је пораст од 93,1 милијарду динара.

Минимални услови кредитне способности банака

Одлука о минималним условима кредитне способности банака која је донета у априлу 2004. године примењивана је и током 2007. са изменама које су се односиле како на минималне услове кредитне способности банака, тако и на санкције према банкама у случају њиховог неиспуњавања.

Као последица усвојених измена Одлуке о обавезној резерви банака, у јануару је искључен минимални услов кредитне способности банака који се односио на одржавање дневних стања издвојене динарске, односно девизне обавезне резерве у одређеном проценту обрачунате обавезне резерве. Задржан је само услов који се односи на одржавање дневног стања издвојене девизне обавезне резерве на нивоу обрачунате девизне обавезне резерве по основу девизне штедње.

Такође, утврђен је нови минимални услов кредитне способности банака, који се тиче извршавања обавеза из уговора закључених на састанку МДТ-а. Према измени Одлуке донете у јуну, према банкама се у случају неиспуњавања минималних услова кредитне способности предузимају додатне санкције. Наиме, банка која не испуњава минималне услове кредитне способности не може да купује ни продаје девизе и ефективни страни новац на МДТ-у.

У посматраном периоду, банке су проглашаване кредитно неспособним најчешће због недостављања прописаних података и извештаја Народној банци Србије, а једна банка и због неиспуњавања услова који се односи на усклађивање стања бруто пласмана одобрених становништву са основним капиталом банке.

Штедни записи

Од децембра 2005. до јула 2007. године Народна банка Србије је издала осам емисија штедних записа, у укупној номиналној вредности од девет милијарди динара. Све емисије су успешно реализоване, тј. продате грађанима. У 2007. години су издате две емисије тих записа, у укупном износу од две милијарде динара, и продате до 15. новембра исте године. Каматне стопе за ове записе утврђене су у висини од 14% за прву емисију и 11% за другу. Издавањем ових првокласних хартија од вредности Народна банка је остварила постављене циљеве – активирана је динарска штедња, банке су повећале камате на динарске штедне улоге и ојачано је поверење у домаћу валуту. То је био разлог да Монетарни одбор донесе одлуку да се Народна банка из тих послова повуче, тј. да престане да издаје нове штедне записе.

У току године окончане су три емисије штедних записа из 2006 – трећа, четврта и пета. Доспели штедни записи су номинално укупно износили 1.287,5 милиона динара. Укупно плаћене камате по доспелим записима износиле су 265,7 милиона динара. Закључно са 31. децембром 2007. у оптицају су преостале две емисије штедних записа, у укупној номиналној вредности од 887,3 милиона динара.

3. Фактори инфлације

3.1. Монетарни услови

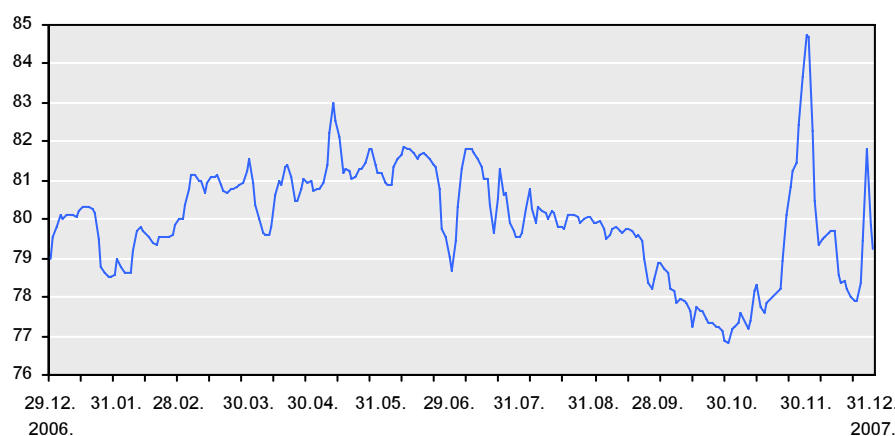
Монетарна политика је у 2007. години имала рестриктиван карактер, који је у другој половини 2006. започет растом референтне каматне стопе изнад тренда и отварањем ап्रेसијацијског јаза реалног девизног курса. Рестриктиван карактер монетарне политике допринео је остваривању циља Народне банке Србије – да се базна инфлација на крају 2007. године нађе у границама циљаног распона (4–8%). Степен рестриктивности се током године мењао, будући да је и базну инфлацију карактерисала различита динамика. У првој половини године постојали су ризици да се базна инфлација до краја године доведе у оквире циљаног распона, па је Народна банка, у том периоду, у неколико наврата референтну каматну стопу снижавала, укупно за 450 базних поена.

У другој половини године је, међутим, уследио „пољопривредни шок“, који је за последицу имао осетнији пораст цена индустријско-прехрамбених производа и убрзање базне инфлације. Процењено је да ће „пољопривредни шок“, уз раст цена нафте на светском тржишту, надјачати дезинфлаторне ефекте номиналне и реалне ап्रेसијације динара и утицати да се базна инфлација крајем године врати у границе циљаног распона, тако да у току четвртог тромесечја није било потребе за даљим ублажавањем монетарне

политике. Будући да су се ризици везани за експанзивнију фискалну политику, пораст премије ризика, даљи раст цена нафте на светским тржиштима, као и дуготрајнији ефекат „пољопривредног шока“, материјализовали, Монетарни одбор је у децембру референтну каматну стопу повећао на 10%. Повећању рестриктивности монетарне политике додатно је допринело проширивање јаза реалног девизног курса, коме су допринели како номинална апресијација динара, тако и убрзање инфлације.

Курс динара према еврџ ојачао је (апресирао) номинално за 5,2%² у току 2007. године. Прву половину године обележили су депресијацијски притисци, условљени првенствено високом тражњом банака за девизама. Појачана тражња за девизама клијената банака, због доспећа њихових обавеза према иностранству, уз смањење иностраног задуживања банака као значајног извора девизних средстава, била је основни узрок високе тражње на домаћем девизном тржишту. Осим тога, и политичка неизвесност око формирања Владе у другом тромесечју имала је утицаја на кретање девизног курса домаће валуте.

Кретање курса динара према еврџ у 2007. години

Извор: Народна банка Србије.

У другој половини године (све до новембра) динар је апресирао по основу већег броја фактора – прилива девиза услед задуживања предузећа у иностранству, страних директних инвестиција, повећане тражње за динарима услед најављених приватизација, повећања референтне каматне стопе, као и утицаја сезоне. Све то је за резултат имало да динар крајем октобра достигне највећу вредност од новембра 2004 – 76,81 RSD/EUR.

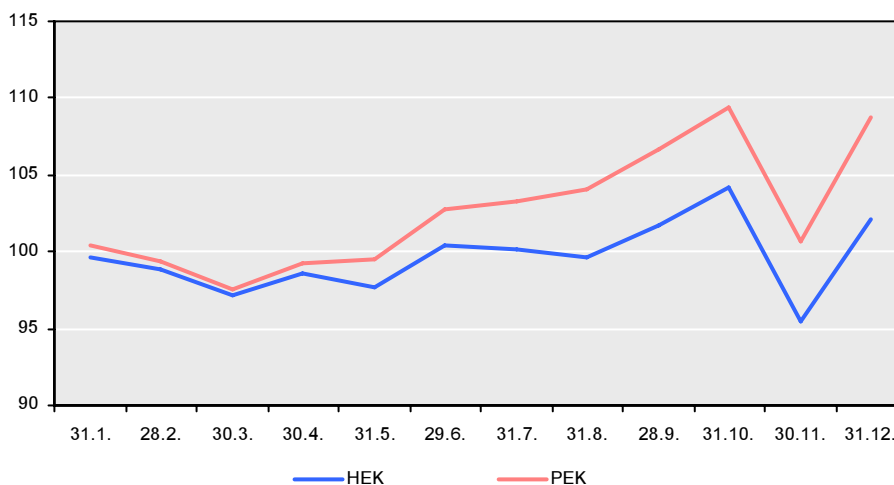
Повећање вредности динара према еврџ прекинуто је у четвртм тромесечју, када су забележене две епизоде оштре депресијације динара. Први депресијацијски удар, који се десио крајем новембра, био је последица глобалних кретања (светске финансијске кризе) и психолошких фактора. Тај талас подстакао је јачање депресијацијских притисака како у Србији, тако и у другим земљама у окружењу, а плиткост домаћег девизног тржишта томе је

² Просек 2007. у односу на просек 2006. године.

додатно допринела. За разлику од новембарске депресијације, депресијација у децембру била је условљена смањеном понудом девиза у односу на тражњу. Повећана тражња била је последица немогућности банака да, због божићних празника у иностранству, повуку девизе за потребе клијената, што их је принудило да се оријентишу на домаће тржиште.

Уколико посматрамо курс на крају периода, динар је према еврју забележио номиналну депресијацију од 0,3%. Као последица више инфлације, динар је реално према еврју апресирао за 6,5%. Према САД долару динар је апресирао за 11,6%, или реално за 18,3%. Посматрајући аналитичку корпу валута (70% евро и 30% САД долар), динар је у току 2007. године номинално апресирао за 3,3%, или реално за 10,1%.

Кретање индекса номиналног (НЕК) и реалног (РЕК)
ефективног курса у 2007. години
(децембар 2006 = 100)

Извор: Народна банка Србије.

Будући да се определила за политику флексибилнијег девизног курса, Народна банка Србије је допуштала осцилације девизног курса у одређеним границама. Просечна дневна осцилација курса динара према еврју у 2007. години је износила 0,35% (у 2006. била је 0,22%) и до поремећаја у новембру у свега неколико дана она је прелазила 1%.

3.2. Платнобилансна кретања и спољни дуг

Увозне цене и кретања на светским тржиштима

Светска привреда је у 2007. години остварила раст од 4,9%. Одржавање тако високог нивоа економског раста може се приписати економској експанзији на тржиштима у настајању, посебно у Азији, као и повољној финансијској клими у међународном окружењу у првој половини године. И поред повећане рестриктивности монетарне политике, дугорочне реалне камате су остале ниске и тако подржавале експанзију на кредитним

тржиштима. Треба истаћи да се у 2007. години повећала разлика у привредном расту између појединих региона у свету. Знатно је био успорен раст америчке економије, док су високе стопе раста забележене на тржиштима у настајању.

У 2007. години светске цене нафте су оствариле изразито висок раст. На крају године цене нафте су у односу на њен почетак биле више за 80% и достигле су 100 долара по барелу. Главни разлози тако високог раста били су повећана тражња на тржиштима у настајању, нарочито великих а енергетски неефикасних земаља као што су Кина и Индија, недостатак резервних нафтних и енергетских капацитета који би омогућили повећање производње, као и бројни геополитички фактори. Значајно су порасле светске цене и већине других сировина (бакар, цинк, алуминијум), затим племенитих метала (нарочито злата, које су инвеститори куповали да се заштите од растуће инфлације), као и свих житарица (пшеница, кукуруз, пиринач).

Другу половину године обележило је избијање финансијске кризе на америчком хипотекарном тржишту, која се убрзо пренела на азијска и европска тржишта. Неизвесност која је настала у погледу величине и расподеле губитака који су се појавили због немогућности наплате сумњивих потраживања знатно је повећала трошкове међубанкарског кредитирања. Дошло је до великог пада вредности акција на готово свим светским берзама. Појачана уздржаност инвеститора према ризику рефлектовала се кроз пад приноса на државне обвезнице и пораст премије ризика на корпоративне обвезнице у развијеним земљама и другим земљама тржишне привреде. Такав развој догађаја резултирао је знатним погоршањем услова кредитирања у развијеним економијама света у другој половини године.

У 2008. години се очекује знатно смањење привредног раста светске привреде. Предвиђа се да ће у Сједињеним Државама започети рецесиони циклус с неизвесним роком трајања. Јачање вредности евра у односу на долар као резултат ће имати успоравање привредне активности у зони евра. И поред тога, у овом региону задржаће се задовољавајући ниво раста (1,5–2%). Сразмерно најмање успоравање раста очекује се на тржиштима у настајању. Појачаће се постојећи ризици који би могли да ометају перспективе глобалног раста, а могуће је да се појаве и нови. Макроекономске неравнотеже, изражене у високом дефициту текућих плаћања Сједињених Држава и исто таквом суфициту азијских земаља, прете да дестабилизују светску економију уколико дође до нагле промене тих неравнотежа. Постоје високи ризици због даљег раста цена сировина и пољопривредних производа, а присутан је и ризик од знатног смањења потрошње у развијеним земљама у ишчекивању превазилажења рецесије. Укратко, очекује се да се у 2008. глобални привредни раст бити нижи него у претходних неколико година.

Платнобилансна кретања и спољни дуг

У 2007. години је настављен висок пораст дефицита текућег биланса и дефицит је достигао 6,9 милијарди долара, односно 7,2 милијарде долара без званичне помоћи (5,3 и 5,6 милијарди долара по новој класификацији)³. Тиме је дошло до повећања односа текућег дефицита (без званичне помоћи) у БДП-у са 13,8% у 2006. години на 17,5% у 2007.⁴ (са 10,6% на 13,6% по новој класификацији). Такво стање захтева да се учешће овог дефицита смањи као услов за свођење динамике спољног задуживања у одрживе оквире.

Повећању дефицита текућег биланса допринело је драстично повећање робног дефицита (40,1%), које је остварено у условима високог раста вредности извоза (37,5%) и бржег повећања вредности увоза (39,1%). Основни фактори који су на то утицали су структурни дебаланси, пре свега на нивоу укупне тражње (јавни расходи, инвестиције, зараде), и апresiasiја девизног курса динара.

Дефицит трговинског биланса износио је 8,8 милијарди долара, што представља повећање за 40,1% у односу на 2006. годину. Извоз је повећан за 37,5%, а увоз за 39,1%⁵.

Основне детерминанте раста извоза биле су: пораст извозних цена метала и пољопривредних производа, ефекти споразума о слободној трговини ЦЕФТА, ефекти приватизације и страних директних улагања.

Односи размене у робној трговини са светом били су позитивни (индекс 102,4), као резултат повећања јединичних вредности извоза и увоза: 14,8% и 12,1% респективно. Највећи утицај на раст извоза имале су цене метала, које су забележиле раст од 15,6%, пољопривредних производа, са растом од 29%, руде метала, са растом од 45%, прехранбених производа, са растом од 19,9%, канцеларијских и рачунских машина, са растом од 24,9%, моторних возила, са растом од 26,5%, гуме, са растом од 13,7%, и одеће, са растом од 17%. Извозна структура је наставила да бележи промене у правцу благог опадања учешћа пољопривредних производа и пораста учешћа машина и возила.

На раст увоза, поред пораста домаће тражње, утицао је и раст светских цена пољопривредних производа, метала и нафте и гаса. Јединичне вредности увоза, као индикатор повећања увозних цена, значајније су повећане за пољопривредне производе (19,1%), основне метале (16,5%), моторна возила (15,7%) и деривате нафте (16,7%).

³ У шеми платног биланса Србије од почетка 2008. извршене су измене у класификацији с циљем прилагођавања методологије платног биланса БПМ5. Њима је, између осталог, део процењених дознака из финансијског биланса рекласификован у текуће трансфере. Аналитички посматрано, уколико се ти ефекти процењених дознака укључе у текући дефицит у 2006. и 2007. години, учешће текућег дефицита без званичне помоћи у БДП-у је повећано са 10,2% (2006) на 13,1% (2007).

⁴ Пројекцијом платног биланса Србије за 2007. предвиђено је учешће текућег дефицита без званичне помоћи у БДП-у од 12,2% (око 10,2% прерачунато по новој класификацији).

⁵ Пројекцијом платног биланса Србије за 2007. предвиђен је бржи раст извоза од увоза (35,5% према 27,0%, респективно).

Дефицит биланса робе и услуга и камата покривен је у мањој мери (за 10,5 процентна поена) него у 2006. нето приливом средстава по основу текућих трансфера. Нето текући трансфери од четири милијарде долара (са рекласификацијом дознака) повећани су за 12,9%, углавном због номиналног повећања дознака.

Суфицит биланса капиталних и финансијских трансакција смањен је на 6,8 милијарди долара (са рекласификацијом дознака). Основни узрок био је смањење страних директних улагања (која су износила 3,1 милијарду). Уз то, директна улагања у иностранство су повећана на 914 милиона долара (куповина Телекома Републике Српске). У структури страних директних инвестиција и даље највеће учешће имају финансијски сектор, трговина и телекомуникације.

Портфолио инвестиције су више него удвостручене и достигле су 0,9 милијарди долара.

Све то је утицало на повећање притиска на ефективно коришћење дугорочних кредита као извора покрића текућег дефицита. Дугорочни кредити из иностранства су повећани за 34,2% и достигли 7,3 милијарде долара.

На страни одлива средстава, отплате главнице иностраног дуга по средњорочним и дугорочним кредитима износили су 3,1 милијарду долара и повећане су за 20% у односу на претходну годину. Учешће отплата главнице иностраног дуга у БДП-у је износило 7,6%.

Положај Србије на међународном финансијском тржишту је погоршан услед нестабилности изазване порастом цена и текућег дефицита, уз пораст политичког ризика. Таква кретања допринела су да оцена кредитног рејтинга земље⁶ у извесној мери буде смањена. Чињеница да је оцена кредитног рејтинга земље слабија могла би утицати на даља кретања иностраних директних и портфолио улагања, затим на све већу зависност од коришћења иностраних кредита по вишим каматним стопама, као и на пораст каматних стопа у земљи. Да би се спречио пораст текућег дефицита и спољне задужености, нужно је приступити прилагођавању укупне потрошње.

Укупан спољни дуг Републике Србије на крају 2007. године износио је 26,2 милијарде долара, или 17,8 милијарди евра. У периоду од 2000. до 2007. године спољни дуг у доларима растао је по просечној годишњој стопи од 13,5%, а у еврима по стопи од 6,2%.

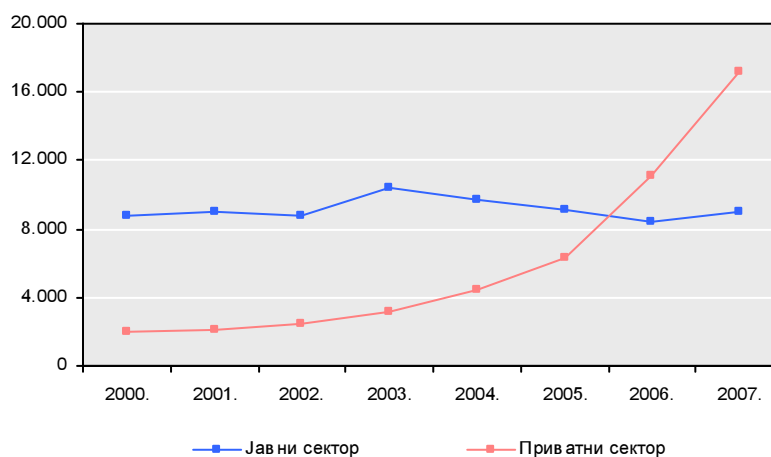
На таква кретања у посматраном периоду утицали су пад вредности долара у односу на евро, али и пораст учешћа евра у укупном спољном дугу (са 40,0% на крају 2001. године на 80,5% крајем 2007).

⁶ BB– од стране Standard&Poors-a и Fitch-a.

Платни биланс Србије¹⁾ (у милионима САД долара)		
	2006.	2007.
ТЕКУЋЕ ТРАНСАКЦИЈЕ – САЛДО	-3.966	-6.889
ТЕКУЋЕ ТРАНСАКЦИЈЕ С РЕКЛАСИФИКАЦИЈОМ ДОЗНАКА – САЛДО	-2.986	-5.286
ТЕКУЋЕ ТРАНСАКЦИЈЕ БЕЗ ЗВАНИЧНЕ ПОМОЋИ – САЛДО	-4.199	-7.157
ТЕКУЋЕ ТРАНСАКЦИЈЕ БЕЗ ЗВАНИЧНЕ ПОМОЋИ С РЕКЛАСИФИКАЦИЈОМ ДОЗНАКА – САЛДО	-3.219	-5.563
1. Салдо робне размене (1.1–1.2)	-6.271	-8.832
1.1. Извоз робе	6.442	8.858
1.2. Увоз робе	-12.713	-17.689
2. Салдо услуга (2.1–2.2)	-52	-17
2.1. Приходи	2.321	2.940
2.2. Расходи	-2.373	-2.958
3. Салдо робе и услуга (3.1–3.2)	-6.323	-8.848
3.1. Извоз робе и услуга	8.763	11.798
3.2. Увоз робе и услуга	-15.086	-20.647
4. Нето факторски трансфери (камате)	-415	-689
4.1. Наплаћене	198	239
4.2. Плаћене	-613	-928
5. Текући трансфери	2.539	2.381
5. Текући трансфери с рекласификацијом дознака	3.519	3.973
6. Бесповратни трансфери	233	277
КРЕДИТНО-ФИНАНСИЈСКЕ ТРАНСАКЦИЈЕ – САЛДО	9.716	8.370
КРЕДИТНО-ФИНАНСИЈСКЕ ТРАНСАКЦИЈЕ С РЕКЛАСИФИКАЦИЈОМ ДОЗНАКА – САЛДО	8.736	6.767
1. Капитални рачун – нето	859	-410
2. Стране директне инвестиције – нето	4.264	2.195
3. Портфолио инвестиције	450	912
4. Коришћење средњорочних и дугорочних кредита ¹⁾	5.466	7.336
5. Отплате главнице дуга по средњорочним и дугорочним кредитима	-1.467	-3.052
6. Остало (превремене отплате главнице и камате)	-1.135	-70
7. Кредити дати иностранству	41	-27
8. Краткорочни кредити и депозити – нето	189	493
9. Одложена плаћања по основу нафте и гаса	-96	227
10. Остали капитални прилив	1.150	1.829
10. Остали капитални прилив с рекласификацијом дознака	170	226
11. Комерцијалне банке (повећање –)	-5	-1.063
ГРЕШКЕ И ПРОПУСТИ²⁾	-328	-267
УКУПАН БИЛАНС	5.422	1.222
ФИНАНСИРАЊЕ (промене девизних резерви)	-5.422	-1.222
1. Народна банка Србије (повећање –) ¹⁾	-5.422	-1.222
Извор: Народна банка Србије.		
¹⁾ Укључени кредити ММФ-а.		
²⁾ Грешке и пропусти обухватају: краткорочне трговинске кредите и грешке и пропусти у нето износу.		

Спољни дуг јавног сектора на крају 2007. године износио је 9,0 милијарди долара, што чини 34,5% укупног дуга. Од укупног јавног дуга, 67,8% односи се на репрограмирани дуг, 9,5% представља нерегулисани дуг (Кина, Либија, Кувајт, клириншки дуг према бившој Чехословачкој и дуг по АПИ обвезницама према Лондонском клубу поверилаца), док се 22,7% односи на зајмове који су закључени после децембра 2000. године.

Секторска подела спољног дуга Србије
2000 – 2007.

Извор: Народна банка Србије.

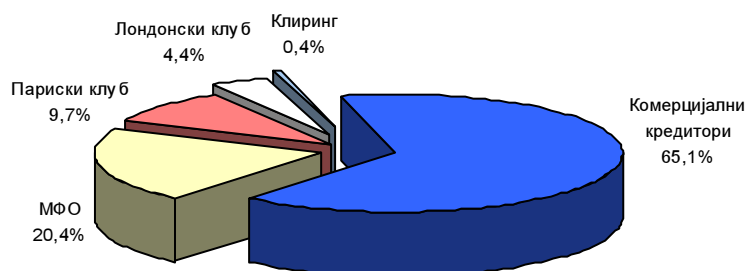
Спољни дуг приватног сектора на дан 31. децембра 2007. године износио је 17,2 милијарде долара (банкарског сектора 5,8 милијарди долара и предузећа 11,3 милијарде долара). Знатан пораст задужења предузећа у иностранству условљен је потребом додатног финансирања и много повољнијим условима које су нудили страни кредитори у односу на домаће банке.

Структура спољног дуга по рочности може се сматрати повољном када се има у виду да дугорочни дуг у укупном дугу учествује са 92,6%.

Око 70% кредита које су домаћи субјекти користили од иностраних кредитора уговорено је по променљивој каматној стопи. Учешће променљиве каматне стопе у оквиру дуга јавног сектора износило је 48,2%, банкарског сектора 67,9% и предузећа 88,6%.

Просечна пондерисана каматна стопа за дугорочне кредите банкарског сектора износила је 4,5%, а за сектор предузећа 5,5%.

Структура дуга јавног сектора по кредиторима
(стање на дан 31. 12. 2007. године)

Извор: Народна банка Србије.

Индикатори спољне задужености

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
Индикатори солвентности (у %)							
Спољни дуг/извоз робе и услуга	456,9	379,3	311,5	253,6	234,1	223,7	222,4
Спољни дуг/БДП	94,2	70,9	66,7	57,5	59,1	64,5	64,5
Отплата дуга/извоз робе и услуга	3,7	7,1	9,1	16,8	17,9	23,1	33,7
Индикатори ликвидности (у %)							
Девизне резерве/краткорочни дуг	114,1	223,5	336,3	424,9	385,9	717,3	729,7
Краткорочни дуг/спољни дуг	9,2	9,1	7,8	7,1	9,8	8,5	7,4

Извор: Народна банка Србије.

Крајем године, укупан дуг према међународним финансијским организацијама износио је 5,4 милијарде долара. Дуг према Париском клубу поверилаца износио је 2,5 милијарди долара, а према Лондонском клубу поверилаца 1,2 милијарде долара. Према осталим владама дуг је износио 0,9 милијарди долара.

Дуг према осталим страним кредиторима (стране банке и добављачи) крајем године износио је 16,2 милијарде долара.

3.3. Монетарна кретања

Кретање монетарних агрегата и кредитне активности

Раст примарног новца у 2007. години (10,6%) био је знатно спорији у односу на претходну годину (60,2%) и примарни новац је крајем године износио 439,2 милијарди динара. У оквиру примарног новца, раст динарске компоненте је износио 17,9% (или 7,1% реално), а девизне 6,5%.

У структури динарског примарног новца раст су оствариле резерве банака и готов новац у оптицају, док су промене осталих компоненти биле незнатне.

Динарска обавезна резерва је, и поред повећања основице, смањена за 3,9 милијарди динара, као последица смањења стопе обавезне резерве. Повећање девизне обавезне резерве износило је 16,6 милијарди динара. Пресудну улогу на таква кретања имало је повећање стопе обавезне резерве на девизне депозите домаћих правних лица, као и на кредите и депозите примљене из иностранства с роком отплате преко две године.

Као и у претходним годинама, примарни новац је креиран нето иностраном активом, која је повећана за 92,5 милијарди динара. Раст бруто девизних резерви, који је утицао на повећање нето иностране активе, остварен је по основу нето откупа ефективног страног новца од мењача, издвајања девизне обавезне резерве банака, привременог платног промета с Косовом и Метохијом, прихода по основу пласмана у иностране хартије од вредности, као и од средстава иностраних кредита које је добила држава. С друге стране, одлив средстава из девизних резерви остварен је продајом девиза на Међубанкарском девизном тржишту, регулисањем обавеза по основу старе девизне штедње и зајма за привредни развој Србије, превременом отплатом кредита од Међународног монетарног фонда, као и регулисањем обавеза према Светској банци, Париском клубу поверилаца и другим инокредиторима. Раст нето иностране активе имао је монетарне ефекте од преко 80%.

Будући да је путем нето иностране активе креиран знатан износ примарног новца, Народна банка Србије је настојала да га стерилише токовима нето домаће активе, утичући на тај начин на успоравање кредитне активности банака. По основу нето домаће активе повучено је 50,3 милијарде динара примарног новца.

У оквиру нето домаће активе, којом је повлачен новац, највише су коришћене репо операције (око 66,1 милијарда динара), као и и трајна продаја благајничких записа Народне банке Србије (1,8 милијарди динара). Кредити небанкарским финансијским организацијама смањени су за 8,2 милијарде динара. Плаћена камата на рефинансиране кредите Париског и Лондонског клуба поверилаца и на кредите других међународних финансијских организација, коју је за рачун банака у стечају измирила Народна банка, у највећој мери је утицала на смањење ових пласмана. И поред смањења кредита држави по основу наплате доспелих обвезница Републике Србије (5,6 милијарди динара) и повећања динарских депозита (9,5 милијарди динара), нето потраживања од државе су повећана услед знатнијег смањења девизних депозита (21,4 милијарде динара). Наиме, држава је из тих депозита у три наврата Народној банци продала по 150 милиона евра. Поред нето

потраживања од државе, креирање примарног новца је остварено и токовима остале нето активе. Остала нето актива је повећана за 17,6 милијарди динара услед знатнијег повећања расхода по основу камата које је Народна банка имала у процесу спровођења монетарне политике, као и услед смањења капитала.

Новчана маса M1 је у 2007. години повећана за 48,8 милијарди динара, или за 24,4%, и достигла је износ од 248,9 милијарди динара. Бржи раст трансакционих депозита (30,6%) од раста готовог новца (12,5%) имао је за резултат смањење учешћа готовог новца у оптицају у новчаној маси M1 за 3,3 п. п. у односу на крај претходне године.

Раст новчане масе M2 био је успорен и износио је 40,0%, тако да је крајем године овај агрегат достигао износ од 390,5 милијарди динара. У оквиру новчане масе M2, раст динарских штедних и орочених депозита (79,5%) био је већи од раста новчане масе M1.

За разлику од новчаних агрегата M1 и M2, раст монетарног агрегата M3 је, услед раста девизне штедње и других девизних депозита, био већи у односу на 2006. годину. Номинална стопа раста монетарног агрегата M3 је у односу на претходну годину била виша за 4,2 п. п. и износила је 42,5%. На крају децембра M3 је износио 903,9 милијарди динара.

Биланс Народне банке Србије

(у милионима динара)

	Дец. 2006.	Дец. 2007.	Промене у 2007.
Нето потраживања од иностранства	659.422	751.934	92.512
Нето девизне резерве	699.608	765.411	65.803
Бруто девизне резерве	714.270	765.411	51.141
Кредити од ММФ-а	-14.662	0	14.662
Остала нето потраживања од иностранства	-40.186	-13.477	26.709
Нето домаћа актива	-262.450	-312.762	-50.312
Нето домаћи кредити НБС	-244.813	-312.780	-67.967
Нето потраживања од државе ¹⁾	-106.671	-100.387	6.284
Кредити држави	16.450	10.811	-5.639
Депозити државе	-123.121	-111.198	11.923
Динарски депозити	-19.678	-29.200	-9.522
Девизни депозити	-103.443	-81.998	21.445
Нето потраживања од банака	-149.252	-217.095	-67.843
Кредити банкама	488	595	107
Репо операције	-141.850	-207.965	-66.115
Друге хартије од вредности	-7.890	-9.725	-1.835
Кредити јавним предузећима	230	230	0
Кредити небанкарским финансијским организацијама	13.482	5.264	-8.218
Кредити осталим секторима	1.123	1.456	333
Орочени и ограничени депозити	-1.578	-1.429	149
Штедни записи НБС	-2.147	-819	1.328
Остала нето актива	-17.637	18	17.655
Примарни новац	396.972	439.172	42.200
Динарски примарни новац	143.409	169.020	25.611
Готов новац у оптицају	68.461	77.000	8.539
Банкарске динарске резерве	65.463	82.076	16.613
Обавезна резерва	34.290	30.393	-3.897
Слободне резерве	31.173	51.683	20.510
Остали депозити осталих сектора	62	5	-57
Депозити локалне самоуправе	9.423	9.939	516
Девизни депозити банака	253.563	270.152	16.589

¹⁾ Нису укључени органи локалне самоуправе.

Извор: Народна банка Србије.

Највећи раст депозита, посматрано по секторима, остварен је код становништва и код предузећа. У оквиру сектора становништва, највећи апсолутни раст остварили су девизни депозити, по основу раста нове штедне од 2,8 милијарди долара. У оквиру сектора предузећа, највећи апсолутни раст регистрован је код динарских штедних и орочених депозита (58,3 милијарде динара), док је врло приближан раст остварен код девизних (32,1 милијарду динара) и трансакционих динарских депозита (31,7 милијарди динара).

Монетарни преглед

(у милионима динара)

	Дец. 2006.	Дец. 2007.	Промене у 2007.
Нето потраживања од иностранства	407.565	563.315	155.750
Нето потраживања банака од иностранства	-251.857	-188.619	63.238
Нето домаћа актива банкарског сектора	226.905	340.556	113.651
Нето домаћи кредити	504.961	722.019	217.058
Нето потраживања од државе	-104.210	-112.228	-8.018
Кредити држави	34.897	19.204	-15.693
Динарски	18.271	10.935	-7.336
Девизни	16.626	8.269	-8.357
Депозити државе	-139.107	-131.432	7.675
Динарски	-31.197	-45.094	-13.897
Девизни	-107.910	-86.338	21.572
Кредити осталим резидентним секторима	609.171	834.247	225.076
Кредити другим финансијским организацијама	14.400	6.659	-7.741
Кредити привреди	381.435	508.167	126.732
Динарски	312.699	444.393	131.694
Девизни	68.736	63.774	-4.962
Кредити становништву	203.631	305.967	102.336
Кредити орг. локалне самоуправе	5.033	7.008	1.975
Кредити непрофитним и другим орг.	4.672	6.446	1.774
Остала нето актива	-278.056	-381.463	-103.407
Новчана маса М3	634.470	903.871	269.401
Новчана маса М2	278.966	390.485	111.519
Новчана маса М1	200.090	248.873	48.783
Готов новац у оптицају	68.461	77.000	8.539
Трансакциони депозити	131.629	171.873	40.244
Динарски штедни и орочени депозити	78.876	141.612	62.736
Девизни депозити	355.504	513.386	157.882

Извор: Народна банка Србије.

За разлику од претходне године, покривеност М3 девизним резервама Народне банке Србије смањена је са 112,4% крајем 2006. године на 84,5% крајем 2007.

Раст новчане масе М3 остварен је по основу повећања нето иностране и нето домаће активе банкарског сектора. Нето инострана актива допринела је том расту са 24,6 процентних поена, док је допринос нето домаће активе износио 17,9 процентних поена.

Укупни кредити домаћим секторима (осим банака) повећани су за 225,1 милијарду динара, или 36,9%. При том су динарски повећани за 230,1 милијарду, или 42,6%, док су девизни смањени за 5,0 милијарди динара, или 7,2%. Посматрано по секторима, највећи раст су забележили кредити привреди и становништву, у износу од 126,7 милијарди динара, или 33,2%, и 102,3 милијарди динара, или 50,3%, респективно.

Кредити привреди су, и поред раста директног задуживања предузећа у иностранству (5,3 милијарде долара, или 87,6%), забележили знатно повећање. У структури пласмана сектору становништва, доминантан раст је остварен код готовинских и стамбених кредита. Потрошачки кредити су имали умеренији пораст. Готовински кредити су највећи пораст исказали у првих осам месеци, будући да њихова намена није била усклађена с периодом отплате. Од септембра је њихов раст био умеренији, пре свега захваљујући мери Народне банке која је ступила на снагу 27. августа, а која је била усмерена ка ограничавању рочности готовинских кредита. Стамбени кредити су остварили висок раст због побољшања кредитне способности дужника, очекивања да ће се тренд пораста цена некретнина наставити, као и због повољнијих услова за ове кредите из програма Владе.

Као и у претходној години, велики удео динарских кредита банака индексиран је у страниј валути. Учешће индексираних кредита у укупним кредитима износило је 66,7%, што је незнатно мање у поређењу с претходном годином.

3.4. Кретање понуде и тражње

Бруто домаћи производ (БДП) остварио је у 2007. години раст од 7,5%, што представља убрзање у односу на претходне две године. Међугодишњем расту БДП-а је бруто додата вредност допринела са 6,2 п.п., а порези (умањени за субвенције) са 1,3 п.п. Највећи допринос том расту имао је сектор услуга: саобраћајна активност (2,7 п.п.), трговина на мало и велико (1,9 п.п.) и финансијско посредовање (1,3 п.п.). Негативан допринос дала је пољопривреда услед велике суше (пад производње од 8%). Индустријска производња је остварила међугодишњи раст од 3,7%, што представља успоравање раста у односу на претходну годину. Трговина на мало је убрзала свој раст и он је износио 22,4%, а раст грађевинарства је износио 9,1%. Саобраћај, складиштење и везе остварили су раст промета од 24%.

Просечна нето зарада остварена у 2007. износила је 27.759 динара, што је за 27,9% номинално, или 19,5% реално више у односу на 2006. годину. Раст реалних зарада изнад стопе раста БДП-а указује да су зараде биле један од кључних фактора убрзања инфлације.

Маса зарада у јавном сектору номинално је повећана за 27,4%, а реално за 19,1%. Остварени бржи раст реалних бруто плата запослених у индустрији у односу на продуктивност утицао је на повећање јединичних трошкова рада за 1,6% и негативно се одразио на конкурентност привреде.

Према проценама, укупан број запослених на крају 2007. је износио 2.493 хиљаде лица, што је за 0,8% мање у односу на крај претходне године. Смањење броја запослених доводи се у везу са структурним променама, а то потврђује и чињеница да је највеће смањење броја запослених управо остварено у оквиру прерађивачке индустрије.

Број незапослених је смањен за 14,3%, што је претежно резултат примене Закона о здравственом осигурању и Закона о здравственој заштити (прелазак око 90 хиљада лица са евиденције Националне службе за запошљавање на евиденцију Републичког завода за здравствено осигурање). Стопа незапослености, на основу анкете о радној снази, забележила је пад са 20,9% у 2006. години на 18,1%.

Укупни консолидовани приходи без донација⁷ (који, поред републичких, укључују и приходе осталих нивоа власти и приходе организација обавезног социјалног осигурања), према проценама Народне банке, износили су 974,4 милијарде динара, а укупни консолидовани расходи са отплатом домаћег дуга пензионерима 1.021,9 милијарде динара. Тиме је у 2007. години остварен дефицит⁸ од 47,5 милијарди динара.

У односу на 2006. годину, износ укупних консолидованих прихода порастао је номинално за 16,1% (реално 5,5%), а расхода за 16,4% (реално 5,7%).

С обзиром на то да су јавни приходи и расходи реално расли у складу с растом БДП-а, релативни ниво јавне потрошње у односу на БДП није се у већој мери мењао.

Стање укупног јавног дуга на дан 31. децембра 2007. године износило је 756,2 милијарде динара (односно 14,1 милијарда долара по средњем курсу истог дана).

У унутрашњем јавном дугу 90,3% отпада на стару девизну штедњу, 3,96% на дугорочне хартије од вредности Народне банке Србије, 3,98% на обавезе по основу неисплаћених пензија, а остатак на краткорочне хартије од вредности. Стање укупног јавног дуга умањено је у односу на 31. децембар 2006. године за 4,5%.

4. Монетарна политика у 2008. години

У складу с Меморандумом о новом оквиру монетарне политике, Народна банка Србије ће у току 2008. године наставити са активностима усмереним на обезбеђивање ценовне стабилности. Те активности су, према новом оквиру монетарне политике, првенствено усмерене на постизање и одржавање ценовне стабилности унутар унапред дефинисаног циљаног распона 3–6%. Одлуке монетарне политике ће током године све више узимати у обзир и циљ за 2009. годину.

⁷ Консолидација подразумева одузимање и на приходној и на расходној страни трансфера између различитих нивоа власти, те прихода по основу доприноса на фонд зарада запослених у буџетским организацијама.

⁸ При обрачуна фискалног резултата коришћена је стандардна методологија, која подразумева искључивање донација из укупних прихода и искључивање отплате страног дуга из укупних расхода. Из обрачуна резултата изостављен је износ од 13,8 милијарди динара који се односи на расход по основу превремене отплате камата на спољни дуг.

*Програм монетарне политике Народне банке Србије
у 2008. години⁹*

1. Основни циљ монетарне политике у 2008. години је постизање и одржавање стабилности цена, као и одржавање стабилности финансијског система. Обезбеђивањем стабилности цена Народна банка Србије ће индиректно допринети остваривању одрживог економског раста.

2. Монетарна политика Народне банке Србије у 2008. години засниваће се на Меморандуму о новом оквиру монетарне политике и Меморандуму Народне банке Србије о утврђивању циљане стопе инфлације за 2008. годину, који је Монетарни одбор Народне банке Србије усвојио 29. маја 2007. године. Наведеним меморандумима предвиђено је да се инфлација одржава "у оквирима дефинисаног инфлационог коридора уз коришћење референтне каматне стопе као основног инструмента и осталих мера монетарне политике као помоћног инструментаријума".

3. Коридор за базну инфлацију, који треба да обезбеди и стабилност општег нивоа цена за 2008. годину, утврђен је у распону од 3% до 6% годишње (децембар текуће године у односу на децембар претходне године).

4. Народна банка Србије ће, ради реализације циљева постављених овим меморандумима, користити све доступне информације о економским кретањима која утичу на остваривање циљане стопе инфлације.

5. Народна банка Србије ће референтну каматну стопу мењати зависно од економских кретања и пројекција динамике инфлације и прилагођаваће је нивоу који доприноси одржавању базне инфлације у пројектованом оквиру, при чему ће остали инструменти монетарног регулисања, укључујући стопу обавезне резерве и интервенције на девизном тржишту, бити помоћни инструменти.

6. Курс динара формираће се слободно, на основу понуде и тражње на девизном тржишту.

7. Народна банка Србије ће, првенствено политиком каматних стопа, утицати на понуду и тражњу девиза на девизном тржишту тако да се курс динара индиректно усмерава ка дугорочно одрживој путањи. Изузетно, Народна банка Србије ће на девизном тржишту интервенисати са следећим основним циљевима: 1) да ограничи претеране дневне осцилације курса динара, али не и истрајни кумулативни притисак у дужем периоду, 2) да обезбеди стабилно функционисање и рад девизног тржишта и неутралише евентуално угрожавање финансијске и ценовне стабилности и 3) да одржава адекватан ниво девизних резерви.

8. Народна банка Србије ће наставити процес изградње јединственог, флексибилног и ефикасног девизног тржишта – преносом мењачких послова на банке. До окончања тог процеса, Народна банка Србије ће на међубанкарско девизно тржиште враћати девизе откупљене по мењачким пословима и тако доприносити даљој интеграцији девизног тржишта.

9. Народна банка Србије ће у 2008. години наставити да развија и јача тржишне инструменте монетарног регулисања и да, у сарадњи с банкама, ствара услове за даље унапређење међубанкарског тржишта новца.

⁹ Одлука о утврђивању програма монетарне политике Народне банке Србије у 2007. години („Службени гласник РС“, бр. 117/2007).

10. Народна банка Србије ће у 2008. години омогућити банкама ефикасније коришћење кредитних и депозитних олакшица, уз истовремено коришћење коридора каматних стопа као механизма за управљање каматним стопама на новчаном тржишту.

11. Народна банка Србије ће стопу обавезне резерве банака код Народне банке Србије користити као помоћни инструмент само када су исцрпљени ефекти осталих тржишних инструмената монетарног регулисања.

12. Народна банка Србије пратиће кретање кредитне активности банака и, ако оцени да је та активност претња остваривању основног циља монетарне политике – у оквиру својих надлежности предузеће пруденцијалне и додатне мере монетарног регулисања.

13. Народна банка Србије ће предузимати мере из своје надлежности ради изградње ефикасног и стабилног банкарског система и тако даље доприносити јачању поверења у динар, односно смањењу степена евроизације.

Мере монетарне политике у 2008. години

Одлуке Монетарног одбора ће и у току 2008. године бити мотивисане како остваривањем циља у тој, тако и остваривањем циља у наредној години. Ризик да циљ за 2008. годину буде пребачен ипак постоји. Смањивање тог ризика, међутим, захтева превисоку рестриктивност, која би могла да угрози циљ за 2009. годину и узрокује непотребне макроекономске флукуације. Због тога ће одлуке Монетарног одбора у наредном периоду у све већој мери узимати у обзир циљ за 2009. годину.

Ради повећања транспарентности монетарне политике и ефикасније комуникације с јавношћу, Монетарни одбор је дефинисао циљане стопе инфлације за 2009. и 2010. годину. Циљ је дефинисан као континуирани линеарни распон за базну инфлацију с почетним нивоом у 2009. години у распону 3–6%, а завршним 2,5–5,5%, док је крајњи циљани ниво за 2010. годину утврђен у распону 2–5%. Циљане стопе инфлације одражавају план да се стабилност цена постигне постепеним смањењем инфлације, без изазивања поремећаја у другим макроекономским процесима. При дефинисању циљаних стопа инфлације Монетарни одбор је узео у обзир и оцену дугорочних макроекономских кретања како би се умањили притисци на номинални девизни курс, а самим тим и ризици од потенцијално негативног утицаја на конкурентност економије.

Народна банка Србије је почетком године предузела такође низ активности у оквиру сарадње с Владом како би се постигла сагласност за прелазак на формално усвајање режима циљане инфлације. То подразумева, између осталог, и утврђивање циљане стопе укупне (уместо базне) инфлације у блиској будућности.

У 2008. години, Народна банка Србије ће наставити да, спровођењем репо и трајних операција, повлачи вишкове ликвидних средстава из банкарског сектора и тиме утиче на његову стабилност, као и на даљи развој домаћег новчаног тржишта.

Крајем 2007. године, Народна банка је донела Одлуку о достављању Народној банци Србије података о преконоћним позајмицама на међубанкарском новчаном тржишту, која се примењује од 3. јануара 2008. Овом одлуком предвиђено је да Народна банка прикупља, обрађује и

објављује податке о преконоћним позајмицама на међубанкарском новчаном тржишту, а пре свега податке о каматној стопи BEONIA (Belgrade OverNight Index Average) и обиму закључених трансакција на тржишту. Циљ ових активности је ефикасније регулисање количине новца и управљање најважнијим краткорочним каматним стопама на међубанкарском тржишту.

Да би допринела даљем развоју домаћег девизног тржишта, Народна банка Србије планира да у 2008. години пређе на напреднију електронску платформу за међубанкарску трговину – Spot Matching System, која је у централним банкама које су је прихватиле омогућила ефикасније обављање послова мониторинга девизног тржишта и учешћа на том тржишту.

Ради свеобухватнијег сагледавања утицаја задужености на макроекономска кретања и финансијску стабилност, као и ризика промене курса динара и каматних стопа, у току 2008. године ће се наставити рад на унапређењу методологије праћења спољног дуга увођењем нових параметара (извозна оријентисаност дужника, секторска припадност, повезаност кредитора и дужника и сл.), као и на даљој рационализацији и аутоматизацији процеса праћења спољног дуга.

Б. СУПЕРВИЗИЈА И НАДЗОР ФИНАНСИЈСКОГ СЕКТОРА

1. Банкарски сектор и супервизија банака	55
1.1. Банкарски сектор	55
1.2. Контрола банака	63
2. Послови надзора над обављањем делатности осигурања	67
Тржиште осигурања у Србији	67
Показатељи пословања	70
Резултати контроле друштава за осигурање	70
3. Надзор друштава за управљање добровољним пензијским фондовима	72
4. Надзор пословања давалаца финансијског лизинга	75

1. Банкарски сектор и супервизија банака

1.1. Банкарски сектор

На крају 2007. године банкарски сектор Србије имао је укупно 35 банака, и то:

- 21 банку у већинском власништву страних акционара,
- 6 банака с претежно приватним капиталом,
- 8 банака у већинском власништву Републике Србије.

Током године, Opportunity штедионица а.д. Нови Сад добила је од Народне банке Србије дозволу да настави пословање као Opportunity банка а.д. Нови Сад. Кулској банци а.д. Нови Сад припојиле су се Нишка банка а.д. Ниш и Акционарско друштво Zepher банка а.д. Београд, и Банка је променила назив у ОТР банка Србија а.д. Нови Сад, а Панонска банка а.д. Нови Сад се припојила Банци Intesa а.д. Београд.

Ако се посматра билансна сума банака, у 2007. години је повећано учешће домаћих банака, а у делу капитала, повећање тржишног удела је на страни банака у страном власништву.

Власничка структура банкарског сектора крајем 2007.

(у милионима динара)

	Билансна сума	Учешће (%)	Капитал	Учешће (%)
Домаће банке:	382.448	24,5	95.958	29,2
- државне	245.995	15,8	48.316	14,7
- приватне	136.453	8,7	47.642	14,5
Стране банке	1.179.374	75,5	232.412	70,8
Укупно	1.561.822	100,0	328.370	100,0

Извор: Народна банка Србије.

Билансна сума банкарског сектора са стањем на дан 31. децембра 2007. године износила је 1.562 милијарде динара, што значи да је у поређењу са 31. децембром 2006. повећана за 33,6%.

Преглед структуре банкарског сектора по висини билансне суме показује да се највећи број банака налази у групи с билансном сумом од 10 до 50 милијарди динара, при чему је настављен тренд укрупњавања.

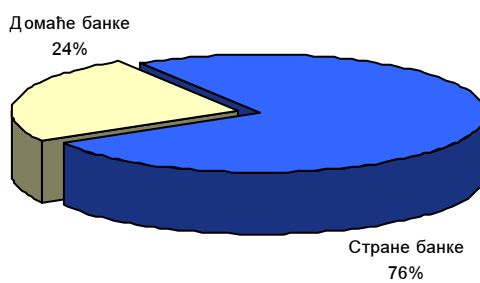
Распоред банака по вредности билансне суме у 2006–2007.

(у милионима динара)

Билансна сума	31. децембар 2006.		31. децембар 2007.	
	Број банака	Билансна сума	Број банака	Билансна сума
Преко 100.000	4	483.575	4	632.560
Од 50.000 до 100.000	3	183.698	8	525.822
Од 10.000 до 50.000	15	405.223	15	357.301
До 10.000	15	96.775	8	46.139
Укупно	37	1.169.271	35	1.561.822

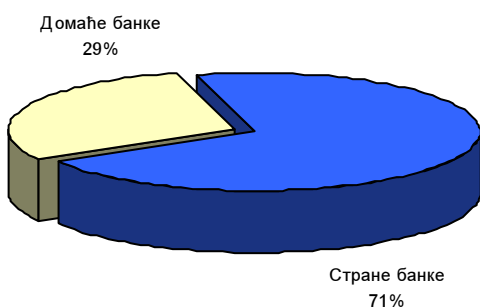
Извор: Народна банка Србије.

Учешће домаћих и страних банака у билансној суми банкарског сектора

Извор: Народна банка Србије.

Учешће домаћих и страних банака у укупном капиталу банкарског сектора

Извор: Народна банка Србије.

Пасива банкарског сектора са стањем на дан 31. децембра 2007. године имала је следећу структуру:

Структура пасиве банака

(у милионима динара)

	31. децембар 2006.		31. децембар 2007.	
	Износ	Учешће (%)	Износ	Учешће (%)
Обавезе према банкама у земљи	63.352	5,4	79.693	5,1
Обавезе према комитентима	817.704	69,9	1.048.075	67,1
Обавезе за камате и накнаде	980	0,1	2.785	0,2
Обавезе по основу хартија од вредности	10	0,0	2.610	0,2
Обавезе из добитака	196	0,0	270	0,0
Обавезе по основу текућег пореза на добитак	525	0,1	376	0,0
Обавезе по основу сталних средстава намењених продаји и средстава пословања које се обуставља	0	0,0	0	0,0
Остале обавезе из пословања	8.630	0,7	10.710	0,7
Резервисања	9.376	0,8	11.345	0,7
Остале обавезе и пасивна временска разграничења (ПВР)	51.511	4,4	77.031	4,9
Одложене пореске обавезе	699	0,1	557	0,1
Укупно обавезе	952.983	81,5	1.233.452	79,0
Капитал	216.288	18,5	328.370	21,0
Укупно пасива	1.169.271	100,0	1.561.822	100,0

Извор: Народна банка Србије.

У структури укупних извора средстава највеће учешће, од 67,1%, имале су обавезе према комитентима, потом капитал, 21,0%, обавезе према банкама, 5,1%, и остале обавезе и пасивна временска разграничења, 4,9%.

Депозитни потенцијал банака је износио 960 милијарди динара, или 61,5% укупне пасиве. Повећање депозитног потенцијала за 294 милијарде динара, или 44,1%, било је резултат повећања краткорочно орочених депозита (за 200 милијарди динара, или 64,1%) и депозита по виђењу (за 90 милијарди динара, или 28,9%), при чему су депозити становништва имали пораст од 134 милијарде динара, или 45,5%.

Структура капитала банака

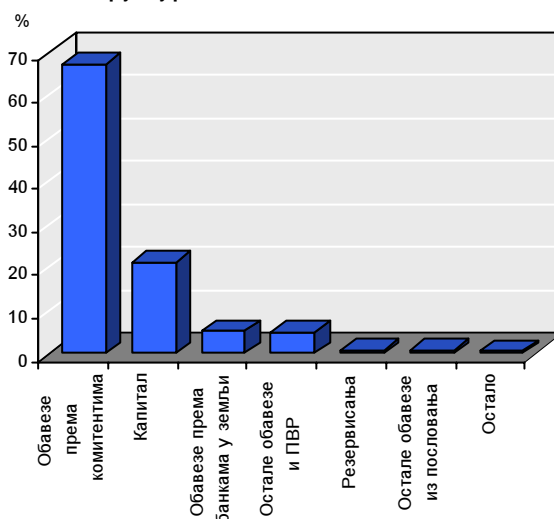
(у милионима динара)

КАПИТАЛ	31. децембар 2006.	31. децембар 2007.
Акцијски и остали капитал	182.562	272.723
Резерве	30.464	47.636
Добитак	20.595	24.905
Губитак	17.333	16.894
Укупно	216.288	328.370

Извор: Народна банка Србије.

Капитал банкарског сектора на дан 31. децембра 2007. године износио је 328 милијарди динара и представљао је 21,0% пасиве. Повећање у односу на 31. децембар 2006. износи 112 милијарди динара, или 51,8%. Пораст капитала резултат је, с једне стране, успешног пословања банака (позитиван финансијски резултат на нивоу банкарског сектора и веће издвајање у резерве), а, с друге, повећања акцијског капитала услед нових емисија, првенствено код највећих банака. Захваљујући том повећању, кредитна активност банака, усмерена претежно ка становништву, наставила је да расте.

Структура пасиве пословних банака

Извор: Народна банка Србије.

Актива банака на дан 31. децембра 2007. године била је следећа:

Структура aktive банака (у милионима динара)				
	31. децембар 2006.		31. децембар 2007.	
	Износ	Учешће (%)	Износ	Учешће (%)
Готовина и готовински еквиваленти	77.815	6,7	104.981	6,7
Депозити код централне банке и хартије од вредности које се могу рефинансирати код централне банке	406.735	34,8	489.902	31,4
Потраживања за камату и накнаду	4.347	0,4	5.982	0,4
Пласмани банкама у земљи	32.415	2,8	43.261	2,8
Пласмани комитентима	545.059	46,6	812.647	52,0
Хартије од вредности и други пласмани којима се тргује	8.584	0,7	6.544	0,4
Хартије од вредности које се држе до доспећа	6.948	0,6	12.020	0,8
Учешћа у капиталу и остале хартије од вредности расположиве за продају	15.284	1,3	7.045	0,4
Стална средства намењена продаји и средства пословања које се обуставља	394	0,0	334	0,0
Потраживања за више плаћен порез на добитак	253	0,0	523	0,0
Гудвил	0	0,0	0	0,0
Нематеријална улагања	5.907	0,5	6.156	0,4
Инвестиционе некретнине	4.266	0,4	4.398	0,3
Основна средства	47.038	4,0	53.160	3,4
Остала средства и активна временска разграничења (ABP)	11.748	1,0	12.343	0,8
Одложена пореска средства	2.478	0,2	2.526	0,2
Губитак изнад износа капитала	0	0,0	0	0,0
Укупно актива	1.169.271	100,0	1.561.822	100,0
Извор: Народна банка Србије.				

У структури активе, највећи удео имали су пласмани комитентима, са 52,0%, затим депозити код централне банке и хартије од вредности које се могу рефинансирати, са 31,4%, и готовина и готовински еквиваленти, са 6,7%.

Пласмани комитентима укључују 440 милијарди динара краткорочних кредита и осталих финансијских пласмана и 373 милијарде динара дугорочних кредита и осталих финансијских пласмана. У овом делу, банкарски сектор је кредитну активност у односу на 2006. годину повећао за 268 милијарди динара, или 49,1%, а пре свега према становништву и предузећима. Банке су извршиле исправку вредности кредита и осталих финансијских пласмана датих комитентима у укупном износу од 75 милијарди динара, или за 8,4%.

Укупне ванбилансне ставке банкарског сектора са стањем на дан 31. децембра 2007. износиле су 1.580 милијарди динара и у поређењу са 31. децембром 2006. године повећане су за 416 милијарди динара, или 35,8%.

Преглед структуре банкарског сектора по висини укупних ванбилансних ставки показује да се највећи број банака налази у групи с ванбилансним ставкама од једне до десет милијарди динара, али и да четири највеће банке имају преко 56% ванбилансних ставки. Најзначајнија ставка ванбиланса је Остала ванбилансна актива¹, у износу од 758 милијарди динара (48,0%).

Распоред банака по висини ванбилансне суме

(у милионима динара)

	31. децембар 2006.		31. децембар 2007.	
	Број банака	Ванбилансна сума	Број банака	Ванбилансна сума
Изнад 100.000	3	590.278	4	898.261
Од 50.000 до 100.000	4	242.824	7	470.590
Од 10.000 до 50.000	8	224.346	9	128.694
Од 1.000 до 10.000	20	105.122	13	81.952
Испод 1.000	2	738	2	177
Укупно	37	1.163.308	35	1.579.674

Извор: Народна банка Србије.

Билансна структура банкарског сектора на дан 31. децембра 2007. године са аспекта валутне структуре (девизни и динарски подбиланс) дата је у следећој табели:

Актива и пасива

(у %)

	Актива		Пасива	
	31. дец. 2006.	31. дец. 2007.	31. дец. 2006.	31. дец. 2007.
Биланс				
Динари	37,2	40,0	38,4	43,8
Девизе	32,5	28,2	58,0	53,6
Девизна клаузула	30,3	31,8	3,6	2,6
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0
Ванбиланс				
Динари	40,2	44,7	36,6	42,1
Девизе	55,2	49,8	58,6	52,5
Девизна клаузула	4,6	5,5	4,8	5,4
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Народна банка Србије.

У активи и пасиви настављен је тренд раста релативног значаја динарског подбиланса, и то како билансно тако и ванбилансно.

² Примљене гаранције и друга јемства, средства из депо послова и остала ванбилансна актива.

Квалитет активе банкарског сектора са стањем на дан 31. децембра 2007. године приказан је у наредном прегледу:

Класификација активе банака (у милионима динара)		31. 12. 2007.		
		A + B	B + Г + Д	УКУПНО
Укупно БА и ВА*	1			3.260.700
Бруто ризична актива	2	959.332	418.714	1.378.046
Учешће у бруто ризичној активи	3	69,6%	30,4%	100,0%
Умањења (укупно)	4=5+6+7	346,259	217,942	564,201
Колатерал**	5	318,719	124,868	443,587
Посебна резерва на терет прихода	6	9,200	85,064	94,264
Посебна резерва на терет капитала	7	18,340	8,010	26,350
Нето ризична актива	8=2-4	613.073	200.772	813.845
Учешће у нето ризичној активи	9	75,3%	24,7%	100,0%

* БА – билансна актива, ВА – ванбилансне ставке.
 ** Умањења не представљају укупну вредност колатерала већ само део њихове вредности, у складу с прописаним фактором конверзије, који се користи као основица при обрачуна резерве за потенцијалне губитке.
 Извор: Народна банка Србије.

Лоша актива (класификована у категорије В, Г и Д) износила је 201 милијарду динара. Учешће лоше активе у укупној билансној активи и ванбилансним ставкама износило је 24,7%.

Степен концентрације у банкарском сектору мерен је Herfindghl-Hirschman-овим индексом (HHI). Мерено на тај начин, кретање вредности концентрације билансне активе, кредита и депозита приказано је у наредној табели:

Степен концентрације (HHI)			
	Билансна сума	Кредитна активност	Депозитни потенцијал
31. децембар 2006.	614	604	683
31. децембар 2007.	578	567	659

Извор: Народна банка Србије.

И поред два припајања банака која су спроведена у 2007. години, степен концентрације у банкарском сектору се није повећао.

Концентрација (у %)		
	31. децембар 2006.	31. децембар 2007.
Учешће у билансној суми		
прва банка	12,3	11,3
првих пет банака	47,2	44,6
првих десет банака	67,6	66,3
Учешће у кредитној активности		
прва банка	12,7	10,3
првих пет банака	45,9	44,2
првих десет банака	67,6	66,4
Учешће у депозитном потенцијалу		
прва банка	13,5	12,9
првих пет банака	49,3	48,1
првих десет банака	68,3	68,7
Извор: Народна банка Србије.		

Показатељи пословања банака на дан 31. децембра 2007. године приказани су у следећем прегледу:

Показатељи пословања		
	31. дец. 2007.	Број банака са неускла- ђеним показатељима
Показатељ адекватности капитала (мин. 12%)	27,9%	1
Показатељ великих и највећих могућих кредита (макс. 400%)	55,5%	1
Показатељ трајних улагања (макс. 60%)	21,0%	4
Показатељ ликвидности*	2,15	0
Показатељ девизног ризика	14,8%	4
Извор: Народна банка Србије.		
* Просечни месечни показатељ.		

Усклађеност пословања с прописаним лимитима показатеља била је потпуна код 28 банака. Код једне банке биле су неусклађене вредности четири показатеља, док је шест банака прекршило по један показатељ пословања.

У погледу профитабилности, банке су за период 1. јануар – 31. децембар 2007. године исказале позитиван финансијски резултат од 23,5 милијарди динара посматрано у нето износу (укупан добитак умањен за укупан губитак, пре пореза на добит).

Финансијски резултат банака 2006–2007.

(у милионима динара)

	31. децембар 2006.		31. децембар 2007.	
	Износ	Број банака	Износ	Број банака
1. Добитак	22.194	28	29.802	26
2. Губитак	5.664	9	6.329	9
Финансијски резултат (1–2)	16.530	37	23.473	35

Извор: Народна банка Србије.

Губитак исказан код три банке чини 73,4% укупног губитка банкарског сектора, а добитак код четири банке које су пословале најуспешније чини 53,1% укупно исказаног добитка банкарског сектора у 2007. години.

Од укупних прихода банкарског сектора, 58,5% односи се на курсне разлике, а учешће прихода по основу камата износи 16,2%. На страни расхода курсне разлике имају удео од 59,4%, а индиректни отписи пласмана и резервисања 10,7%.

Индикатори профитабилности

(у %)

	31. децембар 2006.	31. децембар 2007.
Бруто приход/билансна актива	39,46	42,31
Нето приходи од камата/билансна актива	4,13	3,97
Оперативни расходи/ билансна актива	5,20	4,54
Оперативни расходи/нето приход од камата и накнада	86,30	78,09
ROA (%)	1,70	1,70
ROE (%)	9,67	8,54
NIM (%)	7,46	6,54

Извор: Народна банка Србије.

1.2. Контрола банака

На основу новог Закона о банкама, усвојеног крајем 2005. године с применом од 1. октобра, односно за неке одредбе од 31. децембра 2006, Народна банка Србије је, у оквиру своје супервизорске функције, донела низ подзаконских аката којима се обезбеђује целовита примена стандарда Базела I и његових накнадних измена. С применом од 1. јула 2008. године, донете су: Одлука о управљању ризицима банке, Одлука о адекватности капитала банке, Одлука о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки и Одлука о

управљању ризиком ликвидности банке. Такође, започете су активности на потпуној имплементацији стандарда Базела II, као и на усаглашавању са захтевима директива Европске уније.

У складу с новом регулативом, као и новим Правилником о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за банке, Народна банка Србије је у 2007. години започела припреме за унапређење извештајног и рејтинг система за потребе супервизије. Истовремено, отпочела је примену стрес тестова за банкарски сектор на тромесечној основи. Модел који се примењује полази од података за сваку банку појединачно. При томе податке агрегира за реег групе, као и за целокупан банкарски сектор, уз могућност рангирања банака и процену вероватноће ефеката у временском периоду од две године, као и двосмерне комуникације са системима за рано упозорење.

Тромесечни стрес тестови испитују утицај различитих претпоставки (шокова) на адекватност капитала и ликвидност банкарског сектора и институција појединачно. Посматрани су појединачни и кумулативни ефекти наступања кредитног ризика по неколико основа (нагла промена квалитета кредитног портфеља, промена валутне структуре категорија класификације активе и структуре кредита), депресијације домаће валуте, промене каматних стопа и три претпоставке наступања ризика ликвидности. Тестирање је, са високим степеном поузданости, показало да би у случају наступања посматраних шокова банкарски сектор задржао прописану ликвидност, као и да показатељ адекватности капитала не би опао испод прописане граничне вредности.

Народна банка Србије је пажљиво пратила кретање кредитне активности банака са аспекта рочне, валутне и секторске структуре, као и по најактивнијим банкама, односно њиховим комитентима, те својим мерама утицала на успоравање те активности. Тако је у делу обавезе банака да обим бруто пласмана становништву усклађују са основним капиталом претходно прописани однос од 200% смањила на 150%, остављајући на тај начин банкама избор да или смање пласмане становништву или да се докапитализују, што је већина банака и учинила. Поред тога, забранила је одобравање готовинских кредита с роком отплате дужим од 24 месеца.

У 2007. години су закључени споразуми о сарадњи са иностраним централним банкама и институцијама надлежним за супервизију банака, као и са домаћим државним органима и организацијама: билатерални с Банс-ом d'Italia, мултилатерални са супервизорима земаља југоисточне Европе (Албанија, Грчка, Бугарска, Кипар, Македонија и Румунија), као и с Београдском берзом.

У оквиру регулаторне активности у области супервизије, Народна банка Србије је донела: Одлуку о спољној ревизији банака; Одлуку о ближим условима и начину давања сагласности за оснивање или стицање подређеног друштва банке; Одлуку о измени Одлуке о адекватности капитала банке; Одлуку о усклађивању стања бруто пласмана одобрених становништву са основним капиталом банака; Упутство за спровођење Одлуке о усклађивању стања бруто пласмана одобрених становништву са основним капиталом банака; Одлуку о начину и условима идентификације и праћења ризика усклађености пословања банке и управљање тим ризиком; Одлуку о спровођењу одредаба Закона о банкама које се односе на контролу банкарске групе на консолидованој основи; Упутство о подацима које банке достављају Народној банци Србије ради укључивања тих података у Кредитни

информациони систем Народне банке Србије; Одлуку о изменама Одлуке о управљању ризицима; Упутство о изменама и допунама Упутства о извештајима банака; Одлуку о изменама и допунама Одлуке о спровођењу одредаба Закона о банкама које се односе на давање прелиминарног одобрења за оснивање банке и дозволе за рад банке, као и појединих одредаба које се односе на давање сагласности Народне банке Србије; Одлуку о управљању ризиком ликвидности банке; Одлуку о управљању ризицима банке; Одлуку о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке и Одлуку о адекватности капитала банке.

Бонитетна (*off-site*) контрола банака током 2007. године била је усмерена на праћење и процену поштовања прописаних показатеља пословања и других законских обавеза банака. Процене су вршене на основу анализе података које су банке доставиле Народној банци, а пре свега на основу:

- детаљних тромесечних извештаја (биланс стања, биланс успеха, класификација активе, показатељи пословања, прегледи највећих акционара, депонената, гранске и секторске дистрибуције пласмана итд.),
- месечних извештаја о токовима готовине, ризику ликвидности и девизном ризику,
- документације приложене уз захтеве за давање сагласности за стицање директног или индиректног власништва у банци које омогућава најмање 5% гласачких права,
- документације приложене уз захтеве за давање одобрења за припајање једне банке другој банци,
- извештаја о ревизији финансијских извештаја банака.

Код укупно 20 банака извршена је 21 непосредна контрола, и то: свеобухватне контроле бонитета и законитости пословања код девет банака, циљане контроле код шест банака, контроле спровођења налога и мера изречених од стране Народне банке код пет банака и дијагностичко испитивање управљања тржишним ризиком и ризиком ликвидности код једне банке.

У оквиру непосредних контрола, извршено је 12 циљаних и две свеобухватне контроле динарског и девизног платног промета и примене одредаба Закона о спречавању прања новца, Одлуке о минималној садржини процедуре “Упознај свог клијента” и Одлуке о условима и начину отварања, вођења и гашења рачуна код банке. Сprovedена је и 3.221 редовна контрола обављања мењачких послова код овлашћених мењача, 748 контрола извршења решења, 420 контрола отварања мењачница и 303 контроле затварања мењачница.

У оквиру спровођења мера према банкама, Народна банка је донела: једно решење о одбијању захтева за давање прелиминарног одобрења за оснивање банке; једно решење о издавању дозволе за рад банци; једно решење о давању сагласности на акта банке донета на оснивачкој скупштини; 28 решења о давању сагласности на измене и допуне уговора о оснивању, односно статута банака; један закључак о одбацивању захтева банке за добијање сагласности на измене и допуне уговора о оснивању ради припајања; један закључак о обустављању поступка за давање сагласности на измене и допуне уговора о оснивању; 54 решења о давању претходне сагласности на именовање чланова управног и извршног одбора; један закључак о обустављању поступка за давање претходне сагласности на именовање председника извршног одбора; један закључак о исправци изреке решења којим је дата претходна сагласност

на именовање чланова управног одбора; два решења о давању сагласности без претходне оцене испуњености услова за стицање директног или индиректног власништва у банци; једно решење о одбијању захтева за одлагање извршења решења о давању сагласности без претходне оцене испуњености услова за стицање директног или индиректног власништва у банци; 11 решења о укидању решења којим је дата сагласност без претходне оцене испуњености услова за стицање директног или индиректног власништва у банци; седам решења о давању претходне сагласности за стицање директног или индиректног власништва у банци; један закључак о обустављању поступка за добијање сагласности за стицање власништва; један закључак о спајању поступка по захтеву за добијање претходне сагласности за стицање власништва; четири решења о давању сагласности банци за оснивање подређеног друштва; један закључак о обустављању поступка по захтеву за давање сагласности за оснивање подређеног друштва; једно решење о давању претходног одобрења банци на исплату добити која прелази 10% капитала банке; седам решења о давању сагласности банци да подређено друштво које није банка не укључи у годишњу ревизију својих финансијских извештаја на консолидованој основи; две претходне писмене сагласности банци на изузеће потраживања из обрачуна великих и највећих могућих кредита датих једном зајмопримцу обезбеђених безусловном гаранцијом плативом на први позив издатом од банке већинског акционара или банке чланице исте банкарске групе; три сагласности о испуњености услова за укључивање субординираних обавеза у допунски капитал банке до висине 50% основног капитала; једно решење о одузимању дозволе за рад; једно решење о ликвидацији; седам решења о испуњености услова за покретање стечајног поступка, као и једно решење о одбијању одлагања извршења решења о привременој мери.

Мере предузимане у оквиру контролне функције обухватају: 12 писмених опомена; четири налогодавна писма; два решења о изреченим налозима и мерама; једно решење о привременој мери; 16 решења о изрицању новчане казне; осам закључака о обустављању поступка контроле по изреченим корективним мерама; три сагласности на план активности, као и пет пријава за привредни преступ.

Активности у 2008. години биће усмерене на:

- даље унапређивање и усаглашавање домаћих прописа са европским директивама, као и међународним принципима и стандардима у области супервизије банака,
- интензивно спровођење плана развоја контролне функције Народне банке Србије у области контроле и надзора банака и ДФО,
- процену система и процедура за управљање ризицима у пословању банака,
- унапређивање комуникације с пословним банкама,
- већу транспарентност пословања банака, пре свега с циљем заштите интереса корисника њихових услуга,
- унапређивање кадровских ресурса првенствено путем едукације и оспособљавања, као и унапређивање техничких ресурса.

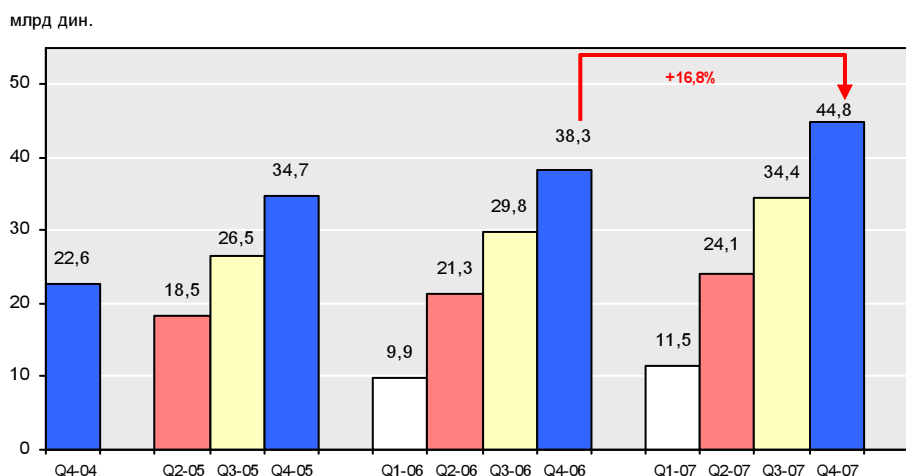
2. Послови надзора над обављањем делатности осигурања

Тржиште осигурања у Србији

Сектор осигурања значајно утиче на развој економије сваке земље и важан је чинилац стабилности финансијског сектора. Према показатељима развијености као што су однос укупне премије и бруто домаћег производа и укупна премија по становнику, тржиште осигурања у Србији је мање развијено у поређењу са земљама чланицама Европске уније. Наведена два показатеља у Србији нису битније промењена у 2007. години у односу на претходне. Премија је у процењеном бруто домаћем производу имала учешће од 1,8%, а премија по становнику је повећана и достигла је 112 долара, или 76 евра².

Број друштава за осигурање порастао је са 17 у 2006. на 20 у 2007. години. Искључиво пословима осигурања бавило се 17 друштава, два само пословима реосигурања, а једно и пословима осигурања и реосигурања. Од друштава која су се бавила пословима осигурања искључиво животним осигурањем бавила су се четири друштва, искључиво неживотним осам друштава, а и животним и неживотним шест друштава. Почетком 2008. године издата је још једна дозвола за рад друштву за осигурање у већинском страном власништву, за обављање послова неживотних осигурања.

Тромесечно кретање укупне премије
(2004-2007)

Извор: Народна банка Србије.

Поред друштава за осигурање, у продајној мрежи учествује пет банака које су добиле дозволу за обављање послова заступања, 59 правних лица, 123 физичка

² Према последњим објављеним подацима Swiss Re за 2006. годину, учешће премије у бруто домаћем производу за 27 земаља чланица Европске уније износило је око 9%, а премија по становнику 2.667 САД долара.

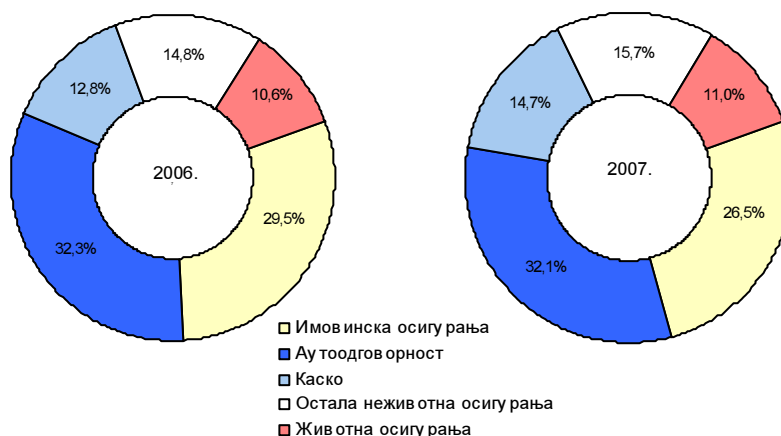
лица предузетника, једна туристичка агенција, као и 5.002 физичка лица која су добила овлашћење за заступање, односно посредовање у осигурању.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштава за осигурање, њих 13 је у већинском страном власништву, седам у домаћем, од којих је једно у државно-друштвеној својини, а шест у приватној својини.

Друштва за осигурање су у 2007. остварила укупну премију у износу од 44,8 милијарди динара (565 милиона евра), што представља 16,8% пораста у односу на претходну годину, када је премија износила 38,3 милијарде динара (485 милиона евра).

У структури укупног портфела, осигурање од аутоодговорности, које је у 2006. преузело водеће учешће од имовинских осигурања, водеће учешће, 32,1%, задржало је и у 2007. години. Имовинска осигурања наставила су да смањују своје учешће, на 26,5% у 2007. години. Иза имовинских осигурања по учешћу следи осигурање моторних возила – каско, врста осигурања с највећим повећањем учешћа, са 12,8% у 2006. години на 14,7%, уз пораст саме премије од чак 34%. Значајан годишњи пораст премије у групи неживотних осигурања бележи и добровољно здравствено осигурање (38%).

Укупна премија према врстама осигурања у 2006. и 2007. години

Извор: Народна банка Србије.

По висини премије, сва друштва за осигурање могла би се поделити у три групе: прва би обухватила друштва за осигурање с учешћем у укупној премији од преко 15%, друга друштва с учешћем од 3% до 15% и трећа с учешћем мањим од 3%. Концентрација тржишта, која је била веома изражена у 2004. години, а огледала се у учешћу од 74,2% два највећа друштва, показује тенденцију смањења, на 59% у 2007. години. С друге стране, уочава се пораст учешћа друштава из друге групе, коју претежно чине друштва у страном власништву. Само четири друштва за осигурање покривају више од 80% тржишта.

Посматрано према власништву, друштва која су у већинском страном власништву преузела су претежно учешће у премији неживотних осигурања са 59,1%, у укупној имовини са 58,6%, у броју запослених са 70% и повећала и раније преовлађујуће учешће у премији животних осигурања са 68,7% у 2004. на 92,6% у 2007.

Обим пословања сектора осигурања, мерен билансном сумом друштава која су обављала послове осигурања и реосигурања, повећан је за 26% и износио је 70,6 милијарди динара.

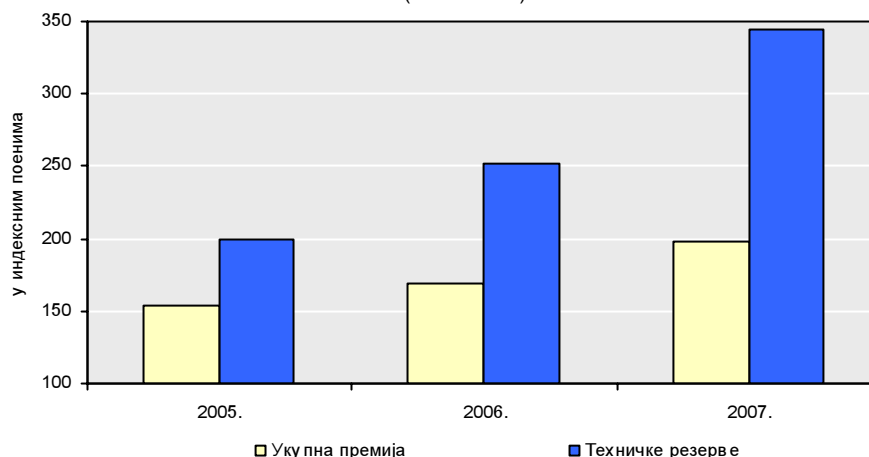
У структури активе друштава за осигурање са стањем на дан 31. децембра 2007, на сталну имовину се односи 42,6% (од чега 23,4% на дугорочне финансијске пласмане, а 18,4% на некретнине), док се 57,4% односи на обртну имовину (од чега на краткорочне финансијске пласмане 28,2%, а на потраживања по премијама 13%). Тренд побољшања структуре активе започет у 2005. години је настављен, с обзиром на то да је на тржишту осигурања доминантно неживотно, по правилу краткорочно осигурање.

У последње две године највеће учешће у активи имају краткорочни финансијски пласмани, на дан 31. децембра 2007. године оно је износило 28,2%, с растом од 34,7% у односу на претходну годину. Преовлађујуће учешће краткорочних финансијских пласмана резултат је повећања средстава која су уложила друштва ради извршења преузетих обавеза.

У структури пасиве, на дан 31. децембра 2007. године техничке резерве су исказале учешће од 56%, а капитал и резерве 34,9%. Настављен је тренд повећања учешћа издвајања средстава у техничке резерве започет у 2005. години. Иако су капитал и резерве исказали пораст од 19,1%, који је углавном резултат уласка на тржиште нових друштава за осигурање током године, њихово учешће је забележило пад од око 2%. Разлог томе био је бржи раст (36,8%) техничких резерви. У оквиру техничких резерви највећи пораст имала је математичка резерва, са стопом од 65,4%. Значајан пораст су оствариле и резервисане штете, 39,2%, делимично захваљујући подзаконској регулативи, којом је проширена лепеза критеријума за резервисање штета.

Значајан показатељ ефеката активности које су предузете у погледу стабилизације и уређивања тржишта осигурања јесте и кретање техничких резерви и укупне премије. Знатно бржи раст техничких резерви од укупне премије у периоду од 2004. до 2007. године је у великој мери резултат успостављања јединствених критеријума за њихов обрачун, које је прописала Народна банка Србије, као и стриктних контрола адекватности издвајања у те резерве.

Кретање укупне премије и техничких резерви
(2004 = 100)

Извор: Народна банка Србије.

Показатељи пословања

Маргина солвентности на дан 31. децембра 2007. износила је 9,8 милијарди динара, а гарантна резерва 20,7 милијарди динара, са стопама раста од 12,9%, односно 15,8% у односу на претходну годину. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве неживотним осигурањима однос гарантне резерве и маргине солвентности је износио 223,8%, а код друштава која се баве претежно животним осигурањима 166,3%.

У друштвима која се баве претежно пословима неживотних осигурања приметна је нешто слабија покривеност техничких резерви у односу на 2006. годину. Наиме, према подацима које су доставила сама друштва, покривеност техничких резерви прописаним облицима активе износила је 96,4% (у 2006. години 100,1%) и била је условљена кретањима берзанских индекса. Самим тим није задовољена ни прописана диверсификација пласмана, о чему говори показатељ који узима у обзир и ту диверсификацију, који је у 2007. години износио 92,0%, а у 2006. 95,0%. У друштвима која се баве претежно пословима животних осигурања настављено је побољшање диверсификације пласмана, с обзиром на то да је покривеност техничких резерви прописаним облицима активе достигла 101,2%.

Техничке резерве неживотних осигурања биле су највећим делом покривене депоновањем код банака – 27%, акцијама којима се тргује на тржишту – 20% и хартијама од вредности – 10%. У структури покрића техничких резерви животних осигурања, најзаступљеније је улагање у хартије од вредности, са 69%, а затим следи депоновање код банака, са 12%.

Меродавни технички резултат у самопридржају за сектор осигурања, као индикатор политике цена и адекватности, тј. довољности премија за измирење обавеза по основу уговора о осигурању и адекватности преноса ризика у реосигурање и саосигурање у 2007. је износио 84,2%, а у 2006. години 77,6%. Пораст меродавног техничког резултата у самопридржају узрокован је његовим порастом у осигурању од аутоодговорности (са 70,4% на 88,4%) и у осталим осигурањима имовине (са 83,6% на 87,9%).

У друштвима која се претежно баве пословима неживотних осигурања показатељ ликвидности, мерен као однос краткорочних средстава и краткорочних обавеза, износио је 96,9% (у 2006. 96,0%). У друштвима која се претежно баве пословима животних осигурања овај показатељ је износио 276,5% (у 2006. 212,0%). Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза како у неживотним, тако и у животним осигурањима.

Резултати контроле друштава за осигурање

На основу података о стању тржишта осигурања у 2007, може се закључити да се тренд раста тржишта осигурања наставља захваљујући предузетим активностима Народне банке Србије. У складу са својом надлежношћу, Народна банка је у периоду од средине 2005. па до краја 2007. године своју непосредну надзорну функцију усмеравала на контролу пословања свих друштава за осигурање и контролу посредничке и заступничке мреже кроз три циклуса (укупно је извршено 68 контрола).

Крајем године, приступило се реализацији трећег циклуса контрола друштава за осигурање која су пословала у 2007. години³ применом елемената на бази ризика. Тај приступ подразумева праћење пословања друштава са квалитативног аспекта – процене изложености ризицима, што захтева потпуно разумевање процеса управљања ризицима (идентификација, процена, мерење и надзор ризика), уз принцип доброг корпоративног управљања.

Ради успостављања реда и финансијске дисциплине у раду субјеката који се баве посредовањем и заступањем у осигурању (друштава за заступање, друштава за посредовање, заступника у осигурању – предузетника), извршена је укупно 51 контрола (2005 – 28 контрола; 2006 – три контроле; 2007 – 20 контрола). По контролама посредничке и заступничке мреже, само у пет случајева нису налагане мере надзора (неправилности су отклоњене у поступку контроле или у року за доставу примедба), донето је 11 решења о изрицању мера надзора и једно решење о одузимању дозволе за рад.

Најчешће неправилности утврђене тим контролама односе се на: вођење пословних књига и састављање и приказивање финансијских извештаја за 2006. годину; недозвољено преношење послова заступања на друга лица; вођење књига залиха образаца строге евиденције и закључених уговора о осигурању и сл.

С циљем развоја тржишта осигурања, Народна банка је у току године сачинила два подзаконска акта. Једним актом је обезбеђена примена нових актуарских метода обрачуна резервисаних штета, а другим су друштва као инвеститори усмерена на улагање знатног процента средстава у најквалитетније акције у земљи – акције које се котирају на листингу А Београдске берзе (Prime market).

Такође, у оквиру унапређења актуарске професије Народна банка је, у сарадњи с Bearing Point-ом, наставила активности започете у 2006. години одржавањем обуке за свих пет нивоа утврђених Програмом обуке, као и организовањем стручних испита за овлашћене актуаре за три нивоа. Активностима на развоју функције супервизије Народна банка врши перманентну едукацију запослених. Запослени су учествовали на обуци актуара, затим на обуци у области супервизије на бази ризика, као и на одређеном броју семинара за стручно усавршавање.

Активности Народне банке Србије ће и у 2008. години бити усмерене у правцу стабилизације сектора осигурања, обезбеђивања услова за развој сектора и развоја функције супервизије.

У оквиру стабилизације сектора осигурања планира се: наставак контролног циклуса започетог крајем 2007, уз предузимање мера с циљем отклањања утврђених незаконитости и неправилности, као и праћење да ли контролисани субјекти извршавају изречене мере; анализа ревизорских и актуарских извештаја и, зависно од констатација, доследно предузимање адекватних активности и анализа излазних извештаја на бази електронски достављених података о пословању ради анализе и обелодањивања стања и пословања сектора осигурања.

Обезбеђивање услова за развој сектора осигурања ће се огледати у: раду на изменама и допунама Закона о осигурању и подзаконских аката, а у оквиру

³ Осим четири друштва која су добила дозволу за рад током 2007.

Националног програма за интеграцију Канцеларије за придруживање Европској унији; наставку активности на унапређењу комуникације с друштвима, као и на доследној супервизији над друштвима с циљем одржавања стабилности и сигурности сектора и избегавања системског ризика; организацији испита за физичка лица – посреднике, заступнике и актуаре, као и на даљим активностима на унапређењу сарадње с ревизорима и актуарима.

Активности на развијању функције супервизије ће обухватати: развој концепта портфолио менаџера у циљу праћења пословања друштава са аспекта процене изложености ризицима; наставак рада на изради Приручника за супервизију (основних делова); ажурирање Регистра података о друштвима за осигурање и о другим субјектима надзора; наставак рада на тестирању CARMEL рејтинг система; обраду података за аутоодговорност за последње три године применом пројекционих метода резервације штета; унапређење оперативних процедура рада супервизора уз јачање транспарентности, подстицање сектора на учешће у развоју стандарда и одлука у сферама заштите осигураника, управљања, поузданости извештавања, обелодањивања података и управљања ризицима; активну улогу у развоју актуарске професије и наставак едукације актуара према Програму обуке; перманентну и повремену едукацију запослених; семинаре у земљи и иностранству, као и заједничке курсеве, семинаре и сл.

3. Надзор друштава за управљање добровољним пензијским фондовима

Успостављање система добровољних пензијских фондова започето је доношењем Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, који је почео да се примењује од 1. априла 2006. године. Тим законом је Народној банци Србије поверена функција супервизора над друштвима за управљање добровољним пензијским фондовима. Закон је омогућио оснивање друштава за организовање и управљање добровољним пензијским фондовима и одредио критеријуме које је потребно испунити да би се заштитили интереси чланова фонда. На основу Закона, Народна банка је донела 22 подзаконска акта. Ради унапређења законске регулативе и ефикаснијег спровођења функције надзора, током 2007. године изменила је и допунила Одлуку о начину обрачуна накнада, Одлуку о обрачуна тржишне и нето вредности имовине фонда и Одлуку о максималним висинама улагања имовине добровољних пензијских фондова⁴.

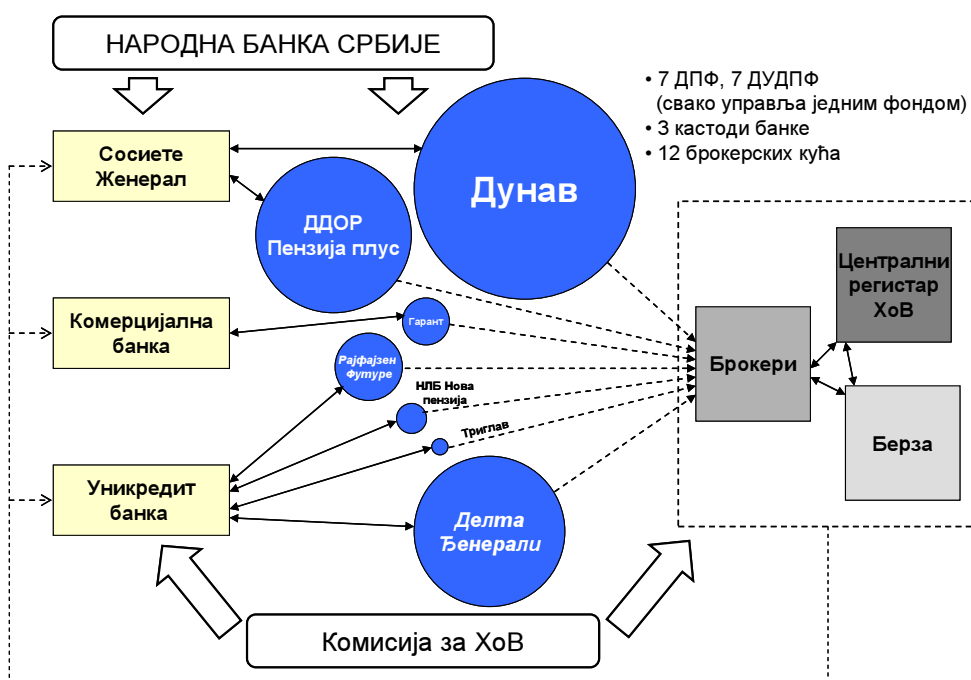
Народна банка је издала и три дозволе за рад и управљање добровољним пензијским фондовима (у 2006. су дозволу за рад и управљање добила четири друштва). На тржишту је крајем 2007. пословало следећих седам фондова: Delta Generali (почео с радом 15. новембра 2006), Raiffeisen Future (почео с радом 3. јануара 2007), Гарант (почео с радом 10. јануара 2007), ДДОР Пензија плус (почео с радом 2. фебруара 2007), Дунав пензије (почео с радом 2. априла

⁴ Измењеном Одлуком о максималним висинама улагања имовине добровољних пензијских фондова, која је на снагу ступила 1. септембра, омогућено је да добровољни пензијски фонд у акције које се налазе на листингу А Београдске берзе улаже до 40% своје имовине. Истовремено, дозвољени износ улагања у акције које се не налазе на листингу А сукцесивно се смањује, тако да се од априла 2008. у те акције може улагати до 10% имовине фонда.

2007), НЛБ Нова пензија (почео с радом 16. априла 2007) и Триглав пензија (почео с радом 11. септембра 2007).

У складу са Законом, Народна банка утврђује услове за издавање дозволе физичким лицима за обављање послова информисања о чланству у добровољним пензијским фондовима. С тим у вези, на организованим испитима Народна банка је у току 2007. године издала 117 дозвола физичким лицима.

Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова у 2007. години

Нето имовина добровољних пензијских фондова на дан 31. децембра 2007. године износила је преко три милијарде динара.

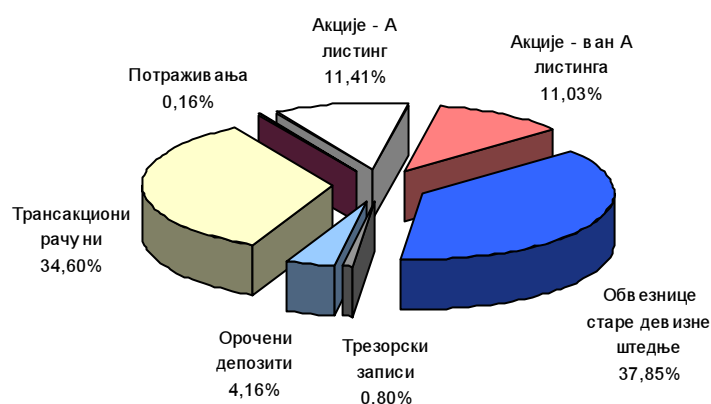
У првој половини године нето имовина је исказала значајан пораст. На такво стање је утицао трансфер средства (око 1,5 милијарди динара) по основу добровољног пензијског осигурања, којим су се осигуравајуће компаније Delta Generali, ДДОР Пензија плус и Дунав бавиле пре ступања на снагу Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима. Ефекат тога је био високо концентрисано тржиште добровољних пензијских фондова, будући да та три фонда чине скоро 90% тржишта. Други део имовине углавном чине доприноси уплаћени у фондове, па се може закључити да су расту имовине пре свега допринеле уплате чланова.

Друштва за управљање су у 2007. години остварила губитак од 254 милиона динара. Тај губитак, међутим, не утиче на имовину чланова фонда с обзиром на то да је законски прописано да је имовина друштва одвојена од имовине фонда. Највеће ставке у структури прихода су приходи од накнада (81 милион динара) и финансијски приходи (72 милиона динара). У структури расхода највећи удео имају трошкови зарада (176 милиона динара), амортизације, резервисања, услуга и други пословни расходи (126 милиона

динара), као и трошкови маркетинга (90 милиона динара). Друштвима је забрањено, у складу с чланом 48. Закона, да у првој години пословања фондова објављују приносе.

Током године структура имовине се није значајно мењала, тако да су и у четвртог тромесечју дужничке хартије заузимаће доминантну позицију (38,7%), следе их трансакциони рачуни (34,6%), акције (22,4%) и орочени депозити (4,2%). Таква структура указује на улагања у високо квалитетне и ликвидне хартије од вредности. У страној валути на крају четвртог тромесечја било је 1,2 милијарде динара (или 38,9% имовине, од чега 97,4% чине обвезнице старе девизне штедње), а у домаћој 1,87 милијарди динара (или 61,2% имовине). На нивоу система тај однос је био константан током целе године.

Структура укупне имовине фондова на крају четвртог тромесечја 2007. године

Извор: Друштва за управљање добровољним пензијским фондовима.

Ради очувања стабилности сектора добровољних пензијских фондова, Народна банка је током године проценом адекватности пословања друштава вршила континуирани надзор. Између осталог, анализирала је месечне, полугодишње и годишње извештаје и свакодневно пратила вредност нето имовине фондова, као и вредности инвестиционих јединица.

Такође, вршила је надзор и непосредном контролом. У току године извршена је непосредна контрола 98% тржишта добровољних пензијских фондова. Контролом нису констатоване неправилности у раду које би угрозиле интересе чланова друштава на самом почетку успостављања система добровољних пензијских фондова.

Народна банка сарађује са члановима Организације пензијских супервизора у области функционисања и унапређење система, развоја и примене међународних стандарда и обуке супервизора. За развој штедње путем добровољних пензијских фондова од пресудне важности је едукација јавности. Да би грађане ближе упознала с предностима улагања у добровољне пензијске фондове, као и ризицима које та улагања носе, Народна банка је у току године објавила низ публикација, инсертера и брошура из области добровољних пензијских фондова.

Активности у 2008. години биће усмерене на унапређење ефикасности надзора пословања друштава за управљање добровољним пензијским фондовима, унапређење регулативе у надлежности Народне банке ради развоја надзорне функције и усаглашавања домаћих прописа с прописима Европске уније, на едукацију грађанства, унапређење јавности пословања друштава ради заштите интереса корисника, едукацију и оспособљавање кадровских ресурса, као и на унапређење техничких ресурса и комуникације с друштвима за управљање фондовима.

4. Надзор пословања давалаца финансијског лизинга

Законом о финансијском лизингу прописано је да је Народна банка Србије надлежна за обављање надзора над пословањем давалаца финансијског лизинга. Функција надзора над пословањем давалаца финансијског лизинга обавља се од почетка 2006. године.

На основу овлашћења из Закона, Народна банка доноси и подзаконске акте којима се ближе уређује поступак издавања дозвола и давања сагласности, прописују минимални услови на основу којих давалац лизинга закључује уговоре о лизингу и начин исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем уговора, уређује поступак вршења надзора над пословањем давалаца лизинга и прописују начин и рокови достављања података о пословању давалаца лизинга. Народној банци је дата и могућност да прописује обавезу издвајања и држања средстава резерве давалаца лизинга.

Будући да су на основу континуираног праћења примене Закона о финансијском лизингу уочени његови бројни недостаци, интензивирани су послови на доношењу новог закона. Разматрани су ставови релевантних међународних организација и асоцијација у области трговине и директних улагања – WTO, EU FIC. У вези с реализацијом овог пројекта, успостављена је сарадња с Министарством финансија, као представником званичног предлагача Закона.

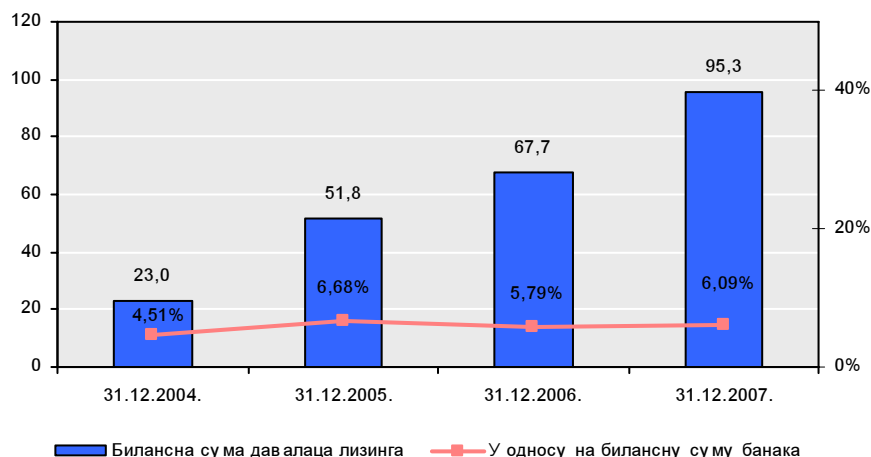
Најзначајнији недостаци постојећег Закона о финансијском лизингу су: непостојање одредаба којима би се захтевала сагласност Народне банке за промену чланова, односно оснивача давалаца финансијског лизинга, као и одсуство обавезног прибављања претходне сагласности на одлуку о именовању чланова управљања, неадекватно формулисана одредба која се односи на обавезу одржавања новчаног капитала на прописаном нивоу, недостатак одредаба које би прописивале обавезу давалаца лизинга да своје пословање уреде на начин који би обезбедио њихову стабилност и сигурност, као и одредаба које би регулисале заштиту корисника услуга финансијског лизинга.

У току 2007. године дозволу Народне банке за обављање послова финансијског лизинга добила су два привредна друштва, тако да је укупан број лиценцираних давалаца лизинга повећан са 15 на 17. Од укупног броја давалаца лизинга, пет су у већинском власништву домаћих правних лица, 11 у већинском власништву страних правних лица, док је код једног даваоца лизинга удео у власништву домаћег и страног оснивача једнак. Оснивачи два даваоца лизинга не припадају финансијском сектору, а оснивачи осталих давалаца лизинга су банке чланице банкарских група или друге финансијске институције.

Обим пословања сектора финансијског лизинга, мерен билансом сумом давалаца лизинга, у току 2007. године је повећан за 40,7% и износио је 95,3 милијарде динара.

Након нешто више од четири године пословања, сектор финансијског лизинга је достигао обим активности од 6,1% укупне билансне суме банкарског сектора.

Однос билансне суме банака и давалаца лизинга
(у милијардама динара)

Извор: Народна банка Србије.

У структури укупне aktive давалаца лизинга, на дан 31. децембра 2007. године на потраживања по основу финансијског лизинга односи се 79,5%. У структури укупне пасиве највећи део – чак 86,1% – односи се на дугорочне кредите из иностранства, што указује да даваоци лизинга своје активности финансирају претежно дугорочним задуживањем у иностранству.

Учешће потраживања по основу финансијског лизинга смањило се у односу на 2006. годину, са 85,6% на 79,5%, по основу повећања учешћа готовине и готовинских еквивалената у укупној билансној активи са 9,1% на 14,5%. На повећање учешћа те позиције утицало је повећање стопе издвајања средстава резерве на кредите, друге позајмице и допунске уплате из иностранства (изузев уплата по основу основног капитала), са 10% на 20% (у априлу 2006), као и све веће задуживање давалаца лизинга у иностранству. Средства резерве учествују са 69% у износу позиције готовина и готовински еквиваленти.

Учешће дугорочних и краткорочних кредита у земљи у укупној пасиви је смањено у односу на претходну годину са 7,3% на 5,2%, док учешће капитала у укупној пасиви давалаца лизинга бележи раст са 5,8% на 6,2%, али је и даље веома ниско. На повећање капитала највише је утицало повећање нераспоређене добити (42,3%), затим докапитализација (34,6%) и повећање резерви (23,1%).

Структура пасиве на дан 31. 12. 2007. године

Извор: Народна банка Србије.

Дугорочне обавезе према иностранству оствариле су бржи раст него укупна актива, што је имало за последицу раст учешћа ове категорије извора у укупној пасиви, са 83,6% у 2006. на 86,1% у 2007. години. Највећи повериоци давалаца лизинга су њихови оснивачи или правна лица која послују у оквиру исте банкарске групе.

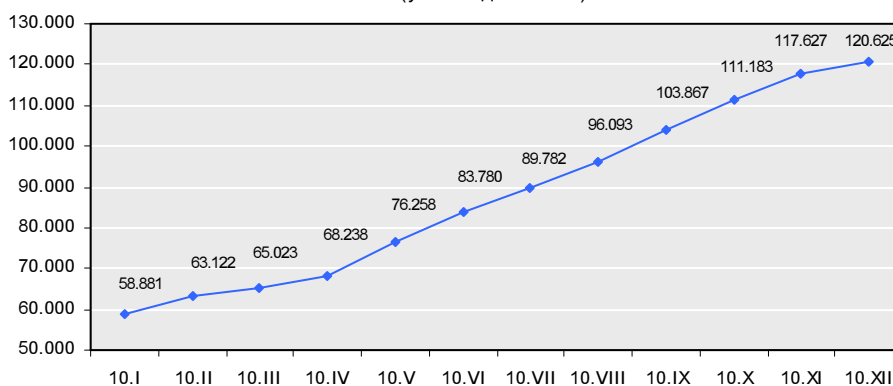
Структура пласмана према примаоцу лизинга на дан 31. децембра 2007. године показује да су најзначајнији корисници финансијског лизинга правна лица, са учешћем од 82,3% у укупним пласманима, затим физичка лица – 9,4% и предузетници – 5,0%. Према секторској структури, највећи део пласмана се односи на сектор трговине – 25,6%, затим саобраћаја, складиштења и веза – 24,0%, прерађивачку индустрију – 12,8%, пољопривреду, лов и шумарство – 11,8%, док остали сектори учествују са мање од 10%.

Посматрано према предмету финансирања, највећи део пласмана се односи на теретна возила, минибусеве и аутобусе – 35,8%, затим путничка возила – 25,1%, производне машине – 10,5%, грађевинске машине – 10%, пољопривредну опрему и машине – 9,2% и категорију остало – 8,7%.

Укупан добитак на нивоу тржишта финансијског лизинга пре опорезивања износио је 1.501,7 милиона динара и у односу на 2006. годину се повећао за 60,9% (износио 933 милиона динара). Најзначајнија категорија прихода давалаца лизинга су позитивне курсне разлике, које су у укупним приходима учествовале са 70,0% (61,4% у 2006), следе приходи од камата са 24,7% (33,2% у 2006) и пословни приходи са 2,7% (3,7% у 2006).

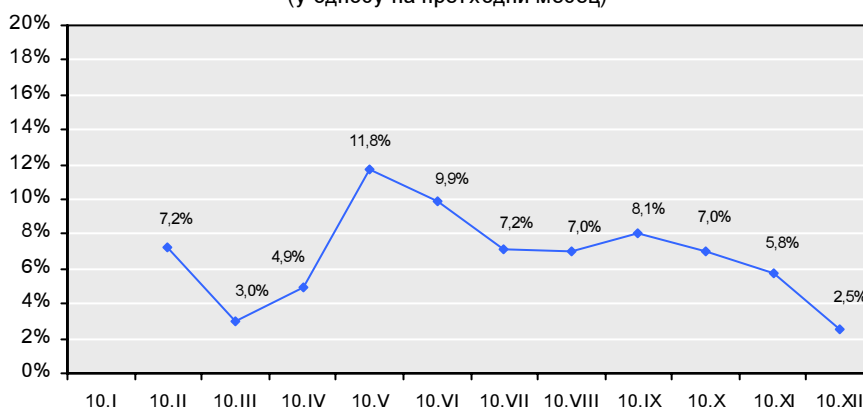
Најзначајније категорије у укупним расходима су негативне курсне разлике, са учешћем од 72,2% (66,7% у 2006), затим расходи камата, са 14,9% (16,8% у 2006) и пословни, тј. оперативни, расходи са 8,9% (13,9% у 2006). Високо учешће курсних разлика у приходима и расходима давалаца лизинга последица је структуре извора финансирања (највећи део се односи на кредите из иностранства), због чега је скоро целокупан износ пласмана по основу финансијског лизинга уговорен с валутном клаузулом.

Укупно издвојена средства резерве давалаца лизинга
у 2007. години
(у хиљадама EUR)

Извор: Народна банка Србије.

Стопа раста основице за обрачун средстава резерве
у 2007. години
(у односу на претходни месец)

Извор: Народна банка Србије.

На почетку децембра 2005. године, даваоцима лизинга је уведена обавеза да месечно издвајају средства резерве на кредите, друге позајмице и допунске уплате из иностранства (изузев уплате по основу основног капитала) коришћене од 10. децембра исте године. Првобитно прописана стопа је износила 10%, али је у априлу 2006. стопа повећана на 20%. Износ издвојених средстава резерве се од почетка увођења у сваком обрачунском периоду повећавао у односу на претходни, као последица све већег задуживања у иностранству.

Основица за обрачун и издвајање средстава резерве је на дан 10. децембра 2007. износила око 603 милиона евра, што је 10,3 пута више у односу на основицу 10. фебруара 2006. године, на коју је извршено прво обрачунавање и издвајање. То представља 58,3% укупних кредита које су даваоци лизинга користили из иностранства. Стопе раста основице за обрачун средстава резерве варирају по обрачунским периодима.

Активности у 2008. години ће бити усмерене на: континуирано праћење и анализу пословања давалаца финансијског лизинга; унапређење законске регулативе с циљем стварања услова за ефикасније спровођење функције надзора и остваривања циљева тог надзора; доношење подзаконских аката којима се уређује контни оквир, садржина и форма образаца финансијских извештаја за даваоце финансијског лизинга; унапређивање кадровских ресурса; унапређивање техничких ресурса успостављањем електронског начина достављања података и креирањем апликативне подршке за активности надзора; унапређивање организације активности у вези с надзором; размену информација са организационим деловима Народне банке који врше супервизију финансијског сектора ради ефикаснијег спровођења консолидоване супервизије у сектору; побољшање комуникације с даваоцима лизинга, као и благовремено прибављање информација од значаја за обављање надзора над пословањем давалаца финансијског лизинга.

В. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

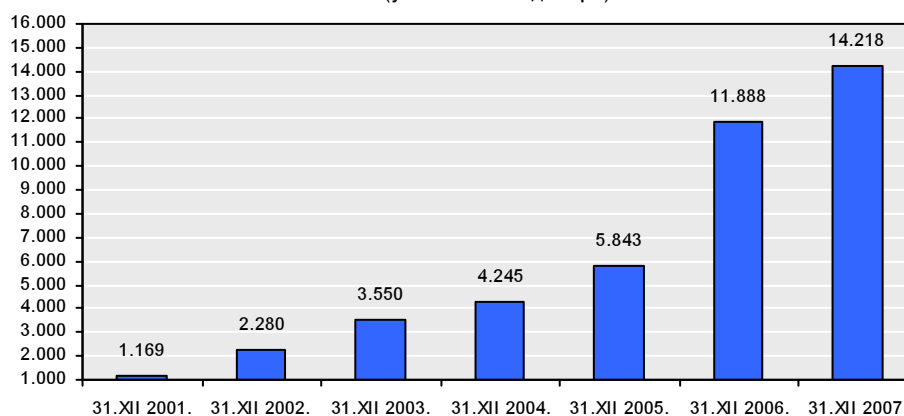
1. Управљање девизним резервама	83
Кретања и узроци промена девизних резерви	83
Нето страна актива	84
Структура и профитабилност девизне активе и управљање ризицима	85
2. Девизна регулатива	89
Прописи из области девизног пословања и кредитних послова са иностранством	89
Активности везане за процес приступања Републике Србије СТО и укључивања у ЕУ	90
3. Односи са иностранством	91
Односи с међународним финансијским институцијама и Европском унијом	91
Билатерална сарадња	96
Планови за 2008. годину	97
4. Емисија новчаница и кованог новца	98
5. Законодавна делатност Народне банке Србије	101
6. Платни промет	103
Функционисање платног промета	103
Међународни клиринг плаћања у девизама	105
7. Послови Дирекције за регистре и принудну наплату	105
Послови Одељења за регистре	105
Послови Одељења за принудну наплату	107
8. Развој картичарства у Србији	108
9. Заштита корисника финансијских услуга и контрола тржишта	112
10. Интерна ревизија	114
11. Развој људских ресурса и организационе промене у Народној банци Србије	116
12. Информациона технологија	119
13. Сектор за економске анализе и истраживања	121
14. Послови трезора	123
15. Информисање јавности	123

1. Управљање девизним резервама

Кретања и узроци промена девизних резерви

У току 2007. године настављен је тренд раста девизних резерви Народне банке Србије (повећане су за 19,6%). На дан 31. децембра девизне резерве су достигле ниво од 14.218,2 милиона долара, или изражено у еврима 9.640,7 милиона.

Девизне резерве Народне банке Србије
(у милионима долара)

Извор: Народна банка Србије.

Повећању девизних резерви у току године највише је допринео прилив од мењачких послова, у нето износу од 1.593,9 милиона долара. Он је у односу на 2006. годину био мањи за 576,3 милиона долара, а резултат је процеса преношења мењачких послова на пословне банке.

По основу обавезне девизне резерве, банке су у 2007. години издвојиле 250,8 милиона долара.

По основу приватизације, преко Народне банке Србије је остварен девизни прилив у износу од 210,7 милиона долара.

Значајнији девизни прилив остварен је по основу обављања привременог платног промета с Косовом и Метохијом, у износу од 243,4 милиона долара, према Закону о привременом обављању одређених послова платног промета на територији СРЈ¹.

¹ „Службени лист СРЈ“, бр. 9/01.

По основу коришћења кредита за Републику Србију, преко Народне банке Србије је остварен девизни прилив од 122,3 милиона долара (од ЕИВ-а 109,1 милион за град Београд, обнову путева и школа, енергетски сектор, мала и средња предузећа и од Владе Републике Италије 13,2 милиона долара).

На Међубанкарском девизном тржишту Народна банка Србије је продала 945,1 милион долара (од тога на фиксинг састанку 737,0 милиона).

Прилив у девизне резерве Народне банке Србије је омогућио да се у 2007. години измире доспеле обавезе према инокредиторима од 366,9 милиона долара и изврши превремена отплата преосталог дела дуга према ММФ-у од 231,9 милиона долара.

По основу старе девизне штедње и зајма, у 2007. години је из девизних резерви исплаћено 326,5 милиона долара.

Нето страна актива

Нето страна актива Народне банке Србије је у 2007. години повећана за 1.802 милиона долара и крајем године је достигла ниво од 9.035 милиона долара.

У складу с Програмом монетарне политике Народне банке Србије у 2007. години, настављен је интензиван процес преусмеравања овлашћених мењача Народне банке Србије ка банкама. Од својих овлашћених мењача Народна банка је откупила ефективног страног новца у нето износу од 1.593,9 милиона долара (у 2006. 2.170,2 милиона). Као и претходних година, најнижи месечни обим нето откупа, под утицајем сезонских фактора, остварен је у јануару (54,6 милиона долара), а највиши у мају (216,3 милиона долара).

Укупан нето откуп девиза Народне банке по мењачким пословима забележио је другу годину заредом смањење (за 26,6%, или 576,3 милиона долара), као последица опредељења Народне банке да што већи број овлашћених мењача преусмери ка банкама. У складу с тим је и број закључених уговора између Народне банке и овлашћених мењача током године смањен (са 1.700 на 1.657).

С друге стране, обим промета по мењачким пословима код банака наставио је да расте. За разлику од Народне банке, која је у току последњих шест година остваривала знатно виши обим откупа ефективног страног новца од обима продаје, банке су у мењачким пословима и у 2007. години, исто као и у периоду од 2003. до 2006. године, више продале него што су откупиле ефективног страног новца, тј. оне су биле нето продавци у укупном износу од 625,8 милиона долара (откуп 2.311,2 милиона и продаја 2.937 милиона).

Током године, број овлашћених мењача који имају закључене уговоре о обављању мењачких послова с једном или више банака вишеструко је повећан, са 278 на чак 1.350. Посматрано са аспекта банака, са овлашћеним мењачима је 15 банака закључило уговоре, при чему се од укупног броја уговора (1.945) преко 70% односи на четири банке.

У оквиру процеса преусмеравања овлашћених мењача Народне банке ка банкама, током 2007. је, изменама и допунама Одлуке о условима и начину обављања мењачких послова, у два наврата смањивана стимулација коју Народна банка, при откупу ефективног страног новца, исплаћује својим овлашћеним мењачима, и то од 1. јануара са 0,7% на 0,5% и од 4. јуна са 0,5% на 0,3%. Такође, у марту је донета нова Одлука о врстама девиза и ефективног

страног новца које се купују и продају на девизном тржишту, којом су прецизиране врсте девиза и ефективног страног новца које банке, Народна банка Србије и овлашћени мењачи могу куповати и продавати на девизном тржишту. Одлуком је смањен број врста ефективног страног новца које на том тржишту купује и продаје Народна банка, и то на три валуте: евро, амерички долар и швајцарски франак.

Структура и профитабилност девизне aktive и управљање ризицима

Девизне резерве су у 2007. години чинили депозити на рачунима Народне банке Србије у иностранству у висини 35,24%, хартије од вредности 60,62%, ефективни страни новац 1,86% и злато и специјална права вучења 2,28%. Настављена је тенденција прекомпозиције структуре девизних резерви у корист хартија од вредности, а на рачун ефективног страног новца и депозита на рачунима у иностранству, с циљем повећања сигурности и ликвидности девизних резерви.

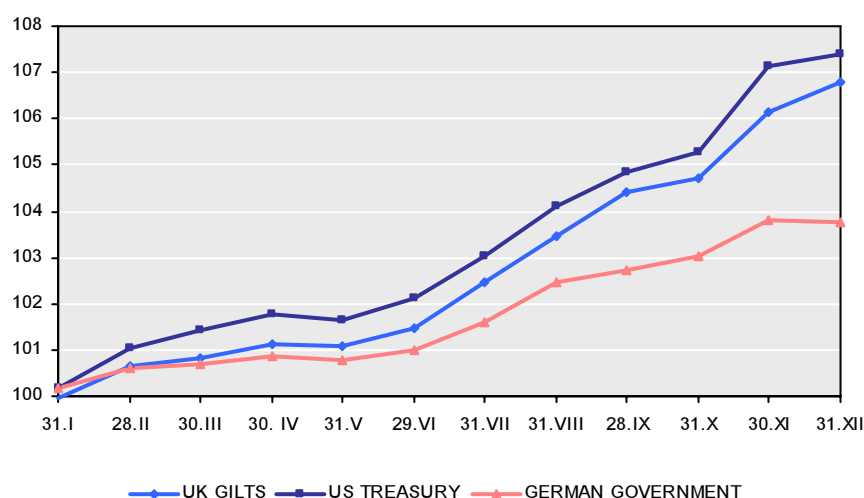
По основу укамаћивања девизних депозита и наплате купона Народна банка је у 2007. укупно приходовала 426,8 милиона долара.

Настављено је полагање ефективног страног новца на рачуне у иностранству. Динамика полагања средстава усклађивана је с динамиком плаћања, пре свега са исплатама старе девизне штедње.

Приноси на државне обвезнице порасли су у 2007. години у оригиналним валутама. Код америчких и британских државних обвезница приноси су потицали по основу купона и пораста цена. Цене немачких државних обвезница на крају године су биле ниже, па је принос остварен по основу нето ефекта – позитивног ефекта укамаћења и негативног ефекта кретања цена обвезница.

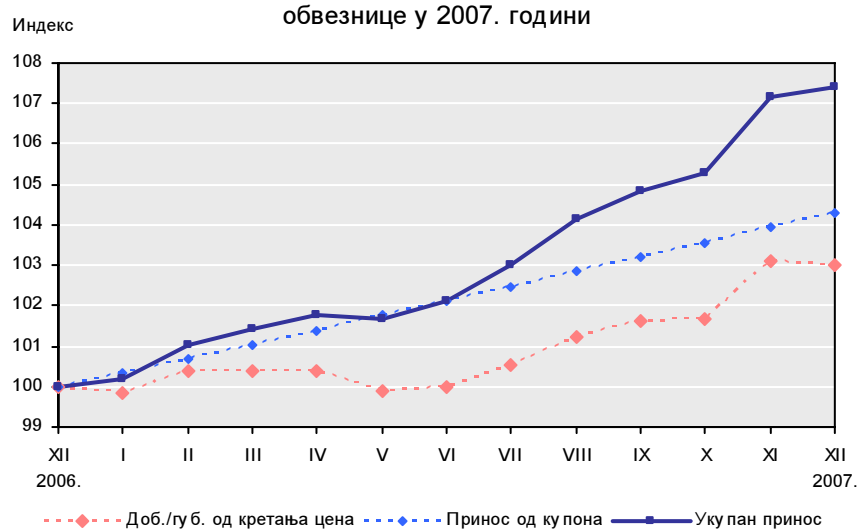
У 2007. години, тзв. subprime тржиште хипотекарних кредита обележила је велика криза. Пре избијања кризе, у првој половини године, цене државних обвезница на глобалном нивоу су бележиле пад. Међутим, у другој половини године, када је криза избила, државне обвезнице су, као „сигурна лука“, добиле на атрактивности, па су и цене тих обвезница почеле да расту. Највећи појединачни принос у оригиналним валутама било је могуће остварити улагањем у америчке државне обвезнице.

Кретање индекса државних обвезница у оригиналној валути у 2007. години

Извор: JP Morgan и Народна банка Србије.

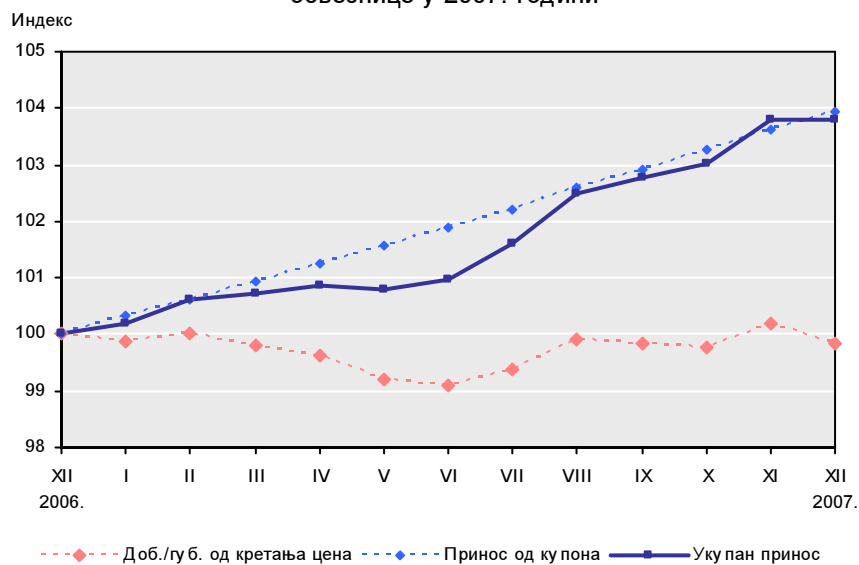
Структура укупног приноса на америчке државне обвезнице у 2007. години

Извор: JP Morgan и Народна банка Србије.

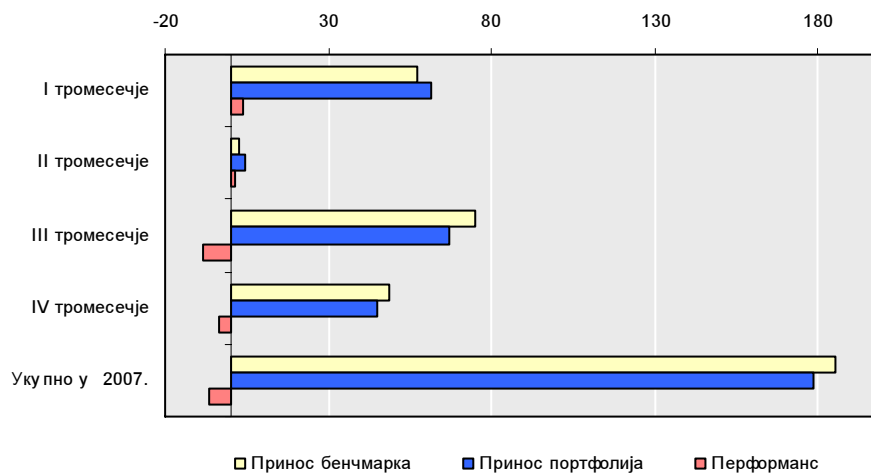
Услед депресијације долара у односу на евро у 2007. години (EUR/USD 1,3145 – 1,4701), принос укупног бенчмарка и портфолија (долар базна валута) био је позитиван због великог учешћа евра (75%) у валутној структури портфолија Народне банке Србије.

Структура укупног приноса на немачке државне обвезнице у 2007. години

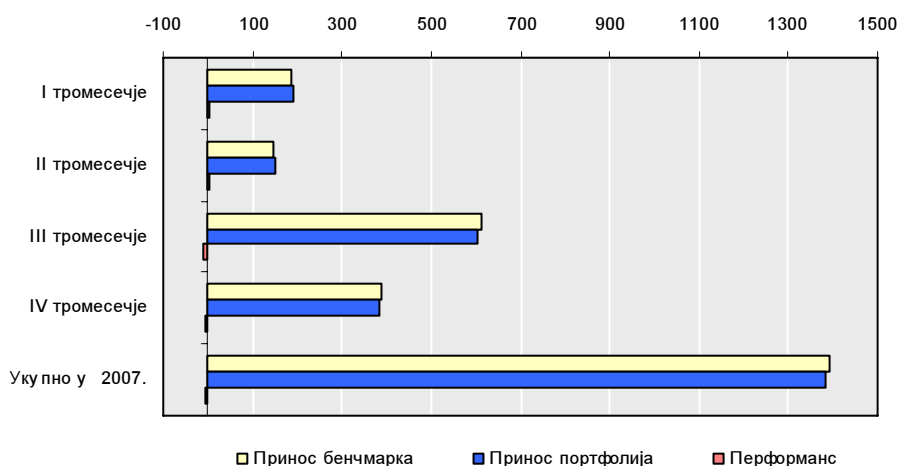
Током посматраног периода, принос инвестиционог портфолија Народне банке Србије био је у сагласности с приносом референтне вредности (бенчмарка), што се може видети на приложеним графиконима (приноси су у базичним поенима).

Укупан принос портфолија и бенчмарка прерачуна у EUR

Извор: Народна банка Србије.

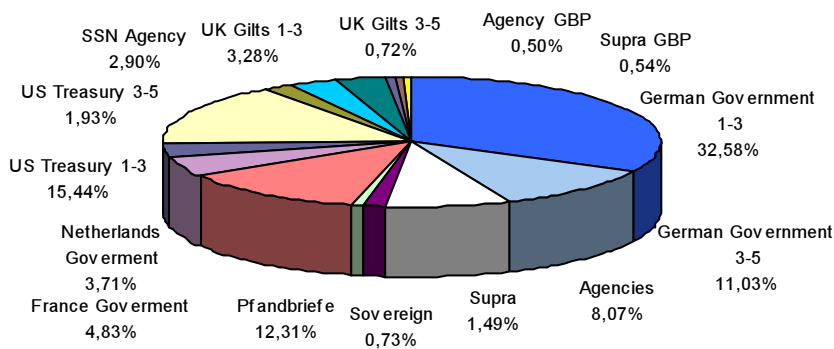
Укупан принос портфолија и бенчмарка прерачунат у USD

Извор: Народна банка Србије.

Структура инвестиционог портфолија по врстама активе, као и валутна структура, била је у складу с усвојеним Општим и Оперативним смерницама за управљање девизним резервама Народне банке Србије за 2007. годину које се односе на инвестирање у хартије од вредности.

Структура инвестиционог портфолија на дан 31. 12. 2007. године

Извор: Народна банка Србије.

Током године Народна банка је инвестирала у обвезнице с ниским тржишним и кредитним ризиком (високо ликвидне обвезнице, AAA рејтинга, с ниским дурацијом – осетљивости промене цене на промене стопе приноса), док је ризик промене међувалутних односа неутрализован у великој мери усаглашавањем активе и пасиве Народне банке.

О томе сведочи и просечан месечни Value-at-Risk портфолија Народне банке за 2007. годину и stress test. Наиме, применом методе VaR утврђено је, са 95% вероватноће, да портфолио не би смео на месечном нивоу да изгуби више од 2,61% у доларима, односно 0,75 % у еврима. Такође, у случају неочекиваних повећања тржишних каматних стопа за 0,25% (Stress Test)

портфолио би одреаговао губитком од око 0,47% (што би на стање девизних резерви на дан 31. децембра 2007. године износило 38,9 милиона USD).

Сви остали показатељи – варијабилност вишка приноса (tracking error), контролно тестирање VaR-а и кредитни лимити по инокореспондентима били су током године у прописаним оквирима, дефинисаним Општим и Оперативним смерницама за управљање девизним резервама Народне банке Србије.

2. Девизна регулатива

Прописи из области девизног пословања и кредитних послова са иностранством

Народна банка је у 2007. години у целини извршила активности које су се односиле на израду подзаконских аката на основу овлашћења из Закона о девизном пословању, којима је, с циљем стварања повољнијих услова пословања, настављена даља либерализација и смањење администрирања.

У том смислу, резидентима је омогућено да изврше наплату у ефективном страном новцу због природе делатности коју обављају (продаја робе у слободним царинским продавницама, наплата путарине за страна возила и сл.), као и да наплату извоза изврше у ефективни када, због више силе (ратно стање, елементарне непогоде и сл.), ту наплату не могу да реализују преко банке².

Либерализовани су услови под којима резиденти држе девизе на рачуну код стране банке, будући да је прописано да могу слободно да држе девизе у иностранству – за школовање, стручно усавршавање, по основу продаје непокретности у иностранству и сл., а на основу одобрења Народне банке и по знатно већем броју основа – осим за финансирање инвестиционих радова и представништава у иностранству, правна лица девизе у иностранству држе и за куповину иностраних хартија од вредности, коришћење иностраног финансијског кредита за плаћања у иностранству и др.³

Ради стварања једнаких услова пословања за нерезиденте као и за резиденте, прописани су услови под којима нерезиденти отварају динарске и девизне рачуне код банке⁴.

По први пут је омогућено да банке одобравају динарске кредите нерезидентима, и то како физичким лицима – за куповину робе и услуга, као и куповину и закуп непокретности, тако и правним лицима – за опремање представништва у Србији.⁵

² Одлука о плаћању, наплаћивању, уплати и исплати који се могу вршити у ефективном страном новцу („Службени гласник РС“, бр. 9/07, 118/07).

³ Одлука о условима под којима и начину на који резиденти могу држати девизе на рачуну код банке у иностранству („Службени гласник РС“, бр. 16/07, 36/07 и 118/07).

⁴ Одлука о условима отварања и начину вођења рачуна нерезидената („Службени гласник РС“, бр. 16/07).

⁵ Одлука о условима под којима и начину на који банка нерезиденту одобрава кредит у динарима у Републици Србији („Службени гласник РС“, бр. 16/07).

Либерализовани су и услови под којима банке купују стране краткорочне хартије од вредности, будући да није ограничен износ капитала који банка улаже у те хартије од вредности, за разлику од претходне Одлуке, када је тај износ био лимитиран на 20% акцијског капитала банке.⁶

У потпуности су либерализовани послови са финансијским дериватима, јер је прописано да те трансакције у иностранству банке и остали резиденти врше слободно, а нерезиденти у Републици у складу са законом који уређује тржиште хартија од вредности.⁷

Донети су и прописи којима Народна банка обезбеђује податке како о пословима факторинга и форфетинга које банке обављају с резидентима,⁸ тако и о платном промету за потребе израде платног биланса, којима су ближе операционализоване финансијске трансакције по текућим и капиталним пословима, укључујући и међубанкарски клиринг у девизама.⁹

Ради смањења администрирања, поједностављен је поступак евидентирања кредитних послова са иностранством, а нарочито краткорочних орочених банкарских депозита са роком отплате до 90 дана, уз истовремено смањење документације коју су резиденти дужни да доставе Народној банци и броја прописаних образаца.¹⁰ Такође је, на предлог Министарства финансија, донета одлука којом је проширен списак послова за које не постоји обавеза евидентирања уколико су уговорени с роком наплате до годину дана.¹¹

Активности везане за процес приступања Републике Србије СТО и укључивања у ЕУ

У склопу процеса приступања Светској трговинској организацији, настављене су активности започете у претходним годинама. Оне се првенствено односе на припрему материјала у вези с питањима о девизној регулативи које чланице СТО постављају.

Припремљени су одговори на питања и коментаре које су поједине чланице СТО поставиле након Трећег састанка Радне групе за приступање Републике Србије СТО, који је одржан 6. децембра 2006. године.

⁶ Одлука о условима под којима и начину на који банке могу куповати стране краткорочне хартије од вредности на страном и домаћем тржишту („Службени гласник РС“, бр. 16/07).

⁷ Одлука о условима под којима банке, резиденти и нерезиденти врше послове с финансијским дериватима („Службени гласник РС“, бр. 80/07).

⁸ Одлука о начину на који и роковима у којима банке извештавају Народну банку Србије о пословима куповине или продаје, односно плаћања и наплаћивања потраживања и дуговања по спољнотрговинским пословима резидената („Службени гласник РС“, бр. 16/07).

⁹ Одлука о условима и начину обављања платног промета са иностранством („Службени гласник РС“, бр. 24/07 и 31/07); Упутство за спровођење ове одлуке („Службени гласник РС“, бр. 24/07, 31/07 и 41/07).

¹⁰ Одлука о начину, роковима и обрасцима за евидентирање кредитних послова са иностранством („Службени гласник РС“, бр. 9/07).

¹¹ Одлука о условима и начину евидентирања кредитних послова са иностранством из члана 4. став 2. и члана 5. став 3. Закона о девизном пословању („Службени гласник РС“, бр. 11/07).

Иновиран је и предлог Прве иницијалне понуде за преговоре у области либерализације тржишта услуга, у делу који се односи на девизно пословање и кредитне послове са иностранством.

У плановима за 2008. годину приоритет се даје активностима везаним за реализацију стратешких и оперативних циљева Народне банке, које, између осталог, обухватају и активности које се тичу приступања Републике Србије у СТО и ЕУ.

С циљем реализације Акционог плана Владе Републике Србије о прописима које би требало ускладити с правилима и принципима СТО, планирано је да се измени и допуни Закон о девизном пословању и изврши усклађивање са захтевима СТО који се односе на либерализацију спољнотрговинског режима.

У складу са Одлуком о припреми националног програма за интеграције Републике Србије, коју је Влада усвојила у децембру 2007. године, наставиће се с процесом интеграције Републике Србије у ЕУ на плану слободног кретања капитала, управљања девизним резервама и текућих плаћања.

Наставиће се с даљим унапређењем процеса управљања девизним резервама Народне банке Србије, уз развој начина и модела управљања и контроле ризика девизних резерви.

3. Односи са иностранством

Односи с међународним финансијским институцијама и Европском унијом

Сарадња Републике Србије с међународним финансијским институцијама током 2007. године одвијала се кроз различите видове консултација о економској политици, финансирање пројеката средствима тих организација, као и у оквиру техничке помоћи. Сарадња је имала за циљ остваривање континуираног привредног раста и постизање даљег напретка у спровођењу економских и структурних реформи.

С Међународним монетарним фондом су обављене редовне консултације по члану IV Статута ММФ-а и превремено је отплаћен дуг према овој институцији. Са Светском банком је договорен нови трогодишњи финансијски програм, под називом Стратегија партнерства с Републиком Србијом, у складу с постигнутим економским развојем земље. Европска банка за обнову и развој је усвојила двогодишњу стратегију активности за сарадњу с Републиком Србијом с циљем обезбеђења даље финансијске подршке развоју приватног и финансијског сектора, као и великим инфраструктурним пројектима.

Значајан напредак остварен је у сарадњи са Европском унијом. Почетком јуна 2007. године настављени су, после једногодишњег прекида, преговори о закључењу Споразума о стабилизацији и придруживању Републике Србије Европској унији. Текст Споразума је усаглашен и у потпуности договорен у септембру, а његовим парафирањем 7. новембра Република Србија је успешно завршила прву фазу у процесу придруживања Унији. С тим у вези формирана су нова тела: Координационо тело за процес приступања ЕУ, Стручна група Координационог тела, као и 35 подгрупа Стручне групе за припрему и

преговоре. Крајем године започете су активности на припреми националног програма за интеграцију Републике Србије у ЕУ. Њиме ће се дефинисати обавезе које се тичу преношења *acquis communautaire* у домаћи правни поредак, као и задаци које ће Република Србија реализовати како би испунила политичке и економске критеријуме приступања Унији.

Међународни монетарни фонд

После 2000. године, ММФ је континуирано пружао значајну подршку програму реформи у Републици Србији и одобрио финансијска средства у оквиру три аранжмана, у укупном износу од 966,9 милиона специјалних права вучења (око 1.592 милиона долара). Актуелна сарадња са овом институцијом одвија се у оквиру консултација по члану IV Статута ММФ-а.

Последњи финансијски аранжман закључен с ММФ-ом у износу од 650 милиона специјалних права вучења успешно је окончан у фебруару 2006. године. Превремена отплата средства коришћених у оквиру овог аранжмана, која је отпочета у јуну 2006, завршена је 15. марта 2007, чиме су у потпуности измирене обавезе према овој међународној финансијској институцији.

У марту су обављени разговори с мисијом ММФ-а у Београду о оствареним резултатима и оквирима економске политике која ће се спроводити у Републици Србији. Позитивно је оцењен привредни раст и успешно вођење монетарне политике, које је знатно смањило стопу инфлације на крају 2006. године, уз указивање на могуће ризике (текући платни биланс и сл.). Наведено је и да је неопходно убрзати структурне реформе, које би биле подржане вођењем чвршће фискалне политике.

Разговори у оквиру редовних консултација по члану IV Статута ММФ-а, које ММФ са земљама чланицама по правилу обавља једном годишње, вођени су крајем октобра у Београду, а оцена ММФ-а о привредној ситуацији земље и адекватности мера економске политике биће донета почетком 2008.

Светска банка

Од Међународног удружења за развој (IDA) Република Србија је до сада користила кредите под веома повољним, тзв. IDA, условима (рок отплате 20 година, период почека 10 година и годишња провизија 0,75%). У оквиру трогодишњих програма помоћи, дефинисаних као стратегија Светске банке за помоћ у развоју, одобрено је око 627 милиона долара кредита.

У јуну су одобрена финансијска средства, у укупном износу од око 188 милиона долара, за пет пројеката, и то за: регионални развој Бора, енергетску ефикасност у Србији, реформу пољопривреде у транзицији, рехабилитацију система за наводњавање и одводњавање и пројекат реконструкције саобраћаја. Од укупног износа, на зајмове Међународне банке за обнову и развој (IBRD) односи се око 168 милиона долара, а 20 милиона долара кредита је дато под IDA условима.

У складу с новом, напреднијом фазом сарадње с нашом земљом Одбор извршних директора Светске банке одобрио је 13. децембра нови трогодишњи финансијски програм под називом Стратегија партнерства с Републиком Србијом (Country Partnership Strategy – CPS). Програм је припремљен у складу с циљевима везаним за европске интеграције и усмерен на спровођење реформи

којима би се обезбедио континуирани развој, смањење незапослености и сиромаштва, заштита околине и унапређење животног стандарда.

У оквиру програма, планирани су одобравање финансијских средстава IBRD од око 600 милиона долара, с тим да расположива средства годишње износе око 150 милиона долара, као и различити облици техничке помоћи које ће Србија моћи да користи у периоду до 2011. године. Иако потребе Србије за додатним финансирањем нису велике, такав програм ће допринети јачању кредибилитета земље и олакшаће спровођење програма реформи.

Европска унија

И током 2007. године представници Народне банке Србије су активно учествовали у разговорима с представницима Европске комисије у оквиру Унапређеног сталног дијалога. На четвртном и петом секторском састанку о економским и финансијским питањима, који су одржани у Београду и Бриселу, представници Народне банке су Европској комисији презентовали најновије економске и финансијске показатеље, као и регулаторну активност у вези с даљом либерализацијом капиталних трансакција.

Народна банка је предузимала активности с циљем реализације приоритета и препорука из њене надлежности садржаних у документу Европског партнерства из јануара 2006. године. Оне се односе на одржавање макроекономске стабилности, праћење кредитне експанзије и прилагођавање пруденцијалним правилима, настављање реструктурирања и приватизације сектора осигурања, додатну либерализацију кретања капитала, као и настављање вођења опрезне монетарне политике уз одговарајућу политику курса динара.

Представници Народне банке су активно укључени у рад осам подгрупа Стручне групе за припрему и преговоре за приступање ЕУ за следеће области: слободно кретање капитала, финансијске услуге, економска и монетарна питања, конкуренција, статистика, заштита потрошача, финансијски надзор и финансијска и буџетска питања. Народна банка ће активно учествовати на изради националног програма за интеграцију Републике Србије у ЕУ, као и у раду Стручне групе Координационог тела Владе Србије.

У складу са Акционим планом за програмирање Инструмента за предприступну помоћ Европске уније – ИПА (Instrument for Pre-Accession Assistance) у Републици Србији за 2008. годину, Народна банка је у мају припремила предлог пројекта „Јачање институционалних капацитета Народне банке Србије кроз имплементацију правних тековина ЕУ и усклађивање активности Народне банке Србије са европским стандардима“, који је представљен и Европској комисији.

Као агент Владе, сагласно Уговору о преносу власништва над средствима Фонда револвинг кредита са Европске агенције за реконструкцију на Републику Србију, Народна банка је наставила послове који се односе на управљање, администрирање и надзор наменског коришћења средстава намењених финансирању малих и средњих предузећа. Поред тога, иницирала је измену услова кредитирања како би се омогућило брже и ефикасније коришћење средстава. Екстерни ревизор је позитивно оценио пословање Фонда револвинг кредита за 2006. годину.

До краја 2007. године, преко посредничких банака, реализовано је 357 кредита у износу од 35,41 милион евра. Захваљујући тим средствима отворено је 2.549 нових радних места.

Када је реч о концесионалном кредиту у износу од 33,25 милиона евра, који је Влада Републике Италије одобрила за финансирање приватног сектора, у марту је повучена трећа транша, у износу од 10 милиона евра, а крајем године су се стекли услови и за повлачење последње транше, у износу од 8,125 милиона евра.

Из кредитне линије Владе Републике Италије до краја 2007. године је реализовано укупно 24,55 милиона евра кроз 66 кредита. Захваљујући тим средствима отворена су 393 нова радна места. Успостављена је сарадња с представницима Министарства спољних послова Републике Италије и надлежним институцијама Републике Србије ради закључивања Споразума о другој кредитној линији у износу од 30 милиона евра.

Успостављена је и сарадња с представницима Министарства спољних послова Краљевине Данске у вези с реализацијом Програма локалног економског развоја на Балкану (ЛЕДИБ) – донације у износу од 15 милиона данских круна (око 2 милиона евра) намењене развоју Нишавског региона. Народној банци Србије би, као агенту Владе, било поверено управљање, администрирање и контрола наменског коришћења средстава.

Да би убрзала припреме за приступање Европском систему централних банака, Народна банка је успоставила сарадњу са Европском централном банком. Крајем 2007. године започете су активности на припреми пројекта техничке помоћи те банке с циљем процене рада и потреба, као и поређења пословања, Народне банке са стандардима Европског система централних банака.

Циљ пројекта је израда плана развоја Народне банке којим би се дефинисао временски оквир и прецизирале мере неопходне за постизање одређеног стандарда пословања.

Европска инвестициона банка

Од почетка сарадње са Европском инвестиционом банком, Република Србија је у периоду од 2001. до краја 2007. године користила средства кредита у укупном износу од око 514 милиона евра. Средства су била намењена за пројекте у финансијском сектору, модернизацију Аеродрома, санацију и изградњу путева, санацију железнице, градску инфраструктуру, енергетику, здравство и образовање.

За финансирање малих и средњих предузећа и пројеката инфраструктуре малог и средњег обима локалних самоуправа Европска инвестициона банка је, кроз два Апекс глобална кредита, укупно одобрила 65 милиона евра. Средства првог Апекс глобалног кредита од 20 милиона евра у потпуности су реализована, док је реализација другог настављена у 2007. години повлачењем шесте и седме транше. До краја године је реализовано 16,44 милиона евра кроз 33 кредита и захваљујући томе је отворено 327 нових радних места.

С представницима Министарства финансија Народна банка је била ангажована око припрема и потписивања Амандмана за продужење рокова за реализацију другог Апекс глобалног кредита.

Европска банка за обнову и развој

Одбор директора Европске банке за обнову и развој усвојио је у фебруару 2007. године нову стратегију активности за сарадњу с Републиком Србијом, којом се у наредне две године планира финансирање низа инфраструктурних пројеката. Поред тога, ова институција ће наставити да даје финансијску подршку за успешно спровођење процеса приватизације и развој приватног сектора. У финансијском сектору ће пружати помоћ развоју нових производа, усмеравати средства ка микро, малим и средњим предузећима, испитати могућности за инвестирање учешћа у капиталу домаћих банака и подржавати развој небанкарских институција за микрофинансирање.

Од почетка сарадње – април 2001. до краја 2007. године – Република Србија је користила кредите ове банке у износу од око 600 милиона евра.

У свом Извештају о транзицији за 2007. годину (Transition Report 2007), у делу који се односи на Републику Србију, Европска банка за обнову и развој је оценила да је привредни раст и даље снажан и да је инфлација смањена на једноцифрен ниво захваљујући веома рестриктивној монетарној политици. Оценила је такође да високи фискални расходи, висок дефицит текућег платног биланса и снажни инфлаторни притисци представљају изазове за креаторе економске политике, што налаже да се процес развоја приватног сектора убрза.

Светска трговинска организација

Народна банка Србије је током 2007. године учествовала у раду Комисије за координацију процеса преговора за приступање СТО, као и у активностима Радне групе за услуге, чији је задатак да за Комисију дефинише радне планове, стратегију за преговоре за чланство у СТО и припреми иницијалне понуде за преговоре о услугама.

Представници Народне банке активно су учествовали у изради платформе и у разговорима представника Републике Србије на четвртом састанку Радне групе за приступање СТО одржаном у новембру 2007. у Женеви. Истовремено је одржана и друга рунда билатералних преговора о либерализацији трговине робом и услугама.

Односи с Париским клубом поверилаца

У 2007. години, Народна банка је активно учествовала у преговорима за закључење споразума Републике Србије са повериоцима Париског клуба, после престанка постојања државне заједнице Србија и Црна Гора и доношења Закона о ратификацији Споразума између Републике Србије и Републике Црне Горе о регулисању чланства у међународним финансијским организацијама и разграничењу финансијских права и обавеза у јулу 2006.

Потписани су нови споразуми са Аустријом, Канадом, Данском и Немачком. У сарадњи с Министарством финансија, сачињени су коментари на нацрте нових споразума, односно амандмане на потписане споразуме, које су доставиле следеће државе кредитори: Француска, Шведска, Швајцарска, Шпанија и Сједињене Америчке Државе. Народна банка је у овом периоду, као агент државе у погледу сервисирања дуга, наставила успешно да извршава обавезе према Париском клубу поверилаца.

Односи с Лондонским клубом поверилаца

После реструктурирања дуга Републике Србије према Лондонском клубу поверилаца у 2005. години, заменом дуга по НФА¹² и ТДФА¹³ за обвезнице на берзи у Луксембургу у укупном износу од око 1.076 милиона долара, настављене су у 2007. години активности у вези с регулисањем преосталог дела дуга који се односи на АПИ обвезнице¹⁴.

Билатерална сарадња

У марту 2007. године потписан је Трилатерални банкарски споразум између Вњешекономбанке, Москва, Народне банке Србије и Централне банке Црне Горе у вези са алокацијом клириншког потраживања Републике Србије и Републике Црне Горе од Руске Федерације.

У априлу је потписан Споразум између Владе Републике Србије и Владе Руске Федерације о регулисању обавеза бившег СССР-а према Републици Србији по обрачунима везаним за робни промет између бившег СССР-а и бивше СФРЈ, коме су претходиле активности на усаглашавању текста Споразума уз учешће представника Народне банке Србије. Народна банка Србије и Вњешекономбанка, Москва, закључиле су у јуну Аранжман о техничкој процедури књиговодственог евидентирања и отплате обавеза по наведеном међудржавном споразуму са Руском Федерацијом.

Народна банка Србије је у 2007. години потписала Банкарски аранжман с Bank of Tokyo – Mitsubishi, ради реализације бесповратне помоћи Владе Јапана за финансирање Пројекта модернизације аудио и видео опреме Народног позоришта у Београду, у вредности од 46,4 милиона јена (око 0,38 милиона долара).

Између Народне банке Србије и кинеских банака одвијала се сарадња у вези са спровођењем међудржавних споразума о помоћи, као и са регулисањем отворених питања финансијске сарадње Народне банке с тим банкама. Настављени су преговори између делегација Републике Србије, уз учешће представника Народне банке, и НР Кине с циљем регулисања дуга Републике Србије према Export-Import Bank of China. Дуг према поменутој кинеској банци обухвата и обавезе по Споразуму о финансијском кредиту од 100 милиона долара који је Export-Import Bank of China закључила с Народном банком Југославије 1999. године, а чије преузимање је Народна банка Србије потврдила. Народна банка Србије и Bank of China потписале су Споразум којим се продужава рок важности краткорочног међубанкарског пласмана у износу од 75 милиона долара до краја 2007. године. Пошто је у децембру 2007. извршена отплата дела главнице, Народна банка је затражила продужење преосталог краткорочног међубанкарског пласмана од 50 милиона долара до краја 2008. године.

¹² НФА – Нови финансијски споразум закључен 20. септембра 1988. године, којим је рефинансиран дуг према страним комерцијалним банкама повериоцима Лондонског клуба.

¹³ ТДФА – Споразум о трговинској и депозитној олакшици закључен 20. септембра 1988. године, којим су одобрена нова средства бившој СФРЈ.

¹⁴ АПИ обвезнице – Алтернативни инструменти учешћа, или излазне обвезнице представљају део дуга по НФА закљученом 20. септембра 1988. године с Лондонским клубом, које су повериоци који нису желели да учествују у рефинансирању 1988. прихватили као солуцију за потраживања по раније одобреним зајмовима.

Планови за 2008. годину

Даља сарадња с ММФ-ом одвијаће се током посета мисија и разговора по основу члана IV Статута ММФ-а, као и учешћем у раду скупштина, радних тела и Конституенце Швајцарске.

Предложено је да Представништво ММФ-а у Београду настави с радом и после истека мандата крајем марта 2008. године, имајући у виду досадашњу успешну сарадњу.

У 2008. години наставиће се активности на регулисању чланства Народне банке Србије у Банци за међународне обрачуне (BIS), Базел.

Сарадња са Светском банком у 2008, у оквиру надлежности Народне банке, одвијаће се у вези са имплементацијом новог програма Стратегија партнерства с Републиком Србијом и финансијских споразума. Очекује се ратификација и почетак реализације пет одобрених пројеката ове банке у вредности од око 188 милиона долара. У оквиру пројекта „Регионални развој Бора“ у вези с компонентом Б (микрокредитне линије) планирана је улога Народне банке као агента Владе Републике Србије.

Планирано је учешће, такође као агента Владе, у реализацији Програма локалног економског развоја на Балкану – донације Владе Данске намењене развоју Нишавског региона.

Народна банка ће наставити да активно учествује у изради националног програма за интеграцију Републике Србије у ЕУ и у раду подгрупа Стручне групе за припрему и преговоре. Народну банку очекују и обавезе које произлазе из Новог документа о европском партнерству за Републику Србију. Оне се односе на вођење монетарне политике с циљем одржавања стабилности цена како би се смањила и ограничила инфлаторна очекивања, јачање финансијске контроле ради обезбеђења стабилности финансијског сектора, наставак рада на развијању међународног платног промета у складу с међународним правилима, као и наставак либерализације кретања краткорочног капитала.

Потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању, које се очекује током 2008. године, употпуниће се координациони механизам за надгледање његовог спровођења, а представници Народне банке ће активно учествовати у том раду.

Сарадња са Европском централном банком одвијаће се у оквиру реализације програма процене рада и потреба Народне банке, као и упоређивања пословања са стандардима Европског система централних банака. Током прве половине 2008. планирају се активности око израде пројектне документације, а почетак примене програма се очекује у трећем тромесечју.

Народна банка ће у току године окончати активности на изради пројектне документације за коришћење предприступних фондова ЕУ, а крајем године се очекује да Европска комисија достави коначну листу одобрених пројеката.

Наставиће се реализација средстава из Фонда револвинг кредита другог Апекс глобалног кредита Европске инвестиционе банке и повлачење последње транше кредита Владе Републике Италије. Очекује се закључивање Споразума о другој кредитној линији Владе Републике Италије од 30 милиона евра.

Наставиће се сарадња са регионалним привредним коморама на промовисању кредитних линија за финансирање малих и средњих предузећа. У сарадњи с Министарством финансија, планира се спровођење измена услова кредитирања малих и средњих предузећа из Фонда револвинг кредита које ће омогућити брже и ефикасније коришћење средстава.

Наставиће се активности везане за закључење нових споразума са кредиторима Париског клуба.

Очекују се преговори у вези с регулисањем преосталог отвореног питања у односима с повериоцима Лондонског клуба – дуга по АПИ обвезницама, уз активно учешће представника Народне банке.

У 2008. години се планира иницирање преговора за регулисање дуга Републике Србије са владама које нису чланице Париског клуба.

Народна банка планира, такође, да потпише Споразум с Државном управом за девизне резерве Кине (State Administration of Foreign Exchange, China – SAFE) о продужењу краткорочног међубанкарског пласмана од 50 милиона долара до краја 2008. године. Пласман је првобитно одобрила Bank of China, а затим га је уступила SAFE.

Наставиће се активно учешће представника Народне банке на састанцима Комитета за расподелу финансијске активе и пасиве бивше СФРЈ, с циљем имплементације Споразума о питањима сукцесије у вези са отвореним питањима поделе потражног и дуговог салда на клириншким и специјалним рачунима Народне банке СФРЈ, поделе дуга бивше СФРЈ по либијском кредиту и старим спољним државним зајмовима итд.

4. Емисија новчаница и кованог новца

У Републици Србији је у току 2007. године у оптицају била само серија новчаница издања Народне банке Србије од 2003. и надаље апоена од 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1000 и 5000 динара, с обзиром на то да је у 2006. из оптицаја повучена серија новчаница издања Народне банке Југославије од 2000. до 2002. године.

У оптицају је у 2007. години био ковани новац апоена 50 пара, 1, 2 и 5 динара издања Народне банке Југославије од 2000. до 2002. године и ковани новац апоена 1, 2, 5, 10 и 20 динара издања Народне банке Србије од 2003. и надаље. Током године из оптицаја је повучен ковани новац апоена од 50 пара, који је престао бити законско средство плаћања 1. јануара 2008. године.

На дан 31. децембра у оптицају је било, тј. изван трезора Народне банке Србије и трезора банака, готовог новца у износу од 77 милијарди динара, што је за 12,5% више него на крају 2006. године.

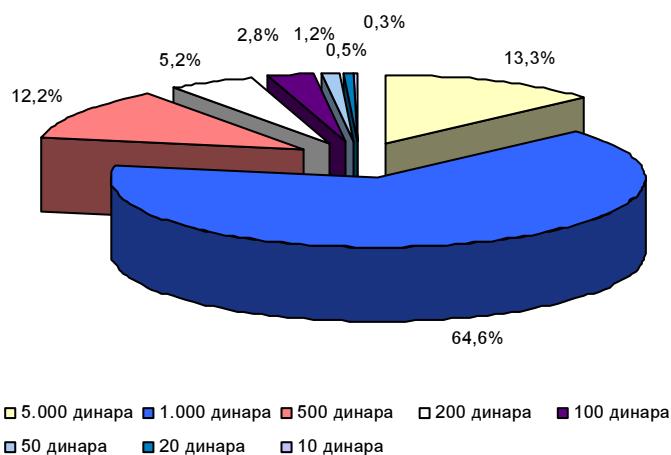
Од укупног стања готовог новца у оптицају на дан 31. децембра, на новчанице се односило 98,46%, а на ковани новац 1,54%. У односу на крај 2006, учешће кованог новца у готовом новцу је мање за 0,59 процентних поена.

У структури новчаница, повећано је учешће апоена од 5000 динара за 3,3 процентна апоена и апоена од 1000 динара за 5,0 процентних поена, а смањено учешће новчаница апоена од 500 динара за 5,1 процентни поен, апоена од 200 динара за 1,9 процентних поена, апоена од 100 динара за 0,8

процентних поена, апоена од 50 динара за 0,4 процентна поена и апоена од 10 динара за 0,1 процентни поен, док је учешће апоена од 20 динара било на нивоу из претходне године.

У готовинском платном промету новчанице апоена од 500, 1000 и 5000 динара учествују са 90,1%, при чему је било доминантно учешће апоена од 1000 динара (64,6%). У структури новчаница у оптицају (по номиналном износу и по количини) приметно је смањење апсолутног и релативног учешћа новчаница мањих апоена.

Апоенска структура новчаница у оптицају
на дан 31. 12. 2007. године

Извор: Народна банка Србије.

На дан 31. децембра у оптицају је било 169,1 милион комада новчаница, што је за 6,5 милиона комада, или 3,7% мање него на крају 2006. године.

У структури кованог новца повећано је учешће апоена од 5 динара за 7,0 процентних поена и апоена од 2 динара за 4,1 процентни поен, а смањено учешће кованог новца апоена од 20 динара динара за 3,9 процентних поена, апоена од 10 динара за 0,5 процентних поена и апоена од 1 динара за 6,7 процентних поена. Учешће апоена од 50 пара било је на нивоу из претходне године.

На дан 31. децембра у оптицају је било 377,2 милиона комада кованог новца, што је за 135,3 милиона комада, или 35,9% мање него на крају 2006. године. Разлог смањења било је повлачење из оптицаја кованог новца апоена од 1 новог динара издања Народне банке Југославије у периоду од 1994. до 1999. године.

Народна банка је 4. јуна пустила у оптицај новчаницу апоена од 500 динара с делимично измењеним обележјима (година издања, Велики грб Републике Србије), а 10. децембра, такође с делимично измењеним обележјима (ознака године ковања „2007“ и лик Доситеја Обрадовића на лицу кованице), и ковани новац апоена од 20 динара. Поред тога, током године су израђене и у оптицај пуштене додатне количине кованог новца апоена 1, 2, 5 и 10 динара с неизмењеним основним обележјима и ознаком године ковања „2007“.

Ради задовољавања потреба готовинског платног промета и замене похабаних и оштећених новчаница, Програмом израде новчаница и кованог новца за 2008. годину предвиђена је израда додатне количине новчаница апоена 100, 200 и 1000 динара с неизмењеним обележјима, кованог новца апоена 5 динара с неизмењеним обележјима (од легуре Cu70Zn24,5Ni0,5 и са ознаком године ковања „2008“), као и кованог новца апоена 1 и 2 динара са измењеним обележјима (израда на челичним ронделама, галвански пресвученим бронзом и ознаком године ковања „2008“). Предвиђено је такође повлачење из оптицаја кованог новца апоена 1, 2 и 5 динара издања Народне банке Југославије у периоду од 2000. до 2002. године.

У поступку експертизе новчаница под сумњом да су фалсификати, у току 2007. године је идентификовано 3.437 комада фалсификованих новчаница у укупној вредности од 2,7 милиона динара. У односу на 2006. годину, број откривених фалсификата новчаница био је већи за 48,8%. Највише су фалсификоване новчанице апоена од 1000 динара (2.260 комада, или 65,8%). На милион комада новчаница у оптицају откривено је 49 комада фалсификованих новчаница. Анализа откривених фалсификата показала је да су израђени на фотокопир апаратима или компјутерским штампачима у боји, да не поседују елементе заштите од фалсификата, или да су ти елементи лоше имитирани, са општим утиском да је реч о лоше израђеним фалсификатима.

Током 2007. године настављене су активности у погледу едукације јавности и носилаца платног промета о обележјима оригиналних новчаница и основним карактеристикама фалсификованих новчаница. Настављена је такође сарадња с надлежним службама и органима ради благовременог откривања и спречавања појаве фалсификата.

Преглед откривених фалсификата новчаница у 2007. години

Врста апоена	5000	1000	500	200	100	50	20	10	Укупно
Комада	20	2260	528	51	523	52	3	0	3.437
% учешћа	0,6	65,8	15,3	1,5	15,2	1,5	0,1	0	100,0

Извор: Народна банка Србије.

Поводом 200-годишњице доласка Доситеја Обрадовића у Србију, која се обележавала у 2007. години, Народна банка Србије је издала и пустила у продају пригодни ковани новац, и то:

- 500 златника, апоена од 5000 динара, бруто масе 3,455 грама, финоће Au 900/1000 , пречника 20 мм, и
- 1000 сребрника, апоена од 1000 динара, бруто масе 13 грама, финоће Ag 925/1000 , пречника 30 мм.

Издавање пригодног кованог новца за 2008. годину није предвиђено.

5. Законодавна делатност Народне банке Србије

Народна банка Србије је у 2007. години учествовала у изради нацрта следећих републичких закона, односно давала мишљења на те нацрте: Нацрт закона о изменама и допунама Закона о Народној банци Србије, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о тржишту хартија од вредности и других финансијских инструмената, Нацрт закона о секјуритизацији потраживања, Нацрт закона о финансијском лизингу, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о осигурању, Нацрт закона о званичној статистици, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о пореском поступку и пореској администрацији, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о порезу на имовину, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о царинској тарифи, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о порезу на додату вредност, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о дувану, Нацрт закона о акцизама, Нацрт закона о денационализацији, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о порезу на добит предузећа, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о републичким административним таксама, Нацрт закона о буџету Републике Србије за 2008. годину, Нацрт закона о буџетском систему, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о привредним коморама, Нацрт закона о регулисању односа Републике Србије и зајмопримца или гаранта за преузете обавезе по зајмовима Међународне банке за обнову и развој и Европске банке за обнову и развој, Нацрт закона о праву на бесплатне акције и новчану накнаду коју грађани остварују у поступку приватизације и Нацрт закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Такође је донела 130 подзаконских аката, и то 95 одлука, 22 упутства, 12 правилника и једно оперативно правило – који су објављени у "Службеном гласнику РС". Тим прописима обухваћени су следећи послови Народне банке Србије:

– *послови монетарног система и политике* (услови и начин одобравања краткорочних кредита за одржавање ликвидности банака по основу залоге хартија од вредности, програм монетарне политике НБС у 2008. години, обавезна резерва, усклађивање стања бруто пласмана одобрених становништву са основним капиталом банке, услов и начин депоновања вишкова ликвидних средстава банака код НБС, достављање података НБС о преконоћним позајмицама на међубанкарском новчаном тржишту, каматне стопе које НБС примењује у поступку спровођења монетарне политике, начин обрачуна, наплате и плаћања камате НБС, висина референтне каматне стопе НБС по основу операција на новчаном тржишту, минимални услови кредитне способности банака и др.);

– *девизни послови и односи са иностранством* (услови за давање овлашћења банкама за обављање послова са иностранством и услови за одузимање тог овлашћења, услови за упис и начин вођења регистра банака овлашћених за обављање послова са иностранством, плаћање, наплаћивање, уплата и исплата који се могу вршити у ефективном страном новцу, начин, рокови и обрасци за евидентирање кредитних односа са иностранством, услови и начин евидентирања кредитних послова са иностранством из члана 4. став 2. и члана 5. став 3. Закона о девизном пословању, услови и начин рада девизног тржишта, врсте девиза и ефективног страног новца које се купују и продају на девизном тржишту, услови отварања и начин вођења рачуна

нерезидената, услови под којима и начину на који банке могу куповати стране краткорочне хартије од вредности на страном и домаћем тржишту, услови под којима и начину на који резиденти могу држати девизе на рачуну код банке у иностранству, начин на који и рокови у којима банке извештавају НБС о пословима куповине или продаје, односно плаћања или наплаћивања потраживања и дуговања по спољнотрговинским пословима резидената, услови под којима и начину на који банка нерезиденту одобрава кредит у динарима у Републици Србији, обавеза извештавања о пословању са иностранством, услови и начин обављања платног промета са иностранством, међубанкарски клиринг плаћања са иностранством, услови под којима банке, резиденти и нерезиденти врше послове са финансијским дериватима, откуп ефективног страног новца земаља чланица Европске монетарне уније, начин обављања послова у вези са ефективним страним новцем између НБС и банака, начин и услови коришћења финансијских кредита из иностранства за намене из члана 21. став 2. Закона о девизном пословању и др.);

– *послови контроле банака и других финансијских организација* (ближи услови и начин давања сагласности за оснивање или стицање подређеног друштва банке, спровођење одредаба Закона о банкама које се односе на контролу банкарске групе на консолидованој основи, класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке, спровођење одредаба Закона о банкама које се односе на давање прелиминарног одобрења за оснивање банке и дозволе за рад банке, као и појединих одредаба које се односе на давање сагласности НБС, управљање ризицима, адекватност капитала банке, спољна ревизија банака, идентификација и праћење ризика усклађености пословања банке и управљање тим ризиком, извештаји банака и др.);

– *послови трезора* (услови под којима се могу репродуковати новчанице и ковани новац, издавање, основна обележја и пуштање у оптицај новчаница, повлачење из оптицаја новчаница и кованог новца, издавање и продаја пригодног кованог новца поводом 200-годишњице доласка Доситеја Обрадовића у Србију и др.);

– *рачуноводствено-финансијски послови* (контни оквир и садржина рачуна у контном оквиру за НБС, банке и друге финансијске организације, друштва за осигурање, друштва за управљање добровољним пензијским фондовима и добровољне пензијске фондове, обрасци и садржина позиција у обрасцима финансијских извештаја за НБС, банке и друге финансијске организације, садржај и форма образаца финансијских извештаја друштва за управљање добровољним пензијским фондовима и добровољних пензијских фондова и др.);

– *послови платног промета* (спровођење принудне наплате с рачуна клијента, управљање токовима готовине снабдевањем банака новчаницама и кованим новцем, услови и начин плаћања у готовом новцу у динарима за правна и за физичка лица која обављају делатност, обављање платног промета по основу директних задужења и др.);

– *послови осигурања* (систем интерних контрола и управљање ризицима у пословању друштва за осигурање, ближи критеријуми и начин обрачунавања резервисаних штета, садржина података које друштво за осигурање доставља НБС и начин и рокови достављања тих података и др.);

– *послови финансијског лизинга* (спровођење одредаба Закона о финансијском лизингу које се односе на издавање дозвола и давање сагласности НБС и др.);

– *послови добровољних пензијских фондова* (начин обрачуна накнада друштва за управљање добровољним пензијским фондом, улагање имовине добровољног пензијског фонда, процена и обрачунавање тржишне и нето имовине добровољног пензијског фонда и утврђивање почетне вредности инвестиционе јединице, отварање, вођење и пренос индивидуалних рачуна чланова добровољног пензијског фонда и др.);

– *мењачки послови* (услови и начин обављања мењачких послова и поступак контроле мењачких послова); и

– *послови бонитета правних лица и предузетника* (ближи услови и начин пријема, контроле и обраде финансијских извештаја и давања података из тих извештаја и ближи услови и начин вођења Регистра података о бонитету правних лица и предузетника и давања података и мишљења о бонитету).

У току 2007. године Народна банка Србије је пред Уставним судом Републике Србије водила (и још води) шест поступака. Пред трговинским судовима води се 61 парнични предмет, 18 поступака ликвидације, 39 поступака стечаја, 14 извршних поступака и четири поступка по основу привредних преступа. Пред Врховним судом Србије у току је 80 управних спорова, док се пред општинским судовима воде 83 парнична спора, два ванпарнична спора и 85 кривичних предмета. Пред иностраним судовима воде се два парнична поступка и један кривични поступак.

Народна банка Србије ће у току 2008. године учествовати у изради прописа којима ће се уредити област банкарског и финансијског система, а учествоваће и у изради одредаба које се буду предлагале ради измена и допуна Закона о Народној банци Србије, као и свих других закона који се односе на остваривање њених циљева и функција.

6. Платни промет

Функционисање платног промета

Посредством RTGS и клиринг система Народне банке Србије, у 2007. години је реализовано укупно 169,6 милиона међубанкарских плаћања у вредности од 39,7 хиљада милијарди динара. При том је месечни просек вредности промета износио 3,3 хиљаде милијарди динара, а дневни просек 156,6 милијарди динара.

Укупна вредност промета у RTGS и клиринг систему остварена у 2007.
(месечно и по тромесечјима, у милијардама динара)

	Промет у RTGS-у	Радних дана	Дневни просек	Промет у клирингу	Дневни просек	Учешће клиринга
Јануар	2.934,2	21	139,72	57,37	2,73	1,96
Фебруар	2.611,0	19	137,42	55,71	2,93	2,13
Март	3.038,9	22	138,13	65,80	2,99	2,17
I тромесечје	8.584,0	62	138,45	178,88	2,89	2,08
Април	2.969,2	19	156,27	61,52	3,24	2,07
Мај	3.248,9	21	154,71	65,91	3,14	2,03
Јун	2.941,5	21	140,07	65,42	3,12	2,22
II тромесечје	9.159,5	61	150,16	192,85	3,16	2,11
Јул	3.581,2	22	162,78	70,02	3,18	1,96
Август	3.682,6	23	160,11	67,38	2,93	1,83
Септембар	3.225,6	20	161,28	62,31	3,12	1,93
III тромесечје	10.489,4	65	161,37	199,71	3,07	1,90
Октобар	3.575,6	23	155,46	74,55	3,24	2,08
Новембар	3.828,0	22	174,00	68,41	3,11	1,79
Децембар	4.147,3	21	197,49	71,24	3,39	1,72
IV тромесечје	11.550,8	66	175,01	214,20	3,25	1,85
Укупно 2007.	39.783,8	254	156,63	785,63	3,09	1,97
Месечни просек	3.315,3			65,47		

У клирингу је реализовано укупно 785,6 милијарди динара промета, што на месечном нивоу износи 65,4 милијарде динара. Учешће плаћања реализованих у клирингу у односу на укупан међубанкарски платни промет износило је 1,97%.

Структура плаћања реализованих у 2007.
(месечно, у милионима плаћања)

	RTGS плаћања	%	Клиринг плаћања	%	Укупно плаћања
Јануар	5,38	45,8	6,38	54,24	11,76
Фебруар	5,96	46,1	6,97	53,92	12,93
Март	6,68	47	7,55	53,05	14,22
Април	6,74	49,8	6,78	50,16	13,51
Мај	6,87	47,5	7,59	52,49	14,45
Јун	6,76	48	7,34	52,05	14,10
Јул	6,89	47,8	7,51	52,16	14,40
Август	6,92	48,1	7,46	51,86	14,38
Септембар	6,47	48,4	6,91	51,62	13,38
Октобар	7,39	47,9	8,04	52,09	15,43
Новембар	7,11	48,1	7,67	51,91	14,78
Децембар	8,39	51,50	7,90	48,50	16,29
Укупно 2007.	81,55	48,08	88,08	51,92	169,63
Месечни просек	6,80		7,34		14,14

Од укупног броја плаћања реализованог у 2007, RTGS плаћања су учествовала са 48,08%, или 81,5 милиона плаћања, а плаћања у клирингу са 51,92%, или 88,1 милион плаћања.

Број плаћања у 2007. години забележио је раст од око 15% у односу на претходну годину. Достигнути број од 1.184.995 плаћања на дан 28. децембра знатно је премашио пројектовани капацитет система од милион плаћања у једном дану.

Да би се банке стимулисале да мала плаћања извршавају преко RTGS система (плаћање се извршава одмах), почев од 24. децембра 2007. измењена су *Оперативна правила за клиринг (нето обрачун)*. Новим дневним терминским планом клиринга скраћено је време размене порука за плаћање, а последњи клириншки циклус се, уместо од 16.15 до 16.30 часова, обавља од 14.45 до 15.00 часова. Наведеном изменом је смањено и оптерећење система у најфреквентнијем делу дана.

У току године, за 254 радна дана и 136.650 минута продукције, било је укупно 95 минута застоја и расположивост продукције RTGS и клиринг система је износила 99,93%.

Међународни клиринг плаћања у девизама

Од 18. маја 2007. године с радом је отпочео међубанкарски клиринг плаћања у девизама за банке у Републици Србији. У међубанкарском клирингу плаћања у девизама реализовано је у току године укупно 578 плаћања у вредности од 10,1 милион евра, или у просеку месечно 1,68 милиона евра.

Потписивањем Споразума о клирингу међународних плаћања између Централне банке Босне и Херцеговине, Централне банке Црне Горе и Народне банке Србије створени су услови да банке из Републике Србије, Републике Црне Горе и Босне и Херцеговине сва међусобна плаћања, уместо преко инокореспондентских банака, извршавају у клирингу. На тај начин се платни промет између наведених држава обављао брже и јефтиније.

У 2008. години Народна банка Србије ће се даље ангажовати на одржавању високих коефицијената расположивости и ефикасности овог сервиса, као и на изналажењу начина да се његов квалитет даље унапреди и прилагоди евентуалним новонасталим потребама или околностима.

7. Послови Дирекције за регистре и принудну наплату

Послови Одељења за регистре

Одељење за регистре обавља послове који се односе на услуге бонитета и послове пријема и обраде финансијских извештаја правних лица и предузетника. Послови који се тичу припреме прописа, методологија, упутстава и инструкција, технолошких решења и иновација, као и информисања и промотивне активности, извршавају се у Београду, док се оперативни послови пријема и обраде финансијских извештаја и пружање услуга бонитета обављају у Одсеку за пријем финансијских извештаја и бонитет у Новом Саду.

У току 2007. године посебна пажња је посвећивана пословима који су били усмерени на увођење нових услуга бонитета: мишљења о бонитету и scoring-a, као и на подизање квалитета финансијског извештавања кроз унапређење технолошко-информатичких решења.

Реализовани су следећи планирани послови:

- Пријем и обрада финансијских извештаја

Организован је пријем и обрада финансијских извештаја за 2006. годину; иновирана је Интернет страна НБС везана за послове финансијских извештаја; извршен је пријем и обрада 131.984 одобрена финансијска извештаја, од чега око 31% у електронској форми, затим 517 консолидованих и 3.631 усвојени финансијски извештај, као и око 2.700 ванредних финансијских извештаја везаних за статусне промене обвезника у 2007. години; поднето је 2.120 пријава за привредни преступ против правних лица која нису доставила усвојени финансијски извештај за 2005. и одобрени финансијски извештај за 2006. годину, или се нису разврстала у складу са законом, применом нових технолошких решења;

- Извештавање из Базе финансијских извештаја и Регистра бонитета

На основу података из финансијских извештаја за 2006. годину, израђена су саопштења о резултатима пословања правних лица (по групама) и предузетника и објављени су ти резултати; из Регистра бонитета је комерцијалним корисницима издато око 14 хиљада извештаја о бонитету, а преко хиљаду извештаја је уступљено организационим јединицама НБС; у промотивне и комерцијалне сврхе, корисницима је издато 450 scoring-a; вршено је континуирано ажурирање података и надзор над радом Регистра бонитета и Базе финансијских извештаја;

- Развојни послови

Сачињени су стратешки приоритети до 2012. године, којима је утврђен даљи развој послова с циљем израде модерног и ефикасног система одређивања кредитног рејтинга у земљи; израђена је Студија изводљивости о развоју кредитног рејтинга у Републици Србији, којом су дефинисани послови и институције за давање кредитног рејтинга и институције које се баве надзором и лиценцирањем модела рејтинга. Она садржи преглед основних методологија и захтева који се односе на мерење кредитног ризика, а које постављају МРС/МСФИ и Базел II; припремљен је преглед модела праћења кредитног ризика у Србији; израђена је методологија за утврђивање scoring-a привредних друштава и унапређена методологија за утврђивање мишљења о бонитету тих друштава; започело се с давањем мишљења о бонитету и scoring-a; дефинисан је нови концепт Клуба бонитета, као идејног носиоца развоја база података за мерење кредитног ризика, моделирање система кредитног ризика и развој интерних система рејтинга, и утврђена нова правила Клуба;

- Нормативне активности

Припремљена су нова подзаконска акта: Одлука о ближим условима и начину вођења Регистра података о бонитету правних лица и предузетника и давању података и мишљења о бонитету, Методологија за утврђивање података и показатеља о бонитету правних лица и предузетника и давање мишљења о бонитету привредних друштава, Правила Клуба бонитета и Одлука о ближим условима и начину пријема, контроле и обраде финансијских извештаја и давања података из тих извештаја;

- Сарадња

Настављена је сарадња с великим изворима података у земљи: Агенцијом за привредне регистре, Републичким заводом за статистику и Пореском управом по основу размене података о регистрацији привредних субјеката; Министарством финансија с циљем унапређења финансијског извештавања и у вези с дефинисањем квалитативно новог поступка пријема и формалне контроле усвојених финансијских извештаја; Вишим трговинским судом и Републичким јавним тужилаштвом ради унапређења поступка подношења пријава за привредни преступ због недостављања финансијских извештаја;

- Планови за 2008. годину

Стварање институционалних услова за даљи развоја капацитета за послове утврђивања рејтинга; почетне активности на развоју стратегије за формирање конкурентског тржишта екстерног јавног рејтинга хартија од вредности (сарадња с Министарством финансија, Комисијом за хартије од вредности и другим државним институцијама) с циљем стварања предуслова за лиценцирање модела рејтинга и надзор рејтинг агенција; развој базе података за мерење кредитног ризика у складу са захтевима Базела II; развој капацитета за унапређење квалитета финансијског извештавања и увођење нових услуга бонитета (развој технолошко-информатичких решења за пријем и обраду финансијских извештаја у електронској форми и унапређење модела scoring-a).

Послови Одељења за принудну наплату

Док се не буде основала организација за принудну наплату, послови принудне наплате се, на основу члана 57. Закона о платном промету, обављају у Народној банци Србије.

Од надлежних органа (пореска управа, судови, царина...) у 2007. години је примљено, контролисано и евидентирано у принудну наплату укупно 261.580 решења. Због утврђених недостатака, доносиоцима је враћено укупно 22.491 решење, а остала решења су унета у Програм принудне наплате. Од решења унетих у програм, њих 147.531 су решења трговинских и општинских судова, а 114.049 пореских, царинских и других надлежних органа. Поред тога, примљено је и у програм унето 1.201 решење за дужнике код којих се принудна наплата спроводи ручно (банке, синдикати, скупштине станара), 1.898 решења о забрани располагања и 596 решења о укидању судских забрана. Истовремено је, на захтев доносиоца, из принудне наплате повучено укупно 12.865 решења.

Од надлежних организационих јединица пореских управа примљен је изузетно велики број решења (46.449 решења) о привременим мерама за обезбеђење наплате пореских потраживања забраном пореском обвезнику да новчане обавезе према трећим лицима измирује асигнацијом, цесијом, компензацијом и на други начин. Осим по тим решењима, принудна наплата поступа и по одлукама Агенције за приватизацију о реструктурирању субјеката приватизације, као и по решењима Агенције за привредне регистре о брисању из регистра, односно ликвидацији привредних субјеката.

Од банака је по основу достављених налога за принудну наплату меница и овлашћења укупно примљено 161.707 електронских порука и исто толико

електронских порука са скенираним меницама и овлашћењима. На захтев поверилаца, из принудне наплате су повучена укупно 16.394 налога.

С обзиром на велики број примљених телефонских позива и писаних захтева за давање одређених података о дужницима, износу блокаде, данима неликвидности, као и о спровођењу принудне наплате конкретног основа, оформљен је кол-центар у Крагујевцу, који је отпочео с радом у априлу 2006. године. Измењен је истовремено концепт приказа дужника на сајту Народне банке тако што је странкама омогућено да преко упита добију информације о износу блокаде, евентуалној забрани преноса средстава дужника по решењима пореске управе, као и о периодима и броју дана неликвидности у протеклих годину дана од дана упита. Број потврда и других података издатих на захтев странака, а који се наплаћују по Тарифи Народне банке Србије, износио је укупно 9.952.

Свакодневно су се давала мишљења и одговори на дописе банака, судова, пореске управе, МУП-а и других органа и организација. Инициран је и одржан већи број састанака са Агенцијом за приватизацију и Агенцијом за привредне регистре с циљем решавања проблема око спровођења принудне наплате за одређене дужнике. Поред тога, конкретизовани су и достављани предлози за измене и допуне чланова закона који се тичу непосредно спровођења поступка принудне наплате, а посебно Закона о пореском поступку и пореској администрацији и Закона о извршном поступку.

Одељење за принудну наплату је у 2007. години по основу спровођења принудне наплате и пружања других услуга остварило приходе у укупном износу од 369.963.390,39 динара.

8. Развој картичарства у Србији

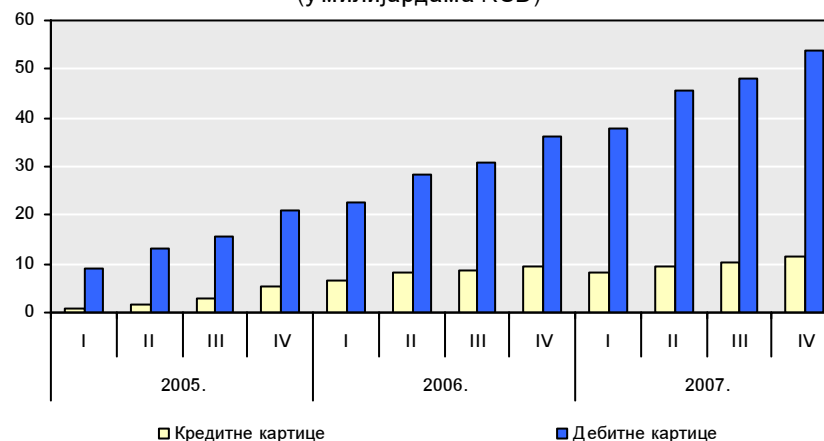
Тренд све веће употребе платних картица у Србији из претходне две године настављен је и током 2007. Платним картицама које су издале банке из Србије остварено је на прихватној мрежи у земљи 235,4 милијарде динара промета, што је за 78 милијарди, или 50% више него у 2006. години. Расту промета допринело је издавање нових картица, али много више фреквентнија употреба постојећих, као и ширење мреже банкомата и терминала на продајним местима за прихват картица.

Показатељи развоја пословања платним картицама у Србији				
		2006.	2007.	Апсолутни раст
Број издатих картица (на крају периода)	Дебитне	4.327.537	4.613.448	285.911
	Кредитне	857.608	1.039.042	181.434
	Пословне	55.237	72.975	17.738
	Укупно	5.240.382	5.725.465	485.083
Промет остварен у току године (у милионима RSD)	Дебитне	118.050	186.219	68.169
	Кредитне	32.868	39.618	6.750
	Пословне	6.288	9.628	3.340
	Укупно	157.206	235.465	78.259
Прихватна мрежа (на крају периода)	Број продајних места са POS терминалом	48.194	55.340	7.146
	Број банкомата	1.348	2.074	726
	Број шалтера за исплату готовине	2.108	2.379	271
Просечан број трансакција по картици		10,7	13,1	2,4
Извор: Пословне банке у Србији.				

У 2007. години је издато 485 хиљада платних картица и њихов укупан број је на крају године износио 5,7 милиона. Иако се употреба картица све више повећава, она је још увек недовољна. У Србији се по свакој картици за годину дана у просеку обави само 13 трансакција. У Европској унији, према последњим расположивим подацима, у 2005. години су једном картицом у просеку реализоване годишње 52 трансакције.

Након експанзије кредитних картица у 2006. години, током које је остварен три пута већи промет у односу на претходну годину, у 2007. је раст броја нових корисника и промета био знатно спорији. Учешће промета кредитним картицама у укупном промету смањено је са 21%, колико је износило у 2006, на 17% у 2007. години.

Промет остварен дебитним и кредитним платним картицама
(у милијардама RSD)

Извор: Пословне банке у Србији.

Ако посматрамо последње три године, у 2007. је постављено највише банкомата и релативно мало терминала за прихватање картица на продајним местима. Главни разлог успоравања динамике инсталирања нових POS терминала био је изразито интензиван развој мреже терминала током претходне две године. С друге стране, развој мреже банкомата није био у тој мери интензиван, што је резултирало инсталирањем великог броја банкомата. Ипак, број од 2.074 банкомата, колико их је у Србији било крајем 2007. године, још увек се не може сматрати довољним. Тој констатацији иде у прилог и податак да је у Европској унији у 2005. години у просеку на милион становника било 735 банкомата, док их је у Србији на крају 2007. у просеку било 277. Уз то, већина банкомата је инсталирана у неколико великих градова. Имајући у виду чињеницу да је интензиван развој пословања платним картицама у Србији отпочео тек у 2003. години, може се констатовати да је за кратко време остварен велики напредак. Постоји још доста простора за даље повећање употребе постојећих картица и развој прихватне мреже.

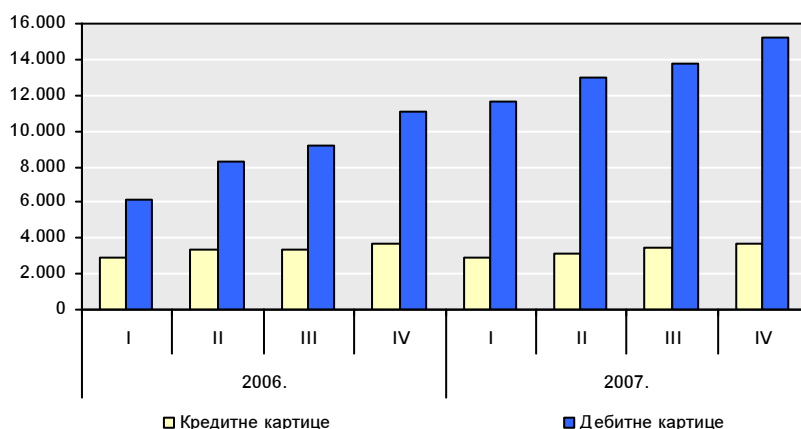
Национална платна картица – DinaCard је и током 2007. године заузимала висок проценат учешћа на тржишту платних картица: у укупном броју трансакција у четвртој тромесечју она је заузимала трећину тржишта платних картица. DinaCard картици припада такође једно од водећих места на тржишту по учесталости коришћења за плаћање робе и услуга на продајним местима – оно је у последњем тромесечју 2007. износило 38%. Чак 62% трансакција у DinaCard систему оствари се на продајним местима (децембар 2007), што је знатно изнад процента трансакција у продајној мрежи осталих картичних система.

DinaCard систем је крајем 2007. године имао преко 2,5 милиона издатих картица. Картице издаје 27 банака, од којих 24 банке, поред дебитних, издају и кредитне картице. Од укупног броја издатих картица активно је њих 44%, што је за неколико процената више него на крају 2006. Прихватна мрежа је наставила да се развија, с тенденцијама карактеристичним за целокупно тржиште платних картица.

У 2007. години у DinaCard систему је остварено укупно око 67 милијарди

динара промета, за 38% више него у 2006. Главни носилац раста промета, који је био за око 53% виши него у 2006, била је дебитна картица. На промет кредитним картицама односи се 20% укупног промета, што је знатно мање у односу на 2006. годину (28%). Промет кредитном картицом није забележио раст у односу на претходну годину. Удео међубанкарског промета у укупном промету на годишњем нивоу износио је 53%.

Промет остварен дебитним и кредитним DinaCard картицама
(у милионима RSD)

Извор: Пословне банке у Србији.

У 2007. години је остварено укупно 24,5 милиона трансакција, или за 38% више у односу на претходну годину. При том се од укупног броја трансакција 68% односи на међубанкарске трансакције. Као и промет, и број трансакција кредитном картицом имао је мање учешће у укупном броју трансакција него у 2006. години (2007 – 17%, 2006 – 21%). Међутим, за разлику од промета, број трансакција кредитном картицом порастао је за 11% у односу на 2006. годину, што показује да се кредитне картице не користе мање фреквентно, већ да је потрошња средстава по кредитним картицама нижа од потрошње у 2006. години.

Планови DinaCard система за 2008. годину усмерени су пре свега на увођење нових сервиса, који би допринели даљој активацији издатих картица. Активација издатих картица, као и током претходних година, представља највећи изазов за све картичне системе који послују у Србији. Томе у прилог говори и податак да је у четвртој тромесечју 2007. године било активно 44% издатих картица у земљи.

Сервису мобилних плаћања, уведеном у 2006. години, током 2007. године је приступила већина банака у систему. Будући да су корисници сервис допуне припејд кредита за мобилне телефоне препознали као једноставан, брз и ефикасан начин допуне рачуна, већ је омогућен и сервис плаћања постпејд рачуна за мобилне телефоне. У плану је да се до краја прве половине 2008. године уведе и могућност плаћања рачуна за фиксни телефон и комуналије. Планирано је да се услуга плаћања мобилним телефоном реализује са свим мобилним оператерима који послују на тржишту у Србији. Други сервис, који у иностранству постоји већ дуго, а корисницима (трговцима) у Србији је на располагању тек однедавно, јесте и плаћање путем Интернета. У DinaCard

систему су у 2007. години дефинисани неопходни технички и безбедносни стандарди за Интернет плаћања и у току 2008. године се очекује активација плаћања DinaCard картицом преко Интернета.

У оквиру праћења трендова на европском и светском тржишту платних картица, Национални центар за платне картице од маја 2007. активно учествује у раду Берлинске групе¹⁵, а сарадња са овом организацијом биће настављена и у 2008. години. У плану је пројекат пребацивања платних картица с магнетном траком на платне картице с чип технологијом. Припреме за тај пројекат су отпочеле, а пројекат ће се реализовати у сарадњи с банкама члановима DinaCard система.

Резултати рада DinaCard система у 2007. години			
	2006.	2007.	Апсолутни раст
Број издатих картица (на крају периода)	2.589.972	2.522.669	- 67.303
Проценат активних картица	40%	44%	4%
Број трансакција	17.716.689	24.475.667	6.758.978
Промет (у хиљадама RSD)	48.213.441	66.365.929	18.377.703
Број POS терминала (на крају периода)	45.995	52.966	6.971
Број банкомата (на крају периода)	1.135	2.066	931
Извор: Пословне банке у Србији.			

9. Заштита корисника финансијских услуга и контрола тржишта

Центар за заштиту корисника финансијских услуга и контролу тржишта над обављањем тих услуга је у току 2007. године грађанима пружао информације о финансијским производима и услугама, указујући на потребу да се понуде различитих финансијских институција упоређују и да се одлуке при куповини финансијских производа и услуга доносе одговорно.

У првих годину дана рада Центар је велику пажњу посвећивао поступању по приговорима корисника финансијских услуга, с обзиром на то да је решавање насталих неспоразума изузетно значајно у настојању да се очува и ојача поверење корисника у целокупан финансијски сектор. У наредном периоду посебну пажњу посветиће активностима усмереним на јачање свести корисника финансијских услуга о кључним аспектима тих услуга и сл.

Центар за заштиту корисника је у току 2007. године примио 1.041 писани приговор, што је знатно више у поређењу с бројем писаних приговора који су надлежним секторима Народне банке достављени у претходној години.

¹⁵ Берлинска група (Berlin group), основана у Берлину 2004. године, повезује велике националне картичне системе у Европи с циљем стварања јединственог тржишта платних картица у оквиру SEPA (Single European Payment Area).

Повећан је такође број позива упућених Информативном центру током године (26.570).

Највећи проценат достављених приговора, 81%, односи се на рад банака. То је очекивано с обзиром на чињеницу да банке имају доминантно учешће у финансијском сектору и да корисници у највећој мери користе банкарске производе. Чињеница је такође да клијенти банака не разумеју у довољној мери своја права и обавезе који произлазе из закључених уговора.

Корисници су током 2007. године Центру за заштиту корисника упутили скоро двоструко више писаних приговора на рад банака него у 2006.

Иако банке с већим тржишним учешћем имају сразмерно већи број приговора, 55% укупног броја приговора односи се на рад девет банака. На рад једне банке односи се чак 15% укупног броја приговора. На основу приговора и пратеће документације, запажа се да су поједине банке промениле начин комуникације са својим клијентима, тј. да се труде да објашњења која им дају буду детаљнија и јаснија.

За годину дана рада, Центру је на рад друштава за осигурање упућено 159 приговора. Од тог броја, 53% се односи на рад седам друштава. Највећи број приговора (53%) тиче се животног осигурања. Приговори који се односе на имовинско осигурање углавном се тичу висине утврђене штете, услова осигурања с којима корисници нису били упознати јер им нису уручени, или су им уручени, али их нису разумели.

На рад давалаца финансијског лизинга упућен је 31 приговор, од којих се 68% односи на рад три даваоца финансијског лизинга. Највећи број приговора односи се на повећање каматних стопа. На основу приговора клијената може се уочити да су корисници упознати с чињеницом да су потписали уговоре с варијабилним каматним стопама, али да приликом потписивања уговора нису били упознати са општим условима финансијског лизинга на адекватан начин. Сви основани приговори који се односе на рад друштава за финансијски лизинг позитивно су решени.

Када је реч о медијацијама, од 1. јануара до 31. децембра 2007. године заказане су 42 медијације. Од њих су 33 окончане, а за девет је поступак у току.

Број медијација по даваоцима финансијских услуга у 2007. години

Даваоци финансијских услуга	У току	Поравнања	Обуставе	Одустанци	Укупно
Банке	2	3	17	2	24
Друштва за осигурање	7	4	7	0	18
Даваоци лизинга	0	0	0	0	0
Мењачнице	0	0	0	0	0
Друштва за управљање ДПФ	0	0	0	0	0
УКУПНО	9	7	24	2	42

Извор: Народна банка Србије.

По основу споразума закључених у седам поступака посредовања, подносиоцима приговора и захтева за покретање поступка исплаћен је укупан износ од 8,4 милиона динара.

Највећи број питања, уколико се изузму она о курсу динара и друга која су се тичала сервисних информација, корисници су постављали у вези с банкарским услугама и осигурањем (48% и 23%, респективно).

Будући да велики број неоснованих приговора указује на висок степен неинформисаности корисника финансијских услуга, оцењено је да је едукација корисника услуга неопходна како би се смањила неравноправност давалаца услуга и корисника услуга при ступању у облигационоправне односе. С тим у вези, Центар за заштиту корисника је већ започео активности усмерене на спречавање настајања нових спорних односа и подизање нивоа знања о финансијским производима (информисање јавности преко Информативног центра; едукација јавности путем издавања брошура и упоредних прегледа различитих финансијских производа, препорука, наступа у медијима, на предавањима и семинарима), као и на јачање транспарентности рада финансијских институција.

Корисници услуга имају могућност и да путем проспеката Народне банке сазнају нешто више о појединим финансијским производима и услугама. У сарадњи с надлежним секторима, у току године је припремљено 20 проспеката и шест брошура и објављено на сајту Народне банке. С циљем упознавања корисника услуга с предностима и ризицима коришћења финансијских услуга, начинима на које могу да заштитите своја права и интересе, вршена је дистрибуција тих проспеката путем дневне штампе, као и посредством финансијских институција које су се укључиле у ову активност.

У пружању заштите права и интереса корисника финансијских услуга, фокус Центра за заштиту корисника у 2008. години биће на превенцији проблема и, у том контексту, Центар ће и убудуће:

- информисати кориснике о трошковима, ризицима и користима финансијских производа, између осталог, и путем компаративних прегледа на веб-сајту Народне банке;
- предузимати активности на континуираном едуковању корисника;
- промовисати интерес корисника;
- утицати на подизање нивоа професионализма и стручности запослених у финансијским институцијама,
- инсистирати на транспарентности услова под којима се нуде финансијски производи и услуге; и
- доносити смернице и препоруке којима ће се промовисати добра пракса како при продаји финансијских производа, тако и током трајања пословног односа између финансијских институција и клијената.

10. Интерна ревизија

Правни оквир и основ за развој интерне ревизије јесу Закон о банкама, који уређује функцију интерне ревизије у банкама, Закон о привредним друштвима, Закон о осигурању и Закон о рачуноводству и ревизији, који је на снагу ступио у јуну 2006. године.

Ефекат примене Закона о рачуноводству и ревизији, који је увео звање овлашћеног интерног ревизора, очекује се у повећању квалитета ревизорских услуга будући да посебан акценат ставља на стручност кадра који обавља послове ревизије. Законом је основана Комора овлашћених ревизора, која, између осталог, доноси програм, организује испите и издаје сертификате за стицање професионалног звања. Нова регулатива подразумева интензивније координиране активности на стандардизацији ревизорских поступака и промовисању најбоље праксе професије интерних ревизора.

Послови интерне ревизије у Народној банци Србије обављају се у оквиру истоимене самосталне организационе јединице, чији су положај, улога, циљеви, одговорност и овлашћења уређени унутрашњим општим актом. Интерна ревизија је у обављању својих послова независна и за свој рад одговорна гувернеру. Основни циљ Интерне ревизије је да сагледа да ли су начин управљања ризицима, контрола и руковођење процесима адекватни, односно да ли систем интерних контрола, успостављен од стране руководиоца, функционише на начин који у разумној мери омогућава идентификовање, процену и контролу ризика.

Интерна ревизија Народне банке је наведени циљ остваривала пре свега кроз извршавање Годишњег плана рада, односно обављањем саветодавних активности и ревизија финансијског извештавања, усклађености пословања, оперативног обављања посла, информационих система и накнадних follow up ревизија.

Послови који су били предмет ревизије првенствено су се одређивали на основу редовне годишње процене постојећих ризика коју је вршила Интерна ревизија, на основу ризика које су идентификовали руководиоци, периода када су одређени послови били предмет претходних ревизија, потребе да одређени послови буду учестало предмет ревизије због висине процењеног ризика, као и осталих релевантних информација.

Истовремено са обављањем основних активности, запослени у Интерној ревизији континуирано су радили на свом професионалном усавршавању. Два запослена су стекла звање овлашћеног интерног ревизора (CIA) при The Institute of Internal Auditors, а још један запослени је у току процеса стицања тог звања. Такође, два запослена су стекла звање овлашћеног ревизора информационих система (CISA) у оквиру признате међународне организације The Information System Audit and Control Association (ISACA).

У току 2008. године Интерна ревизија ће се, осим на реализацију Годишњег плана, фокусирати и на повећање ефикасности рада првенствено кроз: израду новог правилника о Интерној ревизији, Упутства о раду, као и процедура и инструкција за пословне процесе у Интерној ревизији, сагледавање квалитета обављених ревизија, праћење ангажовања запослених (Quality assurance) и њихово даље професионално усавршавање.

11. Развој Људских ресурса и организационе промене у Народној банци Србије

У току 2007. године настављен је процес реструктурирања у Народној банци Србије. Ради ефикаснијег и рационалнијег обављања послова, извршена је централизација дела општих послова, послова рачуноводства и финансија и послова из делокруга Људских ресурса из филијала у Седиште. Те организационе промене условиле су и потребу за смањењем броја запослених на тим пословима. У оквиру централизације послова из делокруга Људских ресурса, од 1. септембра је обрачун зарада запослених у Седишту и филијалама почео да се врши у Одељењу за зараде, погодности и оцењивање. Запосленима за чијим је радом, услед тих промена, престала потреба упућена је понуда за споразумни престанак радног односа, према Програму за решавања вишка запослених. Понуда је подразумевала исплату одговарајуће отпремнине и од укупно 413 понуда упућених запосленима њих 262 су понуде прихватили.

У Народној банци Србије (основне организационе јединице и специјализована организација) на дан 31. децембра 2007. године у радном односу је био 2.521 запослени, према њих 2.740 на дан 31. децембра 2006, што значи да је број запослених смањен за 219, или 7,99%. Смањење броја запослених у току године извршено је првенствено по основу организационог реструктурирања и рационализације послова. У складу с Програмом решавања вишка запослених, свим запосленима којима је радни однос престао 31. августа 2007. године омогућено је да похађају обуку за стицање сертификата за обављање мењачких послова, како би се оспособили за извршавање нових послова.

У току 2007. године спроведено је 12 екстерних огласа за заснивање радног односа на неодређено време и упућено запосленима девет интерних позива за попуњавање слободних радних места.

Реализована је редовна стручна обука приправника примљених у Народну банку Србије претходне године, након чега је 29 приправника примљено у стални радни однос. У првој половини 2007. године примљена је нова генерација приправника, која је тренутно на стручној обуци у организационим јединицама.

Упоредни преглед броја запослених у Народној банци Србије

Организациони део	31. децембар 2006.			31. децембар 2007.			% смањења (7-4):4
	Неодређено време	Одређено време	Укупно (2+3)	Неодређено време	Одређено време	Укупно (5+6+7)	
1	2	3	4	5	6	7	
НБС - Седиште	1.300	24	1.324	1.288	14	1.302	1,66
Филијала у Београду	261	5	266	177		177	33,45
Филијала у Новом Саду	193	-	193	143		143	25,90
Филијала у Приштини	4	-	4	4		4	-
Филијала у Нишу	121	-	121	93		93	23,14
Филијала у Крагујевцу	120	-	120	87		87	27,50
Филијала у Ужицу	70	-	70	60		60	14,29
ЗИН	640	2	642	655		655	2,02
Укупно у НБС:	2.709	31	2.740	2.507	14	2.521	7,99

Извор: Народна банка Србије.

Када се упореди квалификациона структура запослених у 2007. с квалификационом структуром у 2006. години, уочава се смањење броја запослених с нижом стручном спремом (НСС) и са средњом стручном спремом (ССС), док је у порасту број запослених са високом стручном спремом (ВСС) и стеченим академским титулама магистра и доктора наука.

Број запослених по квалификационој структури на дан 31. децембра 2007.

Организациона јединица	Др	Мр	ВСС	ВШС	ВКВ	ССС	КВ	ПК	НСС	Укупно (2-10)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
НБС – Седиште	8	49	616	129	20	390	56	5	29	1.302
Филијала у Београду	-	-	14	17	1	119	10	1	15	177
Филијала у Новом Саду	-	-	39	16	1	69	8	-	10	143
Филијала у Приштини	-	-	2	1	-	1	-	-	-	4
Филијала у Нишу	-	-	21	8	2	47	7	-	8	93
Филијала у Крагујевцу	-	-	20	7	-	54	1	-	5	87
Филијала у Ужицу	-	-	7	4	1	38	3	1	6	60
ЗИН	-	4	85	58	219	198	35	4	52	655
Укупно у НБС:	8	53	804	240	244	916	120	11	125	2.521

Извор: Народна банка Србије.

Када је реч о старосној структури, најзаступљенија категорија (37,25%) јесу запослени између 40 и 50 година старости.

Старосна структура запослених								
Организац. део	31. децембар 2007.							Просек година старости
	До 20	20 до 30	30 до 40	40 до 50	50 до 60	Преко 60	Укупно (2–7)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
НБС - Седиште	-	107	376	430	367	22	1.302	42,97
Филијала у Београду	-	9	35	75	57	1	177	44,09
Филијала у Новом Саду	-	1	29	63	47	3	143	44,38
Филијала у Приштини	-	-	-	2	1	1	4	53,50
Филијала у Нишу	-	1	13	32	43	4	93	45,93
Филијала у Крагујевцу	-	1	9	27	48	2	87	49,23
Филијала у Ужицу	-	1	4	24	28	3	60	48,75
ЗИН		20	145	286	197	7	655	44,76
Укупно НБС	-	140	611	939	788	43	2.521	43,89
%	-	5,55	24,24	37,25	31,26	1,71	100	

Извор: Народна банка Србије.

Сложеност и изазови послова у надлежности Народне банке Србије захтевају додатан рад на унапређењу знања, вештина и способности из области руковођења и управљања људским ресурсима, као и специфичних знања из области пројектног менаџмента. Стога ће посебан фокус у 2008. години бити на професионалном развоју запослених покретањем пројекта Центра за каријерни развој „Развој младих запослених са високим образовањем у Народној банци Србије“.

Планира се анализа свих послова у Народној банци и обука запослених за писање процедура и инструкција, као и унапређење софтверских решења за Људске ресурсе.

Спровешће се припремне радње за реализацију уговора закљученог између Народне банке Србије и Војске Србије ради пријема лица која ће војни рок служити у Народној банци.

Опширнији подаци и планови везани за политику запошљавања, стручно усавршавање и погодности за запослене налазе се у новом додатку Годишњег извештаја „Друштвена одговорност Народне банке Србије – 2007“.

12. Информациона технологија

У 2007. години је окончана имплементација пројекта Интернет сајта Народне банке Србије. Нова техничка решења, уз примену технологије отвореног кода (*Open Source*), обезбеђују највиши ниво квалитета сервиса и омогућавају јавно представљање у складу са савременим техничко-технолошким стандардима. Запослени у Информационој технологији активно су учествовали у имплементацији новог рачуноводственог софтвера (*eBS*) и његовом функционалном интегрисању са информационим системом Народне банке. Реализована је инфраструктура система дигиталног потписа и омогућено свим руководиоцима коришћење дигиталног потписа. Извршена је делимична виртуализација *data* центра на Славији с циљем обезбеђења економичног коришћења опреме, подизања нивоа квалитета и сигурности сервиса, као и нижих укупних трошкова коришћења информатичке инфраструктуре.

Имплементирана је савремена RFID технологија за означавање основних средстава, као и нови софтверски пакет *Service Desk* за оперативну евиденцију и подршку корисницима ИТ ресурса. Перманентно су се спроводиле активности на документовању пословних процеса.

Развој апликативног софтвера базиран је на увођењу нових и допуни постојећих апликативних решења, чиме је унапређено пословање у следећим областима: Сектор за међународну сарадњу (база података о јавном дугу РС, кредитна задужења са иностранством, сервисирање кредита за мала и средња предузећа за рад у *WEB* технолошком окружењу); Девизно пословање (међубанкарски клиринг плаћања, репо послови, управљање девизним средствима Агенције за осигурање депозита, наплате и плаћања према иностранству, девизно тржиште, хартије од вредности и диспонибилитет девизних резерви); Монетарно пословање (монетарни информациони систем, систем електронског трговања хартијама од вредности, депоновање вишкова ликвидних средстава, ломбардни кредит, усклађивање бруто динарских пласмана одобрених становништву са основним капиталом банке, обавезна резерва банака); Рачуноводство и финансије (интерфејси оперативних евиденција НБС с рачуноводственим системом); Општи послови (књига примљених рачуна у оквиру пројекта Праћење плана набавке НБС, магацинско пословање); Људски ресурси (интерне платне картице, евиденција присутности запослених); Трезорско пословање (прилагођавање новом рачуноводственом систему и новом контном плану, евидентирање захтева које домаће банке подносе Сектору за послове трезора за замену ефикасних и девиза, као и овлашћених лица банака за послове пријема и исплате готовог новца и ефикасног страног новца); Сектор за контролу и надзор пословања банака и ДФО (*DataWarehouse* пројекат); Сектор за економске анализе и истраживања (модификација пројекта због промене методологије за преузимање податка и креирање Статистичког билтена НБС); Центар за заштиту корисника финансијских услуга (евидентирање приговора и извештавање); Интернет и интранет (*WebServiceSystem*) и Мењачки послови (*ExchangeOfficeSystem*) и др.

У области подршке банкама и осигуравајућим друштвима:

- Урађене су обимне измене у садржају, контроли и начину доставе електронских података банака за потребе Сектора за послове монетарног система и политике;
- Урађен је нови подсистем за достављање података банака о кредитним односима са иностранством, као и о краткорочним ороченим банкарским депозитима за потребе Сектора за међународну сарадњу;
- Урађен је нови подсистем за пријем и контролу података о девизним плаћањима које доставља Министарство финансија Управа за трезор;
- Припремљени су модули за пријем и контролу електронских података о дневним девизним лимитима банака у Босни и Херцеговини и Црној Гори у оквиру Пројекта међународног клиринга плаћања у девизама;
- Урађен је систем аналитичких извештаја за контролу рада друштава за осигурање, као и подсистем за рангирање осигуравајућих друштава;
- Завршен је пројекат израде аналитичког алата за праћење финансијске стабилности друштава за осигурање (*CARMEL*), као и за формирање извештаја за графички приказ „*RACIO*“ показатеља;
- Реализован је Пројекат о електронском достављању података друштава за управљање добровољним пензијским фондовима и кастоди банака.

У Регистру ималаца рачуна у платном промету (РИР), на крају 2007. године је било око 1.000.000 рачуна, од тога око 760.000 активних. Укупно је обрађено око 200.000 електронских порука и око 12 милиона трансакција у вези с тим обрадама.

У склопу ИТ операција, поред уобичајених послова у вези с набавком, имплементацијом и одржавањем ИТ опреме (хардвер и системски софтвер), као и пословима управљања ИТ инфраструктуром, реализоване су и следеће активности: имплементирана је веза ка Интернету на Славији капацитета 20 Mbps; повезани су нови процесори *Arius*, *Certus*, *Bank & Customer Support*, *Pakom*, *Pexim Cardinfo*; реализован је перманентни *VPN* тунел с Централном банком Црне Горе; тестиран је и пуштен у рад систем за снимање телефонских разговора; иновирана је и конфигурисана комуникациона опрема с циљем имплементације multi-site архитектуре; инсталирана је мрежна опрема за ИП телефонију; имплементирана је мрежна опрема у делу за производњу личних карата и пасоша; повезана су шалтерска места Лепосавић и Косовска Митровица на локацију Славија; инсталиран је и конфигурисан backup AAA сервера у Новом Саду; извршена је консолидација развојног и тестног Oracle окружења; инсталирана је *Oracle Standby* база као део disaster recovery стратегије; извршена је консолидација инфраструктуре у *Data* центру; уведен је *SWIFT Disaster site*.

За 2008. годину, поред стандардне подршке корисницима информационог система, као и већ развијеним системима, Информациона технологија планира и следеће:

- Покренуће се процес увођења сигурности информационог система Народне банке по међународном стандарду ISO 27000 с циљем свођења ризика на најмањи ниво;

- У сарадњи са ЗИН-ом, започеће се увођење информационог система у ЗИН-у с циљем ефикаснијег управљања производњом;
- У склопу обезбеђивања ефикаснијег управљања набавком информатичких добара, анализираће се постојећи начин израде плана набавки ради сачињавања методологије набавки, како би се обезбедило да краткорочне одлуке о набавци задовољавају дугорочне циљеве Народне банке;
- Наставиће се рад на имплементацији Web сервиса, пружање подршке eBS рачуноводственом софтверу и даљи развој Business Intelligence софтвера за секторе у Банци;
- С циљем оптимизације, побољшања токова информација и смањења оперативних трошкова, Информациона технологија ће: започети процес увођења дигиталног потписа у интерним токовима документације ради смањења обима папирне документације; почети да уводи методологију одређивања цене коштања продуката ИТ, система планирања активности и праћења извршавања планова и извршити реорганизацију организационе јединице у сврху рационализације пословања.

13. Сектор за економске анализе и истраживања

Народна банка Србије обавља истраживачке, статистичке и методолошке послове. Истраживачки послови се обављају континуирано и презентују у виду стручних публикација, јавних и интерних истраживачких радова и одржавањем презентација на домаћим и међународним скуповима, семинарима и конференцијама. Предмет истраживања су актуелна монетарна и макроекономска кретања с посебним освртом на монетарне услове, кретања на домаћим и међународним финансијским и робним тржиштима, функционисање трансмисионог механизма монетарне политике и утицај деловања спољних фактора на укупна економска кретања и степен остваривања циљева из програма монетарне политике Народне банке Србије. Примењују се савремене методе монетарне и финансијске анализе, компаративне анализе међународних искустава и теоријских и студијских радова ЕЦБ, ФЕД-а и европских и других централних банака, међународних финансијских организација, као и економетријске и статистичке методе. Статистички послови спроводе се прикупљањем и обрадом података с циљем обезбеђивања потребних информација и израде статистичких прегледа.

У 2007. години активности у оквиру методолошких послова углавном су биле усмерене на усавршавање модела за средњорочну пројекцију базне инфлације, израду методологије водећих индикатора и индикатора раног упозоравања у финансијском систему, унапређење методологије платног биланса и међународне инвестиционе позиције Републике Србије, развој методологије монетарних индикатора по међународним стандардима, економетријских и емпиријских истраживање феномена тражње новца и кредита и монетарног уравнотежења и др.

У редовне активности Народне банке спада и припремање извештаја за екстерне кориснике. Најважнији такви извештаји који су током 2007. године објављени су: тромесечни Извештаји о инфлацији, месечни Статистички билтени, Годишњи извештај, а одржане су и бројне презентације. За потребе интерног извештавања израђен је низ месечних и дневних извештаја

намењених руководству и појединим организационим деловима. Извештаји и презентације садрже компаративне анализе монетарних, финансијских и других кретања у најразвијенијим земљама тржишне привреде и земљама у успону, укључујући анализе ценовне стабилности, кретања номиналних и реалних каматних стопа, флукутирање номиналних и реалних ефективних девизних курсева, спољне задужености и екстерне равнотеже, као и бројна друга релевантна макроекономска, финансијска и монетарна кретања.

Интензивно је рађено на стручном и научном усавршавању кадрова, уз учешће на бројним семинарима, саветовањима и конференцијама у земљи и иностранству, с циљем подизања нивоа стручности и размене искустава са стручњацима из одређених области.

Народна банка Србије израђује методологију платног биланса и међународне инвестиционе позиције Републике Србије. Методологија је у основи усклађена с методологијом ММФ-а и ECB-а за потребе извештавања према међународним стандардима (по моделу GDDS и SDDS).

На основу Закона о девизном пословању, у 2007. години су донети нови подзаконски документи из области платног биланса, и то:

- Упутство за спровођење Одлуке о условима и начину обављања платног промета са иностранством са шифарником основа, којима се ближе операционализују решења из Одлуке и уређује начин прикупљања неопходних података платног промета са иностранством ради побољшања квалитета прикупљених података и потпуног усклађивања с методологијом BPM5 ММФ-а;

- Одлука о обавези извештавања у пословању са иностранством, која регулише обавезу извештавања резидената по основу директних инвестиција, улагања у власничке и дужничке хартије од вредности, извођења инвестиционих (грађевинских) радова и стања и промета на рачунима резидената у иностранству;

- Упутство за спровођење Одлуке о обавези извештавања у пословању са иностранством, којим се утврђују обвезници извештавања, рокови достављања извештаја Народној банци по основу пословања са иностранством, са пратећим обрасцима извештаја.

У Сектору се методолошки дефинишу, прикупљају и обрађују подаци за потребе платног биланса добијени путем **ITRS** система од пословних банака и врши прикупљање и обрада података из образаца додатног извештавања.

Платни биланс Републике Србије се израђује тромесечно, месечно и годишње. Пројекција платног биланса израђује се годишње и дугорочно, за потребе извештавања Народне банке, министарстава Владе Србије и међународних финансијских институција. Од 1. јануара 2008. платни биланс Србије се израђује по новој шеми, као и међународна инвестициона позиција земље (тромесечно).

Планови за 2008. годину биће усмерени на:

- даље усавршавање модела за средњорочну пројекцију базне инфлације;
- израду предлога меморандума о монетарној политици и о утврђивању режима циљане инфлације;
- усавршавање методологије за обрачун базне инфлације;
- учешће у изради Извештаја о финансијској стабилности;

- прилагођавање методологије за израду консолидованог биланса банкарског сектора новом контном оквиру;
- изради јединствене базе података;
- припреме за укључивање у GDDS систем и др.

14. Послови трезора

На основу захтева банака и по основу откупа ефективног страног новца од овлашћених мењача, током 2007. године је из трезора у филијалама Народне банке банкама и овлашћеним мењачима издато 465,3 милиона комада новчаница и кованог новца у номиналном износу од 157.127 милиона динара. То је у односу на 2006. годину било мање за 204,5 милиона комада, односно мање за 65.702 милиона динара.

Током године, у трезоре у филијалама Народне банке преузето је од банака и овлашћених мењача 395,5 милиона комада новчаница и кованог новца у номиналном износу од 143.218,9 милиона динара, или у односу на 2006. мање за 81,1 милион комада, односно мање за 61.667 милиона динара. Разлог за то је виша исплата новчаница веће номиналне вредности (првенствено апоена 1000 динара) и повећани промет готовим новцем између банака. Промет готовим новцем између банака је износио 176.978 милиона динара, што је у односу на 2006. годину било више за 75.005 милиона динара.

На специјалној машини за уништај током године је уништено 15,3 милиона комада похабаних и оштећених новчаница (неподесних за даљи оптицај), у номиналном износу од 7.746,4 милиона динара. Индекс обнове оптицаја током 2007. године је износио 9 (уништене новчанице/оптицај x 100), с обзиром на то да је количина новчаница у оптицају на дан 31. децембра 2007. године била 169,1 милион комада и да је уништено 15,3 милиона комада новчаница. Уништено је и 108,3 милиона комада ваноптицајних новчаница издања Народне банке Југославије, у номиналном износу од 21.925,9 милиона динара.

15. Информисање јавности

Успешно остваривање основних циљева и транспарентност рада централне банке налаже да се садржај одлука Монетарног одбора Народне банке Србије објављује и образлаже путем саопштења за јавност одмах након одржавања седница Монетарног одбора. Принципи и резултати монетарне политике који се односе на остваривање циљане стопе инфлације објављују се на веб-сајту Народне банке у тромесечном Извештају о инфлацији, истовремено на српском и енглеском језику, и на редовним конференцијама за новинаре после седница Монетарног одбора на којима се одлуке доносе.

Одговорно, конзистентно и правовремено информисање шире јавности о пословању централне банке се у 2007. години одвијало путем интензивних активности с медијима, од којих су најважније саопштења за јавност и одговори на новинарска питања, као и организација интервјуа, телевизијских

и радио гостовања, прес-конференција, брифинга за новинаре и репортажа. У дневној штампи су објављивани огласи (јавни позиви) и инсертери и дати су одговори на 19 захтева за приступ информацијама од јавног значаја, сходно Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

Едукативне програме, као и изложбене поставке и културно-образовне садржаје за ширу јавност које спроводи Центар за посетиоце, током године су пратила и посетила 12.144 грађанина. Уз континуирану едукацију из области финансија коју спроводи, а која је првенствено намењена школској деци и омладини, Народна банка Србије своју отвореност ка јавности је афирмисала и учешћем у културним манифестацијама „Ноћ музеја“, „Дани европске баштине“ и Међународни дан Франкофоније. Организацијом изложби у сарадњи с Народним музејом и у седишту Савета Европе у Стразбуру потврђено је и опредељење Народне банке ка јачању институционалне и међународне сарадње.

Захваљујући интензивном развоју активности за јавност, Центру за посетиоце Народне банке је, на свечаности обележавања Међународног дана музеја 18. маја у Лесковцу, додељена награда Националног комитета Међународног савета музеја (ICOM) за „Пројекат године“.

Народна банка Србије је у 2007. години припремила и штампала 12 месечних издања Статистичког билтена и Годишњи извештај Народне банке Србије за 2006. годину. На веб-сајту су објављени Извештај о стању у финансијском систему у 2006. години и по четири тромесечна Извештаја о банкарском сектору у Србији и Извештаја о инфлацији. У циљу бољег информисања грађана, припремљена су и штампана 23 проспекта и пет брошура за Центар за заштиту корисника финансијских услуга.

У марту 2007. године заживео је нови веб-сајт Народне банке Србије. Веб-сајт је наставио развој у складу са интензивирањем комуникационих активности и растућим обимом садржаја намењених најширој јавности.

По одлуци стручног жирија Првог регионалног веб-фестивала који је одржан у Србији, веб-сајт Народне банке је проглашен за најбољи институционални веб-сајт. При избору најбољих сајтова жири је оцењивао садржај, структуру, навигацију, дизајн, функционалност, интерактивност и укупан утисак.

Сви штампани и електронски садржаји који се публикују за јавност припремају се на српском и енглеском језику.

Као подршка спровођењу Програма монетарне политике у складу с Меморандумом Народне банке Србије о принципима новог оквира монетарне политике, од почетка 2006. године континуирано се, у месечној динамици, спроводи истраживање јавног мњења о инфлаторним очекивањима у четири сектора: пословном, финансијском, сектору радне снаге (синдикати) и сектору становништва.

Планира се даље унапређивање екстерних и интерних комуникационих канала, финализација израде Књиге стандарда графичких, писаних, презентационих и веб-материјала и даље обогаћивање изложбених и едукативних програма Центра за посетиоце.

Детаљније информације о свим видовима комуникације с јавношћу налазе се у новом додатку Годишњег извештаја „Друштвена одговорност Народне банке Србије – 2007“.

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ ЗА 2007

ИЗВЕШТАЈ РЕВИЗОРА	127
БИЛАНС УСПЕХА	129
БИЛАНС СТАЊА	130

KPMG d.o.o. Beograd

Studentski trg 4
11000 Belgrade
Serbia

Telephone: +381 11 328 28 92

Fax: +381 11 328 11 93

E-mail: info@kpmg.co.yu

Internet: www.kpmg.co.yu

Agencija za privredne registre
BD 7113

Matični broj 17146656

Račun 265-1100310000190-61

Raiffeisen banka a.d. Beograd

PIB 100068593

GUVERNERU I SAVETU**NARODNE BANKE SRBIJE****Mišljenje o finansijskim izveštajima**

Izvršili smo reviziju priloženog bilansa stanja Narodne banke Srbije (u daljem tekstu: Banka) na dan 31. decembra 2007. godine i odgovarajućeg bilansa uspeha, bilansa tokova gotovine i izveštaja o promenama na kapitalu Banke za godinu koja se završava na taj dan, kao i pregleda osnovnih računovodstvenih politika i drugih napomena.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izveštaje

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje i prikazivanje finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja. Ova odgovornost obuhvata: kreiranje, implementaciju i održavanje internih kontrola koje su relevantne za sastavljanje i objektivno prikazivanje finansijskih izveštaja koji ne sadrže materijalno značajne greške nastale bilo zbog pronevere ili grešaka u radu, odabir i primenu odgovarajućih računovodstvenih politika i vršenje računovodstvenih procena koje su razumne u datim okolnostima.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da, na osnovu izvršene revizije, izrazimo mišljenje o prikazanim finansijskim izveštajima. Reviziju smo izvršili u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja i Međunarodnim standardima revizije izdatim od strane Međunarodnog saveza računovoda koji zahtevaju da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se u razumnoj meri uverimo da finansijski izveštaji ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija obuhvata obavljanje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i obelodanjivanjima u finansijskim izveštajima. Odabir procedura zavisi od naše procene, uključujući i procenu rizika od materijalno značajnih grešaka u finansijskim izveštajima nastalih bilo zbog pronevere ili grešaka u radu. U proceni rizika uzimamo u obzir interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i objektivno prikazivanje finansijskih izveštaja Banke sa ciljem projektovanja revizorskih procedura koje odgovaraju okolnostima, ali ne i za svrhe izražavanja mišljenja o efektivnosti internih kontrola primenjenih u Banci. Revizija takođe obuhvata ocenu da li su računovodstvena načela i značajna procenjivanja koja je primenilo rukovodstvo odgovarajuća, kao i opštu ocenu prezentacije finansijskih izveštaja.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i pružaju osnov za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Prema našem mišljenju, finansijski izveštaji prikazuju istinito i objektivno po svim bitnim pitanjima finansijsko stanje Banke na dan 31. decembra 2007. godine, rezultate poslovanja, tokove gotovine i promene na kapitalu i rezervama za godinu koja se završava na taj dan i sastavljeni su u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja.

Beograd, 15. maj 2008. godine

KPMG d.o.o. Beograd

Nina Bulatović
Ovlašćeni revizor

Narodna banka Srbije
Finansijski izveštaji

BILANS USPEHA
ZA GODINU KOJA SE ZAVRŠAVA 31. DECEMBRA 2007. GODINE

U milionima RSD	2007.	2006.
Prihodi od kamata	31.937	20.255
Rashodi kamata	(26.951)	(20.207)
Neto prihodi od kamata	4.986	48
Prihodi od naknada i provizija	3.569	3.791
Rashodi naknada i provizija	(712)	(1.376)
Neto prihodi od naknada i provizija	2.857	2.415
Neto dobici/(gubici) od hartija od vrednosti kojima se trguje	2.282	(3.175)
Neto negativne kursne razlike	(14.013)	(23.892)
Prihodi od dividendi	-	73
Ostali prihodi	2.109	1.695
Ukupno poslovni prihodi/(rashodi)	(1.779)	(22.836)
Neto ukidanje ispravke vrednosti sredstava	757	2.041
Ostali poslovni rashodi	(7.171)	(9.297)
NETO (GUBITAK)/DOBIT	(8.193)	(30.092)

Narodna banka Srbije
Finansijski izveštaji

BILANS STANJA NA DAN 31. DECEMBRA 2007. GODINE

U milionima RSD	2007.	2006.
AKTIVA		
Gotovina i tekući računi kod banaka	19.952	10.318
Depoziti kod banaka u inostranstvu	266.941	287.670
Zlato i ostali plemeniti metali	18.029	15.101
Finansijska imovina po fer vrednosti kroz bilans uspeha	454.333	362.696
Hartije od vrednosti koje se drže do dospeća	-	38.605
Hartije od vrednosti raspoložive za prodaju	17.527	15.480
Kredit	417	143
Članska kvota u Međunarodnom monetarnom fondu i sredstva u specijalnim pravima vučenja	39.752	42.729
Nekretnine, postrojenja i oprema i nematerijalna ulaganja	16.522	15.774
Ostala sredstva	2.525	1.600
UKUPNO AKTIVA	835.998	790.116

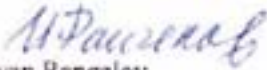
Narodna banka Srbije
Finansijski izveštaji

BILANS STANJA NA DAN 31. DECEMBRA 2007. GODINE (nastavak)

U milionima RSD	2007.	2006.
PASIVA		
Obaveze		
Obaveze prema bankama i drugim finansijskim organizacijama	572.085	473.714
Obaveze prema državi i drugim deponentima	122.972	159.654
Obaveze prema Međunarodnom monetarnom fondu	44.549	62.247
Izdane hartije od vrednosti	10.578	10.066
Gotov novac u opticaju	77.000	68.461
Ostale obaveze	6.910	5.885
Ukupno obaveze	834.094	780.027
Kapital		
Državni kapital	14.751	14.751
Revalorizacione rezerve	7.687	7.684
Rezerve fer vrednosti	5	-
Rezerve iz dobiti	-	10.000
Neraspoređena dobit/(Akumulirani gubitak)	(20.539)	(22.346)
Ukupno kapital	1.904	10.089
UKUPNO PASIVA	835.998	790.116

Beograd, 15. maj 2008. godine

NARODNA BANKA SRBIJE

Ivan Rangelov
Direktor Računovodstva i finansija

(M.P.)

Radoslav Jelčić
Glavni

T. 6p 4780
06.06.2008

И з д а ј е и ш т а м п а

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

Београд, Улица краља Петра 12

Телефон: 30-27-100

Интернет презентација: www.nbs.rs

Тираж 400 примерака

ISSN 1451-4729
